

9520

Bibl. Jag.

IV

Trzęsą się przepowiednie. — Inwazja rosyjska. —
 Dzielna, płacenna humanitarna. — Sprostowania.

Widz to już wojna! Wojna między ciemiercami
 polskiego narodu; wojna, którą przepowiadali nam
 wieszczowie; wojna, o którą w Litani psalmymniej
 modlił się Mickiewicz: „O wojnę powołęchą za wol-
 ność ludów — prosimy cię, Panie!”

Trzęsą się przepowiednie wieszczów; po stuletniej
 nocy niewoli świata dzień zmartwychwstania Ojczyzny
 naszej.

Prorękał się naprawdę płacz i lament matek,
 żon i dzieci, którym brutalna ręka rabocy wydarła
 i na niepewny, krwawy los pognała synów, mężów i
 ojców, ale w podobnych wypadkach jest to rzecz
 całkiem naturalna, nieunikniona.

Miedzy narodem wielu było naiwnych, co to wien-
 ryli rozpierzchłym świadomości przez rządowych pupilin
 pogłoskom, że wojna trwać będzie tylko trzy miesiące;
 drudzy przekonali, że rawierucha ta potrwa lat parę
 i z leniem patrzyli w niepewną przyszłość, a jeszcze
 inni — najlepsza część narodu — pragnęli jak
 najdłuższego trwania wojny, w zupełnem bowiem osta-
 bieniu walczących z sobą raborców upatrywaliśmy
 jedyną nadzieję odrywania wolności, za którą kilka
 pokoleń walcząc, w krwawem polu padało, w tur-
 mach gnito, na szubienicach konało, w tajgach
 sybirskich marło.

I byliśmy świadomi cierpień, jakie w repli-
 cack chat naszych, w głodzie, w chorobach, w pokło-
 sie śmierci i we wszelkich udarach nieuchronnie
 nawiedzić nas miały; wszystko to otoli rnieć by-
 liśmy gotowi, byle cierpieniami temi naród wolność
 swą odzyskał, a otuchę i siłę wytrwania czerpalimy z
 wspomnień z przeszłości: „Kochanek będzie, kochanek się stanie...”

„Kochanek będzie, kochanek się stanie...”

2.
Jedno wiem tylko: sprawiedliwość będzie,
Jedno wiem tylko: Polska umartwychwstanie,
Jedno wiem tylko: na dziejów przestroni
Grób nasz nam w życia gmach się przepróci.

Władze

Władze
Bitym trawem z południa na północ ciągnęły
przez Tarnobrzeg niepełnione szeregi austriackich wojów
z drzazgami, strzelivem, kuchniami polowymi i przero-
nemi furgonami. Ciągnęły dniem i nocą i rdawało
się, że pochodem tym końca nie ma. Armja ta
po pontonowych mostach przeszła na drugi brzeg Wisły
w granice b. Kongresówki, wojna zaś wyjątkie cofała się
w głąb.

Powoli ludzie z obydwu stron Wisły, z powrotem
nie śmiało, potem już coraz śmielej porwali przemarać
granice zaborów. Dewcej niedzieli wybrałem się i ja
z gromadką znajomych na tamtą stronę, do Koprzywnicy.
Jakiś ucucia domatłem, jaka radość i duma pierś
moją rozpierała, skoro, oparłszy stopę na drugim brze-
gu Wisły, uprzytomniłem sobie, że odtąd wolno już
będzie chodzić bez paszportu do braci „Królewianów” —
trudno wystawić. Niestety, ludzie tamtejsi, którym
radbym był rucić się w objęcie, spoglądali na nas
z wyrainą nieufnością, prawie z niechęcią. Nic drin-
go; wiekwa niewola robiła swoje.

Wreszcie dobry Bóg dozwolił mi dożyć chwili oglą-
dania pierwszy raz w życiu owych wymarzonych, praw-
dziwych polskich żołnierzy — legionistów, z formacji bry-
gadiera Józefa Piłsudskiego. Daleki od ^{religijnej} roztargnienia
koncepcje politycznych różnych ^{grup} ~~naszych~~ ^{naszych} ~~społecz-~~
~~nych~~ ~~drzazg~~, błogosławidłem tę radość oseru moich.

Po kilku dniach porannej ciszy dochodzić porwały
z ra Wisły bitewne odgłosy. ^{Wstał z pod pioty murek a dzień 16/8 1914}
^{z pod pioty murek a dzień 16/8 1914}

Na naszej ziemi orwały się gromoty
Setnych wystrzałów i śelara szeregów,
Sen Polki iścić pocyna się stoty,
Sene ciemięrcy twóży przejął lek.
Piorunem ziemię obiega wieść: wojna!
I Europa drgnęła niespodziewana.

Ale nietylko wielcy poeci głosili to umarłych-
 wstanie. Preczowali i wieściłi je takie obdane-
 isse Bóg prostaczkowie, robotnicy z fabryk, hut i
 kopali orar chłopci od pług. Tylko oni nie posiada-
^{nie umieli myśleć aniś labrac w wyrozumiałym porządku}
~~li~~ nauk, ^{nie} ~~nie~~ muscent byli wieli kardy dzień życia
 w znojnym trudzie, to też - jak to zwykłe u
 nas bywa - poszli w zapamiętanie.

We wsi Grębów tarnobnесьkiego powiatu był sobie
 najwykłejny w świecie chłopina, na paru morgach
 piaszków gospodar, Wincenty Motas, który w tadnych,
 nierysowanych piosenkach głosił cześć ojczyzny.
 Mam pod ręką jeden z wierszy Motasowych, pi-
 sany ^{ok. 1894} równo 20 lat przed wybuchem wielkiej wojny,
 w roku 1894, i nie mogę się powstrzymać, by nie
 przytoczyć ^(w skrócie) ~~af~~ tego serdecznego utworu nie-
 uderzonego chłopca, który tak pięknie czuł i myśleć
 po polsku umiał. Utwór ten to jeden z wielu
 cennych dokumentów, jak głęboko chłop polski
 wienst, "ze ojczyzna jego narad się powróci".

Polka nie zginie!

Stara nana wisła pner kraj polski płynie,
 W nurtach się odrywa, że Polka nie zginie,
 Chociaż tak upadła, Bóg o niej pamięta,
 Że Polka nie zginie, jest to prawda święta.
 Byby miał zagubić Ten Stworyciel świata
 Biedny naród polski już na wieczne lata?
 Chocidi go razmucil, to i pociągnie,
 Bo nad Polakami Pan Bóg się smutuje,
 A nieprzyjaciółom znów wymieni karę,
 Bo oni chcą zniszczyć ojów naszych wiarę,
 Chcieliby zagubić Polaka biednego,
 Lecz Bóg patrzy z nieba, nie dopuści tego,
 Aby już ten Polak miał być zagubiony,
 Żeli nie miał oglądać nigdy swej korony.
 Bóg trzyma świat cały, pywiot w nim wrota;
 A miałby opuścić biedne te Polaki?
 On o nich pamięta, chociaż zagubiony,
 Przyjdzie czas, co znuci niewoli Rajdany;

- Nie da im zaginać na tej polskiej ziemi,
- Głęboko im wroci, będą sergusłymi.
- To pnieprzadają wszystkie nane dnewa,
- Że Polka nie zginie - ptasiek nawet śpiewa,
- Gdy w wiosenną porę w powietrze się wzbija,
- Wtenczas sobie śpiewa: niechaj Polka żyje!
- Dławiąc góry, mówny i doliny,
- Że Polak doczeka wzrostu mowny.
- Ja wiadomości ranne u Polaków słyszę,
- Że jest nadzieja, że Polka nie zginie.
- I Polak też sobie taką piosnkę nuci,
- Że głębiej jest narek się powróci.
- Najmilna mu śpiewać tylko to jedynie:
- Polka nie zginie i nigdy nie zginie!

3

„Wojna!” Ach, ileż w tem słowie się mieści
Krwí i pożaru, cierpienia i łez, —
Łez ducha Polski nie tworzą te wieści,
Niewoli naszej nieświe wojna kres!

Ze krwi męczeńskiej wytworone mone
Łądy nad rbrodnią zbierają się bore.

Długo wazyła się Pańska cierpliwóć,
Długo krzywd Polski nie doceniał świat,
Dziś oto w grzmotach idzie Sprawiedliwóć
Z krucją wyrostów ze rbrodnie stu lat.
Wadza raborów, na gwałcie oparta,
Ze krzywdy nasze runie, na proch starta.

Wylei nasz orle, wylei Orle biały!
Skrydeł Topotem mnogie kufce budy,
Do wielkich czynów na okopy chwały
Prowadi lud polski, prowadzi dzielną młodź!
Niech całym światem lek wstręsa i trwoga,
My po zwycięstwo idziemy z imię Boga!

Z terenu bitwy poczętowo głucho, skądś daleko,
potem stopniowo coraz bliżej i coraz głośniejsz odgło-
sz grzmotów armatnich płynęły na sandomierską
nizinę, gdzie rozciągał się powiat tarnobrowski. A nia-
wę potężniejszego huków dźwięk, w dali poczęły się
usłyszeć dymy wreszcie płomienie gorzących osad.
Wonię spaleniwną, lekkim powiewem wiatru niesioną,
mazało się powietrze.

Nieprzewidywalny ogarniał poraż ludność cy-
wilną wsi i miasteczka; obaw tych wstręcie, radowało
się, nie podniecały wstręce radowe i raudarmeryja, sta-
rojace się wpływać uspokajajaco na rdenerwowaną
niepewnością położenia ludność. Ale skoro było już
publiczną tajemnicą, że armja austriacka, poprowadzona
taniechem ~~głównym~~, wycofuje się z placu bitwy, naważ
ulożnili się unedniwy starostwa, sądu powiatowego,
unedu podatkowego, raudarmeryja, straż skarbową, wren-
cie unedniwy wydziału powiatowego i wiekszość inteli-
gencji wolnych radorów.

Ucieczka ta dokonana się nadrygoraj rybitwa i cicho.

4.
Ta machina biurokratyczna stała; archiwa i
akta unedobre porostawione zostały własnemu losowi.
Tylko pryncipalni uciekinierzy wreszcie poukrywali
swe wartościowe ruchomości, powierzając je opiece porosta-
niowej ^{niowej} w domu sturby.

Śladem uneduników poszli także okoliczni obywatele
niemcy z wyjątkiem właściciela sąsiedniego klucza
drikowskiego, hr. Edmunda Tarnowskiego, który jedynie
drzezi swe do Wiednia wyprawił, sam zaś z żoną i pra-
wie wystrzemiłymi oficjalistami na miejscu powstał.

Tarnowski siłą rzeczy przerwać się musiał tok mo-
jej codiennej czynności w wydziale powiatowym, w którym
jedynie stróż Antoni Rutyna na straż powierzony
sobie mienia powstał, przecież codziennie rachodzącem
do biura, by ratować przygodnych interesantów.

Pranikiem 15 września zauważyliśmy zbliżającą się
nieśmiało polami od strony ^{Europy} ~~Wiednia~~ ^{Wiednia} patrol,
a niedługo miało już na podwórku swego osiedla
militarnego w długie filki korawów, dopytujących się
o „austriaków”, pomstujących na wysokie pod ich na-
dami podatki i rachwałających rosyjskie rządy.

Nad wieczorem palato Tarnobney wojsko rosyjskie,
a pierwszą czynnością żołdaków było rozbijanie sklepów
i masowe wyrzucanie z nich towarów na ulicę.

Z chwilą najazdu rojan położenie ludności w oko-
licy stało się ciężkie. Żadne watahy pijanego i od-
dactwa rozlały się po wsiach, dopuszczając się gwałtów
na wystawionych mieniancach. Nowe szeregi rojan
od strony Sandomiera ciągle napływały, a radowa-
jąc o stojące tu przy trakcie na Wymysłowie gorel-
nie, raskapiaszy się wódka, by wrócić do domu po
chlebach, dopuszczali się nieposkrytych wybitków.

W dniu 23 września poleciał nas od strony mane-
rujących hordą rojan ostry opar okowity, mimo że
srosa, która wojsko to maszerowało, oddalona była kilka
set kilometrów od mego osiedla. Zachwilił się w głowie,
co by to miało znaczyć, — czyby się wojsko skłapało w
wodce?... Nicco później dopiero przyczyna się wyjaśniła.
Oto starszy z dowodzących oficerów nie mogąc po-
wstrzymać żołnierzy, wrzucił ich do goreln, by w nich

bodoj paroma tykami korsi: odwilżyć spie-
rone garsta, rokarat był kadrie i beczki z go-
nelni wytoczyć i wótkę z nich do przydrożnego rowu
wylać. Płynęła więc wótką reka w ścisłym tego
słowa znaczeniu, nasycając daleno powietrze dła-
wiącym zapachem. Odtąd naskiej już spotykano
się pijanego soldata i wybryki rmalaty.

Wnet po wtroczeniu wojny wyjątków u części
okolicznej ludności zbudziła się uspioła drwota
instynktów, o czem z ueruciem niesmaru li tylko
z obowiązkami pamiętnikarskiego wspominać. Oto do
balanego wrohanem rośdactwem ^(zplądrowanego) Jarosławem, lud-
ność obojga płci i różnego wieku, z okolicznych
wsi ciągnęła całemi procesjami, a obładowawszy się
do niemożliwości wrelawieniami, na ulicę przez solda-
tów pognucanemi towarami, ułkając i uginając
się pod ciężarem tobołów, wlokła się z tym tłumem do domów.

Prawda, że na wsi bieda była wielka, a w dodatku
brak ^{nie} w domach powołanych na wojnę rywicieli, pro-
dukty zaś rolnicze częściami na potrzeby wojny rosłaty
zarezerwowane, - ale wyszło to w niczem nie upraw-
niało do przywłaszczania sobie nie swoich rzeczy, choćby
i rgnieć na ulicy miały.

Choć wychwilenie z domu podczas tej zawieszki
bezpiecznem nie było, waleśając się boiem grupami
po wiodłach rośdactwa niepokoiło mieszkanców, - przecież
nie mogąc opnieć się chęci oglądania na własne
oczy gospodarki soldatów, porzedtem ^{pernego dnia} na miasto.
Przepuszczonej wrośtem bez przeszkód. Miasteczko jakby
wymarło. Ani jednego ryda na ulicy, ani nikogo
z miejscowej inteligencji. Przed porobianami i zpląd-
rowaniami sklepami rosłaty się stony najpreróżniejszych
towarów, przeważnie tołkionych. Soldaty, którym ra-
prowodnictwem sturły osobniki z podmiejskich samowir,
smuły się wśród ulicy za poszukiwaniem nowych „pobory”.

Sprowadzany na miejsce sytuację równocześnie narad
do domu. Ale jak łatwo był wstęp do miasta, tak
trudne z niego wyjście. Wychodzących z miasta rewi-
dowali soldaci, rabując im pieniądze i wartościowne

drobiarzi. Za ciekawości swą przypłaciłem utratę zegarka i niemałym poturboowaniem.

Na trasie jawster na boernych drogach trwało nieustanny ruch wojsk i furgonów, raz w tę, raz w tamtą stronę się posuwających, co przy towarzyszącym ruchowi temu głośniejszym kłosa drzał wstawało, że w nierbyt oddległej okolicy warą się losy bitwy, a re pdenewowa-
nia żołdatów Tatwo wyoni się dało, że porcja ich tutaj nie bardzo pewna. Przepuszczenie to nabrało puamion pewności, skoro w dniu 2 października hr. Zdzisława Farnowskiego wysiedli młoko do Dublina.

Chociaż rozpolitykowana miejscowa ludność pojechała nierbyt przychylnie do domu hr. Farnowskich była się odnosiła, przesier na wieść o wymierzeniu krókiego smutek i iak wstąpił ogarnął, a smutkowi temu miejscami towarzyszyły ciche łzy. W tej boiem wojennej rawierusze, opuszczeniu, i niepewności jutra i ogólnie niedoli dwór hr. Farnowskich w Dittwie był ośrodkiem, gdzie najbardziej potrzebujący pomocy do-
warnej i opieki niejednokrotnie domawali.

Nareszcie wola walki przechyliła się na korzyść austriaków, którzy też nad ranem 6 października wtroczyli do Farnobnegu, a na wojakami temi wtłoczyła się powrotna fala miejscowych uciekinierów.

Było też między tymi powrotnymi, co to sami nad sobą dobrowolnie ewakuacji dokonali, dużo narzekan, lamentów, płonien i przeklinan, skoro mieszkania swe zostali w stanie zupełnego splądrowania. Ale kogo właściwie odpowiedzialnym za szkody te krywić mieli? Chyba że Pana Boga, którego opatr-
ności mienie powierzyli, a sami, przez nikogo nie smu-
raniu, na pierwszy sygnał armatniego pukania, ramkne-
szy oczy, gnali odep przed siebie, dokoła chywił nog
ich poniesie.

Króć tej powrotnej fali przewarali unednicy, któ-
ry po przykrem doświadczeniu i wielką już rezerwę
przyjmowali rapewienia wojennych dowodów o niepo-
konalnej sile austriackiej armji.

Unędy ratem na nowo rozpoczęły swą czynność, ale
— z myślniem starostwa, w którym ~~formalnie~~ praca miała —
prawidłowo

ot ten tylko dla sta zwykłej formalności, dla
 oka tylko, creć bowiem aktów i ksiąg unbranych
 uległa nraie inwazji misreceniu, a poratem
 wobec gwoły ponownego majardu musieli o prawid-
 łom unedowaniu mać kto myślać. Poeto więc
 przerwnie powstać akta i księgi do przygotowanych
 skrzyń zastadynaci, by je do Wiednia lub w inne bez-
 picome miejsce wysłać. Bo pierwsza nieprerowność
 - a dodajmy i wielmożna strachajłóć - tarnobreskiej
 unedniczej inteligencji ^{miata pod niezgodnym rozkładem} ~~przyniosła sta ogólna~~ fatalne
~~skutki~~ następstwa, co postaram się poprzeć paroma przykła-
 dami.

Na kilka miesięcy przed wybuchem wojny obchodził
 „Sokoł” tarnobreski ^{obchodził} z wielką pompą i fanfaronadą uro-
 czystość poświęcenia własnego sztandaru, potłaczona z
 wbijaniem w drewno pamiątkowych gwóźdri. Jeszcze na
 parę dni przed wkroczeniem do Tarnobnegu rozja-
 wiono o zarząd „Sokoła” zdawszy całe mienie Towar-
 nystwa - a więc i wspomniany sztandar - opiece ro-
^{przełożono na wojnę} ~~z~~ swego kursora, który na wojnę ~~powołany został~~, wysta-
 wieni odytosem odległego armatniego hukku za krstę,
 przejęci trwożą wkroczenia musieli - którym do nie-
 dawna stale się odgrzali nieublagana walką, wro-
 roby tylko do wojny z nimi przysło - rzwali z
 miasta. I przysli później mowale, a rajawscy opusz-
 czone gmach „Sokoła”, sztandar ów „pawnowowali”
 i do stolicy państwa carów jako trofeum wojenne
 między innemi zdobywaniami rapewne wyrzucili.

Przykład drugi. W gmachu wydziału tarnobreskiej
 rady powiatowej mieściło się powiatowe mureum imienia
 zasturionego długoletniego prezesa tejże rady, Zbigniewa
 Florodyńskiego, powstałe dzięki inicjatywie i poparciu
 b. starosty tarnobreskiego, Eugenjusza Trobady.
 Mureum to zawierało wiele cennych przedmiotów, jak
 kilkanaście oryginalnych o ciekawej treści listów,
 pisanych przez dowódców powstania narodowego z
 roku 1809 autograf J. T. Wrasewskiego, stare pi-
 sane kroniki; dalej, ^{pozostawione wrogom} ~~wielce~~ oryginalny ~~rozstrzety~~
 koloryt, niewiadomo z której epoki pochodzący; urny,
 trawice i inne ciekawe wykopaliska; bogata

kollekcje słonek monet i t.d. i t.d.

Gdyby mię byli ~~uchodzący~~ kierownicy biura osne-
gli, że ~~moniale~~ pro naprzd, a powiadzi, że sami
uchodrić będą, przedmioty one byłym ukryt. Ale
niestety, panowie ci uciekli cicho, zabierając
przed ręką jedynie swoją prywatną własność.
To też skoro po niepodrzanem wrosceniu do mia-
sta rozsypanych wódek, nie tworząc na moście mi-
gracji ze strony żołdaków nieprzyjemności, wpadłem
do biur wydziału powiatowego, w całym muzeum ra-
statem przenarłiwą pustkę, a tylko kilka na drobne
okruszki, startych butami czerpów paru na podło-
że walato.

Triumf austriackiej broni był krótkotrwały, bo
już w miesiąc później 6 listopada moskale znów
opanowali Tarnobrzeg. Musieli też austriacy raco zmy-
kać, skoro samagarynowane przez nich w gmachu sądu
powiatowego wielkie ilości rozsypanego do wódek i do
wynoru przygotowanego zboża, w smyślności przeni. nie-
linięte na łup moskale roztanili.

Pierwną czynnością moskali, skoro powrótnie wro-
cili do miasta, było podpalenie mieśnarego się w
ratuszu urzędu podatkowego. Cały ratusz, w którym
pośród tegoż urzędu mieściło się kilkanaście sklepów
oraz magazyn propinaccyjny splonął dookoła, roz-
stały tylko mury. Ogromne stępy dymu i żółta de-
mity przez kilka dni, a gwałt ognia moniale nie po-
rwili.

Ośmiatego listopada hr. Tarnowski wrócił wolny do Sillowa.

Nie będę się kusił na rozbiorowanie przebiegu
działań wojennych, jakie miały miejsce na terenie
powiatu i okolicy, jakie na ludności spadły. Wytrącając
sobie boiem za główny cel skreślenie li tylko osobistych
przeżyć, nie chciałbym od przedmiotu rbytno odbić.
Zrenta waić się na opis dziejów wojny, chociażby
tylko na teren triumfu i klęski, przyleptych
niewiek - byłoby dla takiego jak ja ulomnie niez-
byt imiła. Zmunda się drudzy, którzy tworząc te dzieje
dokładnie opiera. Niech się w was pnie, moi czytelnicy,

daremna ciekawość na sensację nie budzi.

Nie mogę przecież pominąć miłotkiem abeji drik-
kowskiego ramku, w którym dotknięta wypadkami wo-
jennemi ludność oholiema pomocą w potrzebie suszy-
wała. Opiera ją powiódł z tej strony na którą sam satyrlon.

Po pierwszej inwazji hr. Edystawra Farnowskiego me-
dycyny się nie tracie dłuższego trwania wojny. more
brakując dla ramku najniezbędniejszej artykułów życia
jecha cunie. Kupu na dźwignię nie było na ramku po-
tneby. Przed austriacki dostarczyć na ręce bratiny
niektóre krótkie pieniężna na ręce potrzebujące ludności
za które to pieniężnie nabycie zostało w wojnie ilosci za-
wieszali w tym czasie. Dla potrzeb zaś unę-
drzonego w ramku szpitala szermowego ^{z ramienia} dostarczyć
magazynu wojennego na stacji w Farnobnegu pełną
ilość mąki, kaszy, kaszerek i t.p. Bratina zaczęła
wiecej odsprowadzać z Końcem parochialnego ludności za-
pasy po cenie wtamnych kosztów. Ludność z za-
gdy jui nienyła się choroba puchliny z powodu braku soli
promadnie ciągnęła do ramku po rękawy.

Hr. Edystawra i hr. Farnowskiego oraz ramkowy
bibliotekarz prof. Michał Marzak mieli wiecej do roboty
przy obsługiwaniu całych procesji interesantów. Kiedy
poważ który nadeszli moskale, ramek odciętą został
od iwołów urupetniania rękawów ale sprzedawano
całej, co jeszcze starczyło. Sprzedawcą tą rękawów był
teno nie sam prof. Marzak bratem w Farnowskiego odda-
ła się na usługi choroba w szpitalu nie-
miejscu się z ciędnym samobneskiej janku ludowej. W spi-
talu tym niegodziwie austriacy w rękawów około 80 rękawów
dotkniętych chorobą choroba durn i dysenterji i nie
o tem nikomu nie mówiąc, umknęli. Donicariano się
o nich przypadkiem dopiero po tygodniu, gdy jui mno-
stwo tych nieszczęśliwych umarło, tak, że rękawów parę
nie z tymi leżeli. Mieszczańskim się w ramku spi-
talem szermowego rękawów rękawów.

Dla ludności, rękawów Ma rękawów z pensji rękawów
unędrzonych, nastąpiła ciężka ciele. Rękawów ciele.

Magazynem tym rękawów Komendant Dobr. Rękawów
stał w rękawów w Rękawów, z chęcią rękawów wojny rękawów
rękawów, rękawów.

były to chleb nie wiewle. bo handel ustał.

Na wieści o działalności Dzikowskiego ramka dowiedział się warszawski Komitet Obywatelski, instytucja polna wojenna; mająca za zadanie niesi pomoc unieszkodliwionej wojną ludności, i utworzył w tymże ramku swoją placówkę na kilku najbliższych powiatów. Nadesłano więc do ramka pieniążki, następnie jęto dostarczać z Subli: na wagonowo mąkę, krupy i t. p. do rozdziatu między ludność. Potem i lwowski Komitet nadesłał na rzecz dzikowskiego ramka parę tysięcy rubli.

Można więc było świadczyć hojnie świadczyć ludnościom z całego wojennego powiatu, Kolskiego, Kolbuszowskiego a nawet niemieckiego.

Ponadto hr. Dziewicki otworzył w ramku placówkę iadła dla ludności żydowskiej, Niemców i opas dawał im, inne też artykuły z nadzłatach transportów.

W grudniu otwarto nawet w budynku ranadu dóbr Dzikowskich szkołę dla dzieci z Dzikowa i Farnobnegu, by je godnie ratrudnić i uchronić przed demoralizacją.

Szkoła ta istniała do połowy maja następnego 1915 roku. Prowadził ją po trzy godziny dziennie prof. Marra, uroac wedle programu 4 klas ludowych, czytania, pisanie, rachunków, śpiewu. Deklamowano, opowiadano uroono się historii Polski czytano wspólnie sienkiewiczowską trylogię. Iner dwa pierwsze miesiące pomagał prof. Marrałowi nauczycielka Zuzanna Trespowa. Nauki religii udzielał O. Franciszek Maciej, przeor Dominikanów. Frekwencja dzieci, między ktora był i mój syn stał, wynosiła coś 150 głów.

Posiadając powyższy ustęp działalności humanitarnej Dzikowskiego ramka pragnę tam oddać hoła pracy i obywatelskim działaniom działających osób w szeregu resz porzutej z reparacjom i poświęceniem się dla popolitico dobra państwa i Dzikowskiego i resztownego powiatu. W nieszczęśliwego powiatu pisanie-społeczna prof. Michał Marzanka, ktora nie słuchał, nie dojadł, nie dopatrzanie nie będąc na nosach, już to resztując tyżące interesantów i uroac w prowizorycznej szkółce, już to wrescie bieżąc od oficera do oficera z prośbami o pomoc. Dla uciśniania ludności, na co patrząc Dzikowski skład w jednym człowieku tyle marar siły i energii się

A za pracę tę całą jego nagrodą było próżne nadwężenie zdrowia zniechęcenie go przez wprowadzanie miejscowe indywidua. Zwykle to nagroda, jaka bywa udziałem ludzi porwanych.

Z chwilą rozpętania się wojny okazało się dopiero, jak bardzo nierozorganizowane było nasze społeczeństwo pod względem zapatrywań politycznych co do uczestniczenia się w przyszłości Polski. Pora częścią odrodo myślących, dążących do odbudowy nieradnie odczuwanych ludzi, jedni, nie wierząc w powstanie samodzielnego państwa polskiego, zbawienie Polski widzieli pod dyktando Austrii, drudzy pod Niemcami, inni zaś w zjednoczeniu z Rosją... Prędkie pomieszczenie w ręce.

Co tu wierzyć cudzoziemcom
Rakuszanom, Rusom, Niemcom -
Dość nam o nich mówią dzieje
Co za dobrodziejce...

Dotąd naszej chcieli ranby
Dziś, gdy wzięli się za druby
Kraś im w mórzech rozświetlało
Że nas jest nie mało...

Oj ot patrzcie jak okoczo
Rakuszan śródziemni oczu
Od pierwszej nas rabi chwili
Są si a mili.

Prego nie mógł przez lat dwadzieci
Dziś zrozumiał sobie wreszcie
Że król polski z nami nie miał
Zbawił go pod ścieżkami...

I stąd naraż jui się wiele
W tróć z nami wejść przymierze
Przyjecha się, ie nas kocha
Było imnie mowa...

Dzisiaj niby to wolność
W Polsce obywateli
Byle skupić nasze dłonie
Do germanizacji...

Mógłbyś się wyrwać błąd
Gdzieś rozpadał strycki, kłuty
A Niemiecnie wywłókt radierstwo
I - słońca braterstwo...

"Macie - gada - w drągach chwały
Mieć grunwaldski niedrewniały -
Rębać Niemców bądzie adolmi
A bądziecie wolni"...

A kaczki od pludraci
Ten jest taki i ten taki
Kto ranił ich przyjaźni
Nadużnie się kłami.

Gone! oni od rana
Ojczyznę nam rozszarpał;
Pół, krowi, ter naszych strugi
Wien jui toż drugi.

I tak bardzo nas młują
Tak młóscąci usilują
Byśmy przepadli bez śladów
Lub przeszli na driadów.

Z Mosopolu strasna niedra
Przez do obcych nas wypędra,
A przybył tu świąga wrogi
I młóć ciernie młogi.

A Włocławek nie kłóci
Ziemie gwałtem nam rąbi
Ze ojcystą mowę naszą
Wierą, śmiercią strąca.

W Węgroszce - iel się Boie
Polak! sobą być nie moie;
Terre dawne krowią bliżny,
Tui grabieć Chetmorym...

~~I ie precie bratu brata~~
~~Łowia, nie wstyd im a świata~~
~~Cheć nas jeszcze mieć postawnych,~~
~~co tych~~
A przed krową dopier łowia
Proptem z nami się przyjaźnia -
A! im ciarki Łowia młóć;
Kto z uci bądzie góra?...

276
A ie precie bratu brata
Zbrzja, nie wstyd im u swiata,
Chca nas jeszcze miec poslusnych
Jak tych psow berdusnych...

I na nasze ziemie wala
Gwala, rabia, kradna, pal
Dokuczaja ~~Fortunaja~~ nam bez miary
Ze nicem Tatar.

Lece choc nas tak nroce uena
Przemaczenia krowa reka
Nie dajmy sie stamać kleska
Trzymajmy sie mocno.

Wnet wrogowie z tonu spuszcz
Gdy krwi sobie wojem puszcza,
Wlownia wloicu syei
Beda jak wrobiei.

I Ten Sedria z wysowosci
Na proch retne ich wielowosci
Bo gwalt kardy i rabunek
Zdac musi sachunek.

A nam bliznie dzien wolnowsci.
Podrzuca sie grody, wlosci,
Prorspiczaja pieśnia niwy
Jak Bog sprawiedliwy!

Wmierz in dalej w poscigu ze austriakami
party wojaka wyzyskie, okolica stopniowo oprownia
sie z isodactwa, wrescie ludnosc mogla odetchnac swobodnie:

Oprocz niewielkiej liczby wojownikow przetrzalo w Rillo-
wie sporo tak zwanych „rolnikow”, ktorzych zajeciem byly
roboty ziemne przy urzadzaniu schronisk i porzecz. Na
Biat i karabinow maszynowych. Byli to przewaznie polacy.
U mnie zakwaterowalo sie ich wieciu, sami gospodarze
z milistkiego. Dobry, kochani ludziska; wnet niedry nami
utworzili sie stowiska niemal familiini. W ich towarzy-
stwie czuła monotonna, dlawiaca nuda, a wśrodek dłu-
gich jesiennych i zimowych wieczorów brzmiały spiewy i

rozlegaly się smiechu przy godzinie rozbawie. Przemykali
oni w moim domu całe ostry miesiące. Zmuszeni i
na stanowisko do innych wsi, opuszczali nas re Trans.

Stanelimy i durs erytalizmu przed wojną o wrodożym
barbarizmie mówiali. Zetnawszy się precie bliżej z nim
crasu wojny, przekonaliśmy się, że „nie taki szabel str.
jak go maluje”. Prawda, że naród nasz w ciągu wiek
sarnał wiele ciężkich kryn i krowych przesładowań
od mówiali. Ale kryn, te i przesładowanie tneba rozpi-
sac przedewszystkiem na rachunek carskich nędzy.

Lud ^{rodzime} rosyjski, z którego synami my, małopolanie, pieramy
raz zetnaliśmy się crasu wielkiej wojny, nie jest z natury
tak ci. Owszem, durs ma w sobie cech wspólne zanie
stowiański, jak gościnność, co nawet potwierdza kroniki
naszych męczeńskich katorżników, sybi.

Ale wiewroci rolnicy rosyjskich kładowała parady:
„co twoje - to moje”, to już zasługa systemu wychowania
sfer nędzy. Rabunkom reszta i wrelacjom wyby-
kom oddawali się nietylko z rosyjskiej ale z wysłach
walecznych z sobą armij i tnie. ~~Przez~~ rosyjscy
dowdzy podora tej wielkiej wojny nie porozumeli
na grubienicach nie powywiesiali tyle tysięcy całkiem
niewinnych ludzi, jak owi wierni słudzy „Jego Cesarz
i Królewskiej Apostolskiej Mości”.

Miedzy rolnikami rosyjskimi pomałem kilku rodo-
witych Grurimów od Tyflisu. Dorodni to i męmi ludzie
piękni jak ich karkawa krowa. Ale porozumieć się
z nimi było nam trudno. Grurini obdarzeni są pię-
nym charakterem. Pres jakiś cras stykałem się z jed-
nym, który będąc me posterunkiem z Sierem, przy-
chodził do nas po mleko. Zapropnowałem mu wymianę
mleka na sól cukru herbatę i tni i tni. o
które mowas było bardzo trud. Na propnowę to chet-
nie ów Grurin przystał; produkty dostawał nawet
oficie, a swoją drogą za mleko chiał płacić. Ofiarę
jego, rzecz prosta, darmo nie przyjąłem.

W ciągu trwania drugiej, blisko osmiesięcznej in-
wazji rosyjskiej, jednolich w kaidę niemal ówci dotkli-
nie odemni i dawad brak igrowa; nie było mow ten
tutaj rozpaclinie ile, zwłaszcza w tych punktach, gdzie
penna ilość rolnicy posterunka miała. Do kuchen rolnic-
skich przechodziły z garnkami durs i starsi i tni i nie
mim, czy wiele było takich wypadków, by z próżnymi garnkami

do domów wracały. Mogło to mieć miejsce tylko
tam, gdzie żołnierze sami odwracali broni.

Nareszcie w dniu 22 czerwca 1915. wojenna rozjużenie
opuszczył tarnobrzeczną tą ręką już na stałe. Pre-
granny generał bitwę w Karpatach morderczy morder-
ie ponowna ich odwrócić na Matopolu bytaby nieosiąga-
tem mordercem. To też już na kilka godzin przed wy-
cofaniem się z Tarnobrzecza porostawiali się żołnierze
po kilka i kilkunastu w różnych punktach w i w
pierwej chwili jakby na dom, iymaś porceli wyganiał
było z obor i zganiał je na głównym punkcie wian
pod ramię, ślad już całe stada popędzono w stronę
granicy b. Kongrewni.

Było dużo morderczego wrasku płaczu lamentu
wśród żołnierzy, które rozpaczliwie broniły swej chudoby,
ale żołdaci radili sobie łatwo Holommi Karabinami.
Mordercy nie na pomoc żołnierzy spierali się mogli. gęsi
Kaidy, który się tu narinał bywał mar z byttem upro-
wadzany. Mnie odwrócić morderstwo jedyną drogą.

Nie mając okrucha chleba, porbaniony kapłan mleka-
rytła wnieśli ich irothor do rycia, napisaniem list do
morderczego mordercy w Hliboce na Bukowinie, który
Żemirewskiego, który na kilka dni przed wybuchem wojny
odwiedził mnie był w Dzielonie, i przedstawiony mu ciężkie
moje położenie, prosił go o pomoc, której w miejscu na-
zemnie byłoby nuda. Żemirewski ten kapłan nadawał
mi ogółem tysiąc koron, czem umożliwił mi nabycie
krony oraz zaopatrzenie się w niezbędne środki rycia.

Porót austriaków nie stał się ciężkiego położenia
ludności. Dorem głód wrmagał się coraz większy, coraz
dotkliwszy, a wielki brak mleka z powodu morderczego
morderstwa dopędzał miary. Na dobitkę warte radowe miały
niezłomnie pomocy morderczy, trapić ją porceli coraz

berwzględniej nemi rekwieryjami wystarczająco, co tylko
dla potrzeb wojny sturyc mogło oraz rannych dale
pobory meryen do wojny, by urupesnić i neregular-
liernemi bitrami spowodowane laci.

To też wśród spustoszonych wsi i miasteczek, na rylin-
kach rozbitych domostw wznosił się jęk i lament.
Wiele rodzin optakowało śmierć lub ciężkie kalectwo wo-
jennych najbliższych, na rychłe nas ranni. Tej bory
dziejowej ncale się nie rannito. I rdaowało się nie-
jednemu, że wojna ta nie skończy się wcześniej, ani
wystro i wystkach wytraci.

Wiele z podmurawionych i napół rozerwanych kulami
austriackich armat kościotłoków, z wrzobolatyh serc matek,
ion i siostr, starców i dzieci pływaly ku szopym
nicbys ciche modły o siłę wytrwania.

W rylinach wojny: su... miasta
W pustem polu chłoda
Panowania objas berto
Berlitony gród,

A śmierci cryha i obfity
Zbiera co dnia potłok -
Jaka teraz nana dola,
Wrołoro Aniołor!

Bracia nasi i synowie
Na wolności rew
Pospierali w pole chwały,
Gdzie się leje krew;
Fam anajdują odpocnienie
W chłodu wspólanych dołor...
Jaka dola dzieci Polaci,
Wrołoro Aniołor!

Wiele ielobni, utrudzeni
Modlimy się mar:
Dłoni nam podaj i ku światom
Jutra prowadzi nas!
Zdejm te smutni: co...
Osiedły jak olon,
A niedzieli oiyw ciepłem,
Wrołoro Aniołor!

mogąc w ieden sposób wynajaci kosi do zrania
swego, jedno mrowią pniestni wynoszące pola
zmusiona była całe to pole sama jedna rzyć
spadłem. A ponieważ nie mogłem różnicy zastoso-
wać brony, pole też było mokre o niepasownym
podglebiu, myśli nadludziej pracy biednej kobiecie
był taki, że pole nadryraj bujnie obróbito
— same chrasty.

Z powodu więc tej nieobecności meczu w cała
egzystencja wsi opierała się prawie wyłącznie na
kobietach. W Dittomie np. funkcję policjanta
gminnego spełniała kobieta, a w Kielwini, gdy
umarł długoletni grubań, Bartłomiej Gronen,
który już parę poprzedzającym grobem kopał, umarł
to po nim zamiast objęta jego córka Maria i
do chrzci, gdy zbierała te kreśła, trwała na objętem
po ojcu stanowiska.

Chociaż wici znacznie później niż miasto wzię-
ta do jako taniej równowagi po radach wojna kło-
sach, precyzyjnie dostarcza miastu produkty rolne oraz
miał. Cóż nie Małego, by produkować tych miast
włos, lecz z Konieczności, bo miast cała kupiła soli
naftę, odzież, buty oraz wszelkie, ponieważ
to góry, nie to, a pewnie samaby waga to ilon
skonsumowała.

W ~~między~~^{swim} czasie ustanowiony został jakiś tam urząd do walki z droższą, a działalność jego prawie wyłącznie na większej ludności się skupiała. Bo skoro od litra mleka, funta masła, czy kilku jajek zarządca gospodni parę denarów więcej, ponad ustanowioną przez tenże urząd wci do sinierności wista cenę, ze strony kupujących nawi podniósł się krzyk na „udierstwo”; zjawiał się policjant i włócił kobiety do odwończego urzędu, gdzie sprinyano protokół, a prosiant mimo oporycji kobiety „spinedzono” ze berceu albo nawet konfiskowano.

Ale skoro chłop up. za proste buty zimnowy
był replacii v mieście równonartwie pięciu ^{nowet,} a reszcie
centnars ista, wtedy ci, co ten zimnieniu pilnowali
by kobieta głębiez niecz na fance ponad astenoz

Jak we wszystkich, zniszczeniem wojennem dotkniętych powiatach kraju, tak i w Sarnobżegu utworzony został urząd odbudowy, który zniszczoną wieś napiekiował się niegorszej od urzędu walki z dwórgną.

Na zarządzenie tegoż urzędu nacięto w lasach mnóstwo pierwszorzędowego drewnostanu, nieraz w takich masach, że ~~same~~ same sosny na znacznym przestrzeni leżały pokłosem, drewno na drewnie, jak gdyby trzęsą powietrzną powyrzucane, uniemożliwiając ^{dotrzeć} ~~przejechać~~. Nic to. Zapotrzebowanie nawiedzonych przez wojnę wsi było ogromne, — a nie chłop jest w sobie twardy i uporny, łatwo poradzi z wyróbką.

I takby było, bowiem biuro tegoż urzędu, — krótko mianego Odbudowa, — oblegały stale gromady wieśniaków, — ale jak Odbudowie łatwo przyszło zarządzić wycięcie całych rewirów leśnych, tak trudno przychodziło prowadzenie rejestrów i wydawanie sygnał. Wiele długo w lesie leżące, wystawione na działanie opadów atmosferycznych, w niestworzonej porze wycięte drewno — poczęło butwieć i gnąć. A chłopci łazili i łazili, w pornej postawie skamlać o zmilowanie.

Najlepiej jęcnie wytkli ci, co to ceniał każdy gościnę Bożego dronka i nie oglądając się na Odbudowę, z prywatnego składu drewno rąkowali, mogli bowiem na czas probudować sobie schronienia i uniknąć długotrwałych niewygód oraz idących stąd chorób.

A skoro nareszcie cierpliwie wycofujący dożyli tej błogosławionej chwili bezpłatnego otrzymania budulca, na samą tylko robociznę stawiania wieńce ponieśli wydatki, z powodu spawku wartości pieniądza, niż ci, co nie czekając i nie oglądając się na Odbudowę, z rekompensacyjnego całkowicie materiału budynki sobie postawili.

Niew odmiennie działo się w mieście przy istniejących stosunkach. Wielu właścicieli, w których domach nie porwiała wojna żadnych szkód, dzięki stosunkom z Odbudową, bez uszczerbku dla własnej kieszeni poprawiali sobie domy, np. burząc w nich piece ceglane, a stawiając naflowe, wyrzynając podłogi rwykłe, a układowe parkiestowe i t.d. A były i takie wypadki, że na pustych od stworzenia świata placach, będących własnością pierwszych ustosunkowanych jeźmowców, Odbudowa — „odbudowata” wcale przywróciła domki.

A poniewierający się bez dachu nad głowę wioń niedrane patrzeć na ten ^{precedens} ~~eksperyment~~, raishali reby i — piece.

ni
na
pr
to
ne
m
cl
ra
m
il
i
n
cl
m
vi
m
h
h
cr
do
ra
n
cl
m
i
h
a
j
m
Te
ia
le
m
le
m
A
n

wiona normy, za dunt masła nie wzięta, jawni tego
nie widzieli, choć było to odierstwo o powstę włożące.

To upneńdzenie miasta do wsi natura niebył
przyjętą refleksję. Enfiato mi się krytać w gae-
tach i to nawet w takich, co to mają pretensję
uchodzić za pisma „ludowe”, takie sobie pikantne
wiadomości, jakoby chłop siennik pieniędmi wypry-
chał, do snopów banknoty chował, a potem przez
zapomnienie snopy te mar ze schowanymi w nich
miljonami na siećkę zerwał itp. Ci górciane,
który mieli odwagę podobnego wstępu „wiedo-
mości” przyjmował i w świat je puszczać, o pa-
niących na wsi stosunkach chyba nawet dzie-
cinnejszego pojęcia nie mieli, albo też wogo do wsi
nieprzebiegli byli. Mógł ten czy ów chłop doró-
bić się na spekulacji jakiegosi majątku. bo i takie
wypadki były, ale uogólnianie tych sporadycz-
nych zdarzeń i wyśmieszanie takich, jak wyi przy-
toczone wiadomości - to już uogólniony absurd.

Brak męczyzn nie tak dotkliwie dawał się od-
czuć w mieście. tu bowiem potrzebni byli unędnicy
do prowadzenia poruczonego im zakresu działalności, zwię-
zanego ściśle z interesem toczący się wojny.

W Tarnobnegu utworzoną została „Ekspozytura. Kancel-
nego Komitetu Narodowego” na powiaty Tarnobneg i
Krasno z biurem w gmachu rady powiatowej, a unędo-
wali w niej kustator wydziału powiatowego Piotr Krasni
i profesor miejscowej szkoły realnej Karol Adwentowski.
Wreszcie elaboraty tejże ekspozytury przydzielano mi
do przepisywania - bez wynagrodzenia. Z chęcią pod-
jąłem się tej pracy, bołem bowiem przekonany, że
stać dobrej narodowej sprawie. Ale niedługo mia-
łem się przekonać że cała działalność owego N.K.K.
idzie wyłącznie po linii nie naszych narodowych
lecz austriackich interesów, obrachowanych co najto
widocznie na paraliżowanie dążeń narodu do niepotę-
ległej Polski. To też gdy pewnego dnia wspomniany
wyżej panowie ~~zdecyli~~ mi przepisać jakies „kawałki”
K.K.K. ekspozytury, wręczony odmówiłem. Wtedy Krasni
nukał mi: „Na co się pan złości... My panu zapłacimy”...

~~Choc~~, „zapłacimy”... A więc nie tylko że do
wojska za innymi panowie ci powołani nie zostali, ale
w dodatku za czynności te w N. K. N. płacić brali, mnie
aż nie dotychczas nie płacili! Ale już tak do tej
roboty przytórzyć nie chciałem i ^{naturale} ja dotychczasową
ani grosza nie dostałem.

Najstarsza córka moja, Zoria objawiała była
gorące pragnienie uściszenia do seminarjum nau-
cielskiego żeńskiego w Pranie, a której to marzy
i Tarnobneju wówczas nie było, wiana borem du-
chem patriotyzmu pragnęła stać się poświeconą spo-
tencją. Nie posiadając matki ~~innych~~ innych
ku temu środków i w dodatku cierpiąc niedostatek,
opierała się długo prośbie dierżewicza. Ale skoro
pojechała błagać a trąci się zalewać braki mi w
końcu się do dalszego oporu i ostatecznie z powrotem
w roku szkolnym 1916 r. wymanifestowała do Prania,
gdzie przyjęta została do prywatnego seminarjum nauczy-
cielskiego żeńskiego. Zarazem została przyjęta do
Preisdanra. - Pomieszczenie mieszkała w jednej z tam-
tejszych burz za stosowną opłatą.

C. K. starostwa, nad któremi wienckimże władzę
miałoby c. k. namiestnictwo były podczas wojny wniech-
wadniami w Małopolsce powiatowymi władzami, któ-
rych zarządzeniem powstawały bez zastępcy samonad-
zór i rada powiatowa na czele.

Ale personal unijny starostwa w Tarnobneju skła-
dał się z samych prawie polaków, ale w personalu
tym trudno było dostrzec się ~~polaków~~ ^{innych} innych
stała zarządzenia unijny tego technicznego zastępcy
troum o czołwie c. k. namiestnictwa.

I gdy dla naszych narodziłych obywateli jak Fre-
ciego Maję, unijny ci okazali stale obywateli,
to podczas wojny w c. k. urzędach grzebieli
nawet brali a w zbiraniu „dobrowolnych” dano
na c. k. cele okazali gorliwiej godną lepszej
sprawy.

Wojnę piękną jesienną niechci, nie pomnę do-
kładnie 1915 czy 1916 roku, wybrałem się do Kiciosa

na raune nabieństwo, nie wiedząc, że jest to wiel-
kwesty na jakieś cele c. k. armji. We wszystkich
bardziej ruchliwych punktach miasta stały stoliki
z porcelanowymi na nich prymitywnymi blaszanemi
wzruszaczami w formie medali. Za stolikami tymi
uradowali się panowie komisarne starostwa oraz inni
ich z starostą na siele. Stolik teniego wreszcie
niepodobna było omijać nie przyswajając sobie
kilkunastu groszy w naradach, w rozmianach co
probierający datki idęcorowali opiewające głosy.

Chciałem mimo przejść tego piernego stolika.
— „Co nie wiecie? ten z ciebie lojalny obywatel!”
I na pierś moją błysnęła mi błasna.
Idę dalej: — „Jęuto, tyłis jeden drobny datok?”
Wreszcie druga blasna. Przy trzecim stoliku: — „Jak
simialbys tak pania komisarową pominał?” Trzecia
blasna. Zencie dalej: „Skoro dasz tam dać
coś i tu!” Bwarta blasna! I ten dalej, że go
nawetnie znalazłem się poza obrysem tego c. k.
kota, porównany „medalami” wyglądam nieprzy-
mierzając jak jakiś morskowski generał.

I dopiero ów stany, w Breiczu nad Bugiem
również później traktat, mocą którego ziemie chełm-
skie i Podlasie zicharem oderwano od matczy-
nego pnia na rzecz nowo tworzonej Ukrainy, ostru-
dził to c. k. gorliwość.

Trzeci ówczesny haniebnego burskiego paktu, kra-
biemu Czerwinowi, ówczesnemu austriackiemu mi-
nistrowi spraw zagranicznych, należy się od nas
pramirna wzięcie. Traktat ten bowiem otrzy-
sławił, wreszcie dotychczas nieznany, ramian
wiedeńskiego nadu wyglądem polaków i był ręką
kubłem zimnej wody, wylanej na rozpalone głowy
zbytnią miłością ku Wiedniowi, patologiczną i nęcej
inteligencji.

Kartą do oświecenia i iżnionym oświeceniu, na ob-
ktożo ochwał się i żagletnia wielkisha i potęgija
asypianu naród i szeregowal się dachem na
sławach zwyciężonej swej odwiecznej ziemi.

Na znak protestu w dniu 1. . . . .

racie iść na czynności wysyłanie unędy, nie wyrażając
starostwa; namartwienie ruch na Kolejach; stanęły
narstały, ustel handel i wielka powrodoła praca.

Z obolichnych wsi tłumy ludności ściągaly do
Farnobnaya, gdzie liczni mowcy wyjasniali ogrom-
nym haniebną zdradę austriackiego nadu, nie
wiedząc mu wrogich okrzyków. Na jednym z ta-
kich zgromadeń, unadronem w lesie, węgum „Bor-
licem miechocińskim” sedriny ułit i Hicem: Jan Hom-
ka złożył na ręce jednego z organizatorów wiecu sre-
brny medal zastąpił celem ożeniania go cesarowi.

A pod obłot: kuraganowa mowa bity słowa Proty:
„Nie damy ciemi: skąd nam ród! Tak nam dopomóż
Bóg!” i bormiała pieśń: „Jenne Polka nie zgine!”

Hej! jak ja wtedy kłubię (pernie nie ja
jeden!) kłubię Ciemiua za ten polityczny
błogostanem!

Wypomniały to był odruch! Przeniatał lat imu-
nej, nieustającej pracy nad wyplenieniem z dusy
narodu austriackiego wielka nie dokazały chyba
takiego cuda, co ten jeden dzień.

Zosia w jednym z swych listów pisała mi z Ma-
kova, że na cmentarzu ścianie jednej z kamienic w
mieście suchliwym morina było oglądać wrem-
nem wypiętych na krynin Chrystusa, po obu rasi'ego
stronach ~~portrety~~ ^{portrety} cesarza Karola i Wilhelma, a
na spodzie duriemi literami widocznymy napis:
„Chiedź takimi dwoma Totrami Jan Jędras” jeno nie wie.

Ale tej i przynębiem w catorowite miomal wst-
pienie się pomału, wyrobał on part oherki u
cresci społeczeństwa, mianowicie w tonie ten. Konserwa-
tystów, którzy nie wierzą w słone siły i w potęgę
duszy narodu, obawienie Polki widzieli jedynie w
łacmowici z Austrią.

Autor „Betleem Polskiego”, poeta Lucjan Rydel,
poław gorący, jedna z najśladachajszych dusz, jakie
w iycionej miedwice spotykałem, pod napisem tej
zdrady; w dniu 6 marca 1918 r., o rzece na Kłotro
przed imieniem, pisał do mnie miły innemi:

"Tak nam straszący wypadek tożące się z życiem
ie poprawia myśli porbierac nie mogą. Dlatego i na
ciagle jstem jak roboty i całym myśleniem woli
adobnam się na tyle rozmowy, ile jej potrzeba
niekiedy żeby spełniać codienne obowiązki; - ale
tylko tyle." Myśli rebiat trudno, opamiętać się nie
prób. Kaidz wolaż ci? ... wyciśnięciem, żeby
nie myśleć, nie pamiętać, nie być...

"... dzień przynosi nowe przykrości albo rado-
ści. Wnocy kłopot i niepokój... Życie mierzenie,
rentu energii przysięga się w tych rebiach, albowiem
przechodzi zmęczenie i obojętność biermyślna, która
na wyszko ma tylko jedną opornik: Pico? Czy
wisto? Ja wiem, że to ile, że to wstyd - prawie
wisto i ... wyszko, co się tylko da robić.
Trzymałem się, mówiąc ... wstyd z humorem i pogoda
której się ludzie nieraz dźwili i radzili, bo na koi-
ca tej korymowej drzy utracić widzieliśmy wyrzina-
ronę i mówili sobie, że wobec niej wyszko jest bla-
hosta. Byłbym ... i dzień lot, byle z tą
niara, z tą ... Ale tu jednego dnia okazyje
się, że zona jest tylko tana priarą, poia która
tylko prara i ... W tej ciemności patrzeć zgora bienc.

"Prawa, że to wyszko może jeszcze zapisać się
zmienić, mogą być rzeczy, o których wie tylko
Bóg, rzeczy gorze Boga i przynęty ludzkości, może
też umory z piekła wadem również się jak mgła.
Leor zgonasem roztaje tylko niewolę; twóca przyz-
wota. Murici tablicami ooryma ludnie patrzeć na
wbierające wody potopu i smuć to, co my teraz czujemy.
Ale przede wody opadły i na niebie zajaśniała tona.
Teraz dopiero uauwsem się mówić, jak nigdy, pna-
tem, teraz dopiero przyjmę, co mamy, przyjdzie kłótnia
Tawje!"

"Wyszkie nowe osobiste przykrości, niedole i trudy to
to tylko dym niby który naprawdę grzeje w ocy ale
się wnieć z piekłem ... Byle ten podmach
poniat byle te umory powypadał, a wyszko ...

"Możem ja nie porinien drożym ... wypis-
nać tego wyszkiego, co to nie proienające. Kaidz

me swój gład na pięciach, poco mu rwałai ję-
cie ten cudry. Ale ja wiem, że my daliśmy się
wrycy pod tym samym namiotem, pan również ję-
ja, my wrycy pniegamy to...

Żwaćpieniu uległo również wielu innych przyjańców,
choćai przed wojną radzi śpiewali: „Bartom, Barto-
m, o! nie trawia nadriei, Bóg pobłogosławi, ojczyznę
nam abani“, a jeden z nich, Szymon Chespiński
stał się mi: „Podajem tej chwili nie dożył“. I
niestety nie dożył biedak dnia smutnych chwila
ojczyzny, której wiele serdecznych prośbena wysłaniał.

Bardo to smutne, jeżeli w dniach niepowodzeń
brakuie wiary we własne siły. Ciężkośm, podczas
wojny dais, to prawda, ale też nie należy zapominać
że przez wielką zdobyci miana kontem tylko wiel-
kich ofiar.

Gdy gromy wojny, hukac nad nami,
W gonniej niedoli wtracają nas tró,
Zamiast niewemi ralewai się trami,
Wrycy podajmy sobie bratnia dłoń.
Złaczone siły, serca skojazone
Najnadziej leca dune rasmucone.

Ciężkie przygniatła barier nasre brenie
Gruby, śpioty - wrycy wojny niew-
Ojczyzna nasza raicielić ciemię
I hojnie ludrda rwiłiła ją krew.
Lece Fry i marga, co echem się wiosą,
Pan nie ragoję, chat re zyliner nie wniosą.

Błogosławieni, którzy silni duchem
Patneci umięje śmiało klesce w traw
I, niemoieni niemościu obuchem,
U progu futra niemie pełnia star.
Im schodracego słowca blask promieni
Ciężkie hejdang w leknie wryda ruieni.

Bo wiedz, serdeczny mój ludu Piastony,
Że z tych zyliner nanych grobów, świątyn, chat
Wnet na obłokom Feniks wleci nowy,
Bujnie wznowi się wolności kwiat.

Trwaj, świetna ścieżko przyrodziana,
Jed nam ukwi Ojczyzna Nochana.

Więc, nie poddajcie się abytniej ślepotie,
Kładcie fundament dla Przyszłości Chramu.
Któż Pan powiedział: pomagajcie sobie
Jedli chcecie, bym dopomógł wam.
Pomoc wrażliwa i jeden duch mekni.
Niech nam przewyżni wójt dziejowej Kłemi.

Niedługo po breskiej ugodzie było już wiadome,
że armje państw centralnych stale powrą Kłemi
a faktem tego nie udało się ukryć wychodzące pod
ostrą cenzurą gąsienic, amuseme Karmie wrych krytyki.
Korę unędownie komunikatami o ciągłych „sukcesach”
mimo „strategicznego” cofania się wojen austro-
niemieckich.

Była to więc nymalna „jutrenna swobody”, z ra
ktorej wyłonić się nam miało „zbawienie słowice”. Ale
ter i nędra wójt ludności doświadczyła doświadczeń
jażych normierów, powodując beretów ducha i ber-
myślną oświecenie wobec najgłupszych z nich narodów.

Wstrząsnęły ciałem ludu Tręgo dres
Gdy oto rone, wienisty Panie.
Nam ukaruiem na niebiosach wienore
Na smartychwosku.

Wstrząsnęły dresore sercami nasremi
Ten tanem ryta wiatr w poturwie smarne,
Gdy płone. Kłose już chęli tu wienmi
Ziarnem ciebie.

Wśród wryptanej, krwawej ranieruchy
Piorunów tręska, ognistej spienoty
Dajmy, pełni wiary i otuchy
Na wójt Golgoty.

Skąd ująć mielim brzem swego ubawienia,
A brzem ten oto już nam różowieje,
Gdy ciało w długiej drodze z utrudzenia
Chwilowo maleje.

O wspomni, Pamię! Wespnyj wstępie siłę
Gdy cięśar trudów przytłacza nas swą
Mnogie na naszej drodze się mogły
Złamać i zginąć.

I poprzez strugi krwi brodząc czerwone
Widzim doświada cięś strępy i krwici
I Frzech przybytków budowlę szalone
I zglinora wboici.

O, nie daj, Pamię, by w połowie drogi
Z sił wyczerpane ciało omłewało,
By serce, wolne dotychczas od troski,
Dzień w końcu miało.

Bo choć ogromne są nane cierpienia,
Bo choć nie milknie wdów i sierot ślę
W kręś karui nanej, w Jutro Odrodzenia
My wiemy, Pamię.

Największą trudność stanowiło zdobycie środków
pieniężnych, na które wydawano owe słabe kartki, a
bez których nie kupiłoby ani skryptu cukru, ani
garstki maki ani niczego. Doświadał tej doświady, iż
dawał brak materiałów na ubranie, płócienną na
bieliznę i skór na obuwie.

Ludzie na stanowiskach, lepiej sytuowani unęśliw
wreszcie ci, co to wobec moimych umieli grzeć
swoje elastyczne barki i z usługami nadskakiwać,
brawo tych nie oderwali, - biedniż i natomiast
cierpieli szczerą nędzę, która wielu siłą faktu pchnęła
na biedziś, co głównie dało początek ogólnej
demoralizacji.

Jym to wplywowym osobnikom i rodzinom ich
nie brakło nie moim niczego w okolicznych boim
dworach rawne się ci na ich potrzebny auklarso.

Prucisniety konicerniciz udelem się pewnego dnia
w dilerstwie samca z próbą o sprzedanie mi nieco

niarna na chleb dla głodnych dzieci. Po długiem
i denerwującym czekaniu w pańskim przedpokoju
otrzymałem nareszcie za pośrednictwem prywatnego
sekretarza hrabiego - odpowiedź odmowną. Odmowę tę
motywowano zaś tem, że pełnomocnik hrabiego (Dr
Först Raden), jako komisarz rboiony z ramienia rządu
nie może wchodzić w kolizję z prawem... Dla otrze-
nia tej odmowy radono mi pójść do starostwa i um-
ścić "unędomy" kmit na wydanie potrzebnej ilości rboia
a wtedy dopiero rboie to dostanę.

Do tej iście rady jednak nie postarano się
wiedząc, że boiem nadto dobre tak dobre, jak i ci
co tej rady mi udzieliłi, że próba uzyskania od państwa
unędnictwa starostwa takiego unędnego kmita byłaby
nieudzielną mroczną. Wiedziałem więc z nicem!

At szło memu kolede w biurze opowiadaniem to
nieudalę do ramienia ^{prawa} i protokółem treści do-
nej mi odpowiedzi ten odnek: "Jani to politika...
Gdyby nieywiście w tym wypadku prenis prawa stał
na przeszkodzie, a reper rboia był nawet co do kilo-
grama obliczony, należałoby jeszcze tysiące sposobów
na obciążenie prenisów. Chyba by naprzód zapisać
ubytek jako wydany ordynaryj i wszystko byłoby w po-
rządku. Uwadze tej nie mogłem odmówić słusznosci.

Jednym razem dowiedziałem się że M. Freziak
pełnomocnik M. Polakowskiego właściciela dóbr bara-
nowskich, unędnictwem tarnobrowskim wydawał rboie,
rozpatrywszy się w worek pojechał do Baranowa
szedł niechętnie, młotem uderzył do domu z tym samym
pustym workiem stając się niepotrzebnie kilkanaście kilometrów
na kolejową jatkę.

Jeszcze innym razem za poradą stajenników
zobowiązanym do publicznego wkładu placu Mi-
kowskiego schodzącego folwarku hrabiowskiego kłopot
rządca, inspektor Guminski, dostarczał naj-
przeniej. Było to raudiem przy końcu zimy. Inspe-
ktor Guminski szedł po nocnej rabanie w towarzystwie
wieloletniego publicznika, niejakiego Ketyi. Postano-
wilem czekać cierpliwie. Skończyło się gościnie czekania
w chmili, gdy kucharka do pokoju pana wpuściła

nauna kawa, przez uchylone drzwi oczy moje spotkały się z oczami pana inspektora, który domyśliwszy się, co mi tam sprowadziło, dyskretnie cofnął się i drzwi za sobą zamknął... Cieniałem jeszcze jakiś czas, ale skoro pukanie moje do drzwi nie odnosiło skutku, mierzęcony i zły, z niczem do domu wróciłem.

Żeby mi kto nie czynił zarzutów że na siwie i ry- cie patrzę przez okulary Klawrowego uprzedzenia oraz chęć być sprawiedliwym, — dla satysfakcji prawów dyktatorów ~~i ich~~ jakoteż ich wykonawców stwierdzam lojalnie, że nasi kochani chłopkowie nie przerynali ich w dobrej i miłostnych uroczystościach, co sprowadziło sobie udowodnić paroma faktami.

Spotkałem się w Farnobnegu mego kuma i ser- decznego przyjaciela, dość majątnego gospodarza z wie- slowi H. W. o którym wiedziałem, że właśnie zapisał sobie w jego sąsiadku pleśnięcie, i przenie go.

— „Kumie, chłujcie się, sprzedacie mi trochę ryta?”

— „Wiele ci chęć?”

— „Choćby korzyk...”

A kum, biorąc przyjacielską głowę, odrent z gotowości:

— „Dobrze, dobrze — sprzedam”.

— „Bóg wam zapłać, kumeczek. Wiedzi mam rybać furmankę?”

— „Nie potrzebujecie się trudzić, kumie. Za parę dni mam mieć być w Farnobnegu, to sam przyniosę”.

Ale minęło tych parę dni więcej tygodni — i nie. Oci nie spotykałem przypadkiem kuma i przypominam mu obiecaną dostawę. Wtedy on jakby nigdy nie, dano mi z codzienną inną beczką:

— „Tu dla własnej potrzeby kupuję ryta za wista. bo więcej nie mam. Wiem i wam radę spojść za wistę, gdzie tanio sobie ryta kupicie”.

O! i tyle zyskałem!

Wiedziindzie spotykałem swagra, Mariana Ch. z Now. mierzwa i przenie go o sprzedanie mi ryta.

— „Sprzedałbym sprzedać z drewna chęć, ale sam nie mam nic, a nie” — odrent nwarej.

— „Ależ swagrze, tylko chwileć, — na tyle chyba was stać”.

— „Nie mam nic, a nie”.

I na poparcie prawdziwości swego twierdzenia pocął się swagieren bić pięścią w klatkę.

W kilka dni później żona idąc do Kocimienowa spotyka na drodze znajomego rydla z wielkimi workami i z rytem.

— „Jeden — odrywa się wtedy moja kobieta — coż się Boga ślad ty tyle ryta naważ wieren?”

— „A od Marcina Ch.” — brniata odpowiedź.

Przeglądając tedy żona do swagiera i mówi doń przeto:

— „Tak to, swagrze, robicie! Kiedy mi prawił was, byście nam bodaj cwen ryta przedali toście się reallinali, że nie nie macie, ale jak dla ryda, to rydabo się u was ^{port} ~~ryda~~ koncy naważ”.

A swagieren z obliwym uśmiechem odpasł cuniernie:

„O! czy to was byłoby stoi tyle reptacji, ile mi ryd reptaci?”.

Tak więc na nędzy ludzkiej rośli i turyli się pskanie, a siła pędowa, dostarczająca energii dla ich egzystencji, byli właśnie tacy, jak przy opisanu samolubni egotyci z których wielu nawet doń szybko na prawdziwych pskanach się przeobraziło.

Prac atoli owego czasu głoda udało nam się w dość pospolity sposób ~~dużo~~ zdobyć dwa ~~konc~~ ^{konc} ryte, a tak to było:

Chłatek ch. gromozda z ~~to~~, pernego jenieckiego dnia przyniósł do nas Fichanem 5 koncy ryta celem ~~prze~~ ukrycia i ukrowienia przed rekrucją. Za usługę przechowania odpredał nam jeden koniec.

W międzyczasie odczułimy dotkliwy brak chleba, wobec czego postanowiła żona sięgnąć do jednego z onych, w namerę przechowanie będących worków.

— „Mieje kobieta sumienie — perswadowa jej — cudra włamów jest rzecz święta”.

— „Sumienie, sumienie — ona mi na to — mia-
taibym to sumienie dupnicie oginać dreciom
z głodu! Przez święta, poniać, a jui! Święta
rzecz nie gniech to handlować? A na jakiz to
cel chłatek ryto u nas przechować? Na hande

na smugiel pamiłkiem. Czy to nie gniech? Czy
to sumiennie byłoby z jego strony?... Lepiej było
się z tem swoim sprecyzowanym sumieniem nie
mieszać w takie sprawy! Werm, gadam ci, werm!
Zapłacim mu przecież. Że nie dam umrzeć dzie-
ciom a głoda, a chłopca uchronię od gniechu smu-
glowania darem bożym - czy to nie sumiennie będzie...

No, i spieraj się tu z tą filozofującą kobietą.
Odrzuciła więc cię, potem drugą.

W kwietań dopiero, kiedy to cena zboża doniosła
była do zawrotnej wysokości, przyjechał Matus pro-
sząc i to i z miłości dowiedziawszy się o ubytku po-
tkora oraz usłyszał propozycję iony odtępienia nam
drugiego potkora.

Nawymusił tam coś chłop, namusił propozycję
ionę re' złości odrucił ale słowo chciał oś pot-
korka na wóz walcuski, iona wyprzeł się, ucie-
piła się krowa i rozpoczęła się wojenne mowowanie.
Przedmiot spornu przechylał się to w tę, to w tamtą stro-
nę; chłop był mocniejszy, ale miłoi macierzyńska
ku gródzacych dzieciom wprost nadludzkich sił kobiece
dodała, wobec czego Matus nie mógł dać rady
skapitulować i, nawet nie wspomniawszy się o rezygnacji
za oś krowe iama, z powrotemi tępem krowami przeje-
chał. Dopiero za kilka dni przyjeżdżał po rezygnację, Matus
co do grona już bez jakiegokolwiek sprecyzowania, jakby nie
niczy nie zostało, otrzymał. Tada więc „był kilka tygodni
owa casa”.

Do utrzymania zboża przed zniszczeniem ucieszył się
wzrostem dobowi niżej produkcji, uwyraźniając przytem
najbardziej forteli dla omyleńcia czynności reżi-
sytycznych unieudnił i iandannów. Ale robieży ich
nie zawsze odwrócił dobowi szczerze, wystąpił bowiem
kaciki ośiedla ośpodana skłuszenie rewidrowano, wyje-
do - że użys utartego terminu - „do góry nogami prze-
warcano. Utrzymanie odbywało się zaryczaj i reze-
cie przed zaryczkami który walcuski okiem wa-
jemnie na siebie spoglądali.

Zdawały się naprzykład takie wypartki, że gospo-
dar uprzedzony o mającej się odbyć na ustaniom

umyślnie przy guziorach wóz natoryst worki ze zbo-
ziem, ponem przybył je Koniasto anjem i spowinny
cehał rewirji. Ale, niestety, iawisny sariad pod-
patnył i iodenuncjował, wobec czego biedactwu nie-
tylko ie wyszło do ostatniego dnia robierano, ale
jeszcze go ukarano.

W podobnego rodzaju denuncjacji tni coś tak
haniebnego i potworne, ie okieslenie postępków
takich mianem „chamstwa” mydłje się abyś Tayoria
terminologja.

Pomimo ie utrmanie Łosi w szkołach pocht-
niało całą mię, rarbek, amunoz ona była pa-
ograniczać się do najprymitywniejszych potrzeb, cierpieć
stała głód co na jej jui i tak walle zdrowie nie-
korzystnie wpływało.

Forma o edobycie iymwici Ma niding amunasa
mię szukać bodaj gronowych ubornych rarbek,
którym na nocie z powodu nieobecności powołane-
go do wojaka sekretarza mogłem się swobodnie w wol-
nych chwilach oddawać, co ułatwiało mi wegetacji-
ale tylko wegetacji.

Pozostale w domu cierpieć stała głód dricci, słaby
w konsekwencji czego zdolności do nauk w nich zanikały.
Młota tego głodu odbity się najpierw na zdrowiu
mej matki. Która spędziła całe swe życie w trar-
dej nieustojącej pracy, bez pracy tej wserzyć nie
umiała i pomimo głodu i niedbrzej niemości dro-
jetna na moje przestwgi i prośby, odpocząć
nie chciała, dopóki zupełna niemoc na Łosie
cierpień jej nie porwała. Po kilku dniach cho-
roby, ~~e~~ nad ranem 23 kwietnia 1918 r. pobłogo-
stawiła nas wyszła, po 74 latach gonimo-
cja ducha Boga odła.

Od snitu życie jej się wypełniało
Modlitwą cicha i pracę wytrwałą,
Kierem potudnia odmawiała Łosie
W rachod spoczęła w wymodlonym grobie.

W czerwcu 1918 r. Łosia wstała matura, a choć dru-
letnia praca nad sobą w głowie i chłodnie bardzo jej wia-
cewała, radziła przed siebie patrzyła, a wkońce strumina

pródy nauczycielki kierującej we wt. styczniu
miedzi. Sztuka.

34 5

W listopadzie 1918 r. gruchnęła wieść: Austria
i Niemcy pokite. i równocześnie na ulicach miasta
zjawili się w drobnych grupkach policyjcy legjonistów.

Inżynierzy, kłuski państwo centralnych i wycofujących
poukrywani na różnych knoterach końca wojny
miliem i wolności - Cieni, na pierwie wieść o po-
gromie Austrii i Niemiec, wypeteli z swych kryjówek
i odnawny przez twi orar pomysłami, z orpek
austrijskiej baczni, z imięjącami się ocyra v
żwanych potworkach spienyli do stacji kolejowej, przy-
naci jak najrychlej dostać się do ojczyzny.

W tym czasie legjonistów patrolowali odbierając
kłuski i osłupienie po wieści milicjantów c. k.
i wolności bion, tadunki, tomiste i pami.
Zobacz ucrucia w tym wielkim dziejowym mo-
mencie domatem, jak radość serce a duma pierś
rozpięta - nystonie nie potrafię.

Witaj Ojczyzno w aureoli chwały!
Wolność na nowo bierze z tobą ślub,
Na nowe życie powstał ~~prasta~~ naród cały
Obywcy, drogi, wzniesień życia prub.
Po długich latach wylatki, rozpota
Tę drica nowu u jednego stołu.

Witaj Ojczyzno! Stulecie udreki
Znowu umiasz i nadzieję żyć,

Wier, onymerona w ogniu wstanej męski;
 Świeciej niż słońce odtąd będzieś świecić.

I będzie innym przykładem i morem
 Jakiem przez życie dać trzeba torem.

Witaj Ojczyzno - Polsko zjednoczona!

Rozbrzmiewaj pieśnią wśród dolin i gór

I bądź potężnie sercem powdorzona

W męstwie tych synów, wierności tych ców,

Bądź powdorzona w tem moru cierpienia,

Z którego nieścisł chrest swój zbawienia.

Bądź powdorzona w nowej życia dobie,

W wskrzeszonej erze najświeższych lat

Niech na niewoli i ucisku grobie

Święta narodzi wzrasta się kłosa!

Z upadku na nową chwałę wyniesiona

Ojczyzno wolna - bądź nam powdorzona!

Wkrótce po odzyskaniu wolności, ukarali
 się na arenie politycznej ^{powiatu} nieproszeni budowniczowie
 ustroju państwowego w Polsce, z krótkim Eugeniuszem
 Ofoniem z Radomyśla nad Janem i Tomaszem Daba-
 lem z Sobowa na czele. Porazili na liściech,
 w ~~Tarnobrzegu~~ ~~województwach~~ ~~wieceach~~ i wzięli rozprawkę
 oddania rządów „w ręce ludu” oraz obietnicę bezwzględ-
 nego rozdelenia państwowych gruntów ludności powiatu na-
 akceptowała projekt owych opatrnościowych merów
 utworzenia „Republiki Tarnobrzęskiej”.

Na czele ~~wszystkich~~ owa republika paradować się
 miała, bliżej nie wiem, będąc bowiem zaabsorbo-
 wany wielkimi osobistymi strepieniami, nie miera-
 tem się w te sprawy.

Ale obok mnogich, rekrutujących się z bermytycznej
 masy zwolenników, miała republika ta także pre-
 ciwników, głównie wśród inteligencji. Nieubłagany
 zaś wrogiem owych twórców „republikanistycznego porządku”
 okazał się poseł Zygmunt Szewski, w dotychczas przez
 ludność powiatu uwielbiany, od chwili zaś kiedy
 „wraz z Dabolem podziemie oprowadził, raptem zmie-
 niony. Z jego to zarządzenia aresztowano głównych

agitatorów, w negocjacji Dobala, a barbiej za
palonym z pośród obolichnego chłopstwa osobistym
leczono ^{moją} republikańską gorączkę — jak fama uroda
sypaniem pełnej ilości „burów”.

Ile w tem było prawdy, nie staratem się dociec,
ale jeżeli istotnie poset Sosolki „budi” sypan, to
musiał mieć ku temu wiele słusnych powodów.

Stronikiem posła Sosolkiego w system słowa
tego znaczeniu nie byłem, ale też nie byłem nim
wrogiem, na jednego w oczach pełnych receptu
równych manelatorów uchodziłem).

J sprawiedliwie podnieść nawiązuje, że w tym
cie Sosolkiem miała ludność swego opiekuna i
godnego necnika spraw swich tak wówczas, kiedy
jencze jako starosta tarnobniewski kierował sprawami po
wiatu, jakoteż później, kiedy w parlamencie wiedeńskim po
stał. Szczególnie podczas wojny dawał dobrej ludności przykład.
Kwatera jego w domu Góreckiego w Kijowie równie
była przez tłumy obolich, ludności oblegana, ~~stawa~~
stawa tylko tamtędy. Przyjechał. Widać było interesanta
przyjeść, widać było wystąpić, widać było w miarę możliwości
dopomóc. Wystąpił się być nawet o tanie ubrania
materiały na nie, skóry na obuwie i tem podobne.
necy, o które wówczas wojny niemiernie ludność
i towary te po cenie konia niedużo najbardziej.

*) Powód dla którego omawiany wzrostem przez ewolucyjistów
Z. Sosolkiego jego przeciwnikiem, jest następujący: W roku 1911
podczas kampanji wyborczej Kuntkowskiego Sosolkiego wójciech
Więceń z chachowa, został bezprzykładnie spotworzony, na cze
sponiewierany tak na rebraniach jakoteż w pełnym otłamanie
prawy przez swych przeciwników, głównie przez Mojżesza
Kanaarkę i gotowych, także na jego zawołanie współple
mieńców. Do tego polityków nigdy Więceń nie zaliczałem;
jest on, zwierz mówiąc, polityk-dyletant. Ale chłopem jest
nawskąd uroczyym, polakiem gorącym, obywatелем przykła
nym, sąsiadem uczynnym. Konw nie ustraszony ugi
są za sponiewieranym nieśmiało bratem; popierałem więc
Kandydata Więceń, by miał satysfakcję, ale bez nużania
jakichkolwiek kalumni na jego konkurenta. Niestety, Więceń
przy wyborach przegrał, radomianin nie otrzymał, co do
pięro później, kiedyś rady powiatu, M. Kanaarka sięgał za uja
wienie kłopotliwego, popełnił na wiekowie Więceń podczas

potrzebując ludności roduwa.

Nieposchlebne więc świadectwo ludności Łanów
nawet po powrocie do ojczyzny swej wystawiła, skoro
w tak niemiernie rozruchanym momencie, doje-
żdżając lekko myślnie uwierzyć pustym kinetom domowitych
demagogów, nienawidzi swą równie precyzyjnie doty-
kającą powłoki, który tyle dobrego jej czynił i mógł
przy dalszym daniem go zafaraniem wiele jeszcze
dobrego uczynić.

„Zgromadzenie bułgarskie”, — o ile ono rzeczywiście istnieje
miało, — jakkolwiek być nie bardzo politycznie po-
myślanym aktem, mogło mieć swój uprzedmiotowiony
porządek. Ludność bułgarska nowo utworzonej tatarsko-
noskiej republiki, aby radziłałnego nabrota przyjęcia
o swej osobistej wolności, aby ugodowane po-
przytaczających jej praw miała pretensję o cześć
świadomy ustępujący, jeden z wielu faktów.

Celem uspokojenia wznowionych umysłów i myśli biskupi list pasterski do ogłoszenia go z ambon ludowi. O liście tym i mającym nastąpić w kościele. Też jego ogłoszenie, uprzedem byli oni samowolnie trybuni i, pragnąc za wszelką cenę ustnie się nie poiadnego dla siebie ewent, podnieśli pewnych chłopów, by przeciwności odczytaniu owego biskupiego orędzia.

Podczas uncystej sumy w tamtymże kościele
pobożny lud się najął się Panem i Krzyżem i miłością; Kłę-
cać. I był czołem o winny głoś porażki i uderzając
się w pierś, zebrał smutkowania: „Boże odpuszczenie mi
gnęwnemu!” ale skoro książę wstąpił na ambonę
wierał czytanie pasterskiego listu, wtedy świątynię
Paniego napelniły pomruki, wreszcie w stronę
ambony skierowane podniosły się głębiej i wlewały się
możliwe tylko w karmienie. pogroźni nucił Książę
z ambony „na Ciebie”, skłony nie uśmiechał czytania...

[illegible]

Postępek ten onych zbalamujących i być może
nie wiedzących co czynią osobników, przywrócić
myśl rasiste różniąc słargę Chrystusa, wyrażoną
w wielkopiątkowej pieśni:

„Suda mój, ludu! cóżem ci uczynił?
W cieniu ci rozwinął, albo w cieniu zawiązał?
Jam dał, że zbici Chanaan królowie,
A ty zaś trzyma bicia mię po głowie”.

Secretarz Wydziału powiatowego, nieposłuszny już
kiedyś, mówił nareszcie z wojem i rozproszona się
formalna praca biurowa.

Generalnym Przewodzącym był plan rekonstrukcji
administracji w powiecie, podług którego to planu
wydziały powiatowe miały być zwinione, a urzędnicy
tych skasowanych instytucji mieli być jedni w mia-
rę potrzebę wcielani do starostw, a jedni zaś spensjo-
nowani.

Zawada więc w naszym wydziale góralowską praca,
której zadaniem było zabezpieczenie egzystencji fun-
kcjonariuszy tegoż urzędu. Robotę kierował sekretarz
i oddał mu trzeba sprawiedliwie, że zadanie podjętę
się norenie i z rozpaczą.

Ale powiadają: „Co uagle, to po diable”, tak
też i na onych projektach warszawskich sprawi-
ły to przysłowie. W czasie różnych reform
ramiany rychłego skasowania rad powiatowych jak
się przeciągały, przeszedł na martwym punkcie utknęły,
a czego skutkiem, owe zagrozone instytucje, a powo-
misy się między sobą, utworzył Komitet i ~~zawo-
dzący~~ ^{rozproszony}
góralowską okolicę, mającą na celu unicestwienie
nadanych ramieniu.

Generalnym sekretarzem a raczej kierownikiem spraw
tegoż Komitetu ustanowiony został Pielenicz. Asysto-
wał sobie. Rozpiszono i wysłano memorjały, pnie-
stania i prośby do odnośnych władz, Radu, Sejmu,
do różnych nieludajnych czynników, do proclimich
klubów sejmowych, wreszcie niemal ugrupowań po-
litycznych, a cyfrowo, sponadramia cyfrowo tychże
memorjałów w setkach exemplarzy - wiele obciążono.

Jeżeli Bielewicz czynności tych darmo mi spełniał,
to się samo przez się rozumie. Mnie za ~~usług~~ ^{usług}
przebieg w całej tej akcji wspomnianymi słowami raczył
płacić pięćdziesiąt ówczesnych waleutowanych złotych.

Też więc rady powiatowe i ich organizowanie
są ich sekretarzy, którzy w tych instytucjach
są i nauczają ich na wzajemnych doświadczeniach,
wskazując na to, że to jest konieczne.
działalność gminnych rad powiatowych, o której
mowa, musi, że są one niernowym ciałem
i ludności danego powiatu i tylko nieliczne
uprzywilejowane jednostki są z nich powołane
i ich, że tworzą ogół. Nad tym jeszcze
choćby dla porównania z samorządami, jak
Kołomyje i wójtostwa, na rady powiatowe
są dani koniemiara, - ale z chwilą odwołania się
podległymi są one przewidywaniu i są
w przechodzie do dobrobytu powiatu.

W interesie zatem kraju rady powiatowe powinny
alco najmniej, a tylko lustratora i personal drog-
ny przydzielić do starostwa, a sprawować w admi-
nistracji nie tylko je nieby nie uciopiała, ale
podług ogólnego sądu - dwojby pomyśla; te zaś
podług fundusze które w formie dodatku do
podatków idą na utrzymanie egzystencji rad po-
wiatowych, ^{lepiej} ~~zostałyby~~ ^{zostałyby} ~~obrócone~~ ^{obrócić} na podzielenie
ogólnego ekonomijnego dobrobytu ludności po-
wiatu, którą to akcję kierowałyby obywatelstwa
wystrza wolnie, zupełnie niezależnie od wydziałów
powiatowych, jako już uczestniczących.

Bielewicz, że to przyjął prokurację i że za-
krusze na nowego szale, wrócił się do tworzenia
przy wydziale powiatowym dalszych rygorystycznych agend.
Po raz pierwszy czynił rabieży, które utworzenia państwa.
jego unika pośrednictwa pracy, które przed wojną
pod firmą powiatowego biura pośrednictwa pracy
tadnych obywateli przysparzało, - to mówi o, jeżeli
tam biuro opieki społecznej, jak gdyby prokur
wastonych biur wydziału powiatowego, okręgowego
towarzystwa rolniczego, powiatowego zarządu rolnic

rolniczych, nie mówiąc już o jego przewidywanym
stanowisku w składnicy dóbr rolniczych, spółce
roln.-handlowej „Gleba” i t. d. mało nam tego wy-
starczyło było!

Możemy kto pomyśleć, jak jeden człowiek
tylu naważ obowiązków ~~może~~ może podjąć?
Nie ma tu żadnej nadzwyczajności. Energiji,
ochoty do pracy i pewnych organizacyjnych zdol-
ności nikt Bielenicowi nie zaprzeczy, — czynno-
ści jego stały w pewnej miarze ~~zależne~~ zależne
połegające z reguły na nadejściu, pracach reszty per-
sonal i ~~przebiegających~~ ^{tych} broni. Główny ułomności cy-
frowe przemierzania całego ministerstwa różnych reko-
rdatów spadł na mnie. Sporządzanie i występowanie
memorjów, odwołanie okólników, werwań i t. d. w
zestawieniu egzemplarzy, przesłanie ekspedycja i prowadzenie
w rozprawach. Własnego kancelisty Bielenika podar-
czego i t. d., słowem praca ponad siły wytrzyma-
łości do ostateczności moje zdrowie, nie dawała-
jąc mi co gorsza oddać się uboższemu, tak koniecz-
nym do utrzymania rodziny rodzinom, na które już
czekać nie stało.

Wprawdzie za wykoonywanie tych, nie wchodzących
w zakres czynności urzędniczych porządkowych robót, wyzna-
czał mi „sekretarz” pewną stałą urną ~~urną~~
remuneracji, — wynagrodzenie to znacznie było tak-
żem, tak do śmiałości stać, że doprawdy
nie było wyznać. Wynosiło ono bowiem za cały rok
tężem taką kwotę, że która można sobie było
zprawić parę lichych donutów.

Także położył funkcjonarjusz ministerstwa byłem
spełniając wszelkie biurowe czynności jakie tylko
sekretarz mi bronił; jak reszta za pracę tę wy-
nagrodzony byłem, niech powie następniacy jaświ.

Tenże w lutym 1912 r. wreszcie ~~wreszcie~~ ^{wreszcie} ~~prze-~~
mów Bielenic do zastąpienia „w terminie dni 5 kwoty
12 Koron 30 halen” za wiecie na kredyt w towarach
strze oku solniczem nanowu utrzymanie, „pod zarzą-
dzeniem użyczenia starych”. Odpowiedzi na to werwa-
nie przysłałem, by drugie pozwony zapisano mi na prośbę

malującego mi się za pracę w temacie towarzystwa
wynagrodzenia, na co Bielenier dał mi następu-
jącą, dośrodkową odpowiedź:

„Ponieważ pan czynności towarzystwa rolniczego
wykonywał w godzinach urzędowych, nie się panu nie
maler. Dacie remunercji jest naszą dobrą
wolą, a nie obowiązkiem”.

Tu muszę wyjaśnić, że wystąpię, ~~nie~~ ma-
riosem, strawnikowo dobre płatne ~~are~~ uprawami
wydziału powiatowego nie wierane zajęcia, spełniał
Bielenier także w godzinach urzędowych i w ~~innych~~ go-
dzinach ~~nie~~ ~~je~~ ~~stosownie~~ ~~muriatem~~ ~~przystosowane~~ ~~im~~
czynności spełniał. A że właśnie na skutek jego
przynajmniej „zaraz” ~~tra~~ było to i ~~on~~ na oznaczone
czas wyjechał ~~od~~ ~~którego~~ ~~to~~ ~~ryzyka~~ ~~głowa~~ ~~pełnaka~~,
zaniechanione ony mgłą zachodziły, a ręce drżały,
nie go nie obchodzi, dacie też wynagrodzenia
za imundą tę pracę było jego „dobrą wolą”.

Mogłem wprawdzie opnieć się samowolą Bieleniera
i wyznaczenia nieobowiązkowych robót odmówić, ale to
niewątpliwie mię na rytmu z jego strony i ~~być~~ ~~już~~
i tak nie rewoltę do renty wrócić, wobec czego
sta sięleżo ~~sprowoju~~ ~~wolalem~~ ~~się~~ ~~modować~~.

Najniebezpieczniejszą w umysłach istotami są, według
własnego doświadczenia ci podstępni funkcjonariusze,
którym refleksja rozumna, i ~~egzystencja~~ ~~osobniki~~,
jak ~~on~~ ~~pan~~. Nie ratem ~~stanie~~, ~~je~~ ~~tem~~, ~~wyśle~~
liczniejną ~~wolną~~ ~~obarnony~~ ~~głodomów~~ ~~choc~~ ~~ja~~ ~~noś~~
ryć, ~~odwoje~~ ~~się~~ ~~z~~ ~~reguły~~ ~~niedobrołonym~~ ~~a~~ ~~manujacemu~~
się ~~aloriedowi~~ ~~ujmę~~ ~~przynajmniej~~ ~~eksperymentu~~
„ubocnych ~~revelacji~~”. Stąd ~~ujmę~~ ~~z~~ ~~pełnej~~ ~~obawie~~,
by ~~gwałcie~~ ~~alio~~ ~~g~~ ~~powady~~ ~~a~~ ~~z~~ ~~na~~ ~~je~~ ~~lepszym~~ ~~ranie~~.
dochożeniem ~~dygnityjnym~~ ~~spawli~~ ~~je~~ ~~go~~ ~~przed~~ ~~era-~~
sem ~~się~~ ~~nie~~ ~~wyśle~~, ~~z~~ ~~umna~~ ~~się~~ ~~do~~ ~~hipotetycznego~~
gigant ~~Martha~~ ~~przed~~ ~~swym~~ ~~refem~~ ~~z~~ ~~na~~ ~~zył~~ ~~mas~~
„pokorne cię ~~dnie~~ ~~dnów~~ ~~nie~~”, co na podniesienie
porozumienia moralności: chyba nie ~~wyśle~~.

Utrzymanie w wydziale powiatowym, ~~ie~~ ~~ile~~ ~~ze~~ ~~upa-~~
rami administracji ~~wierane~~, samo przez się nie
jest uciążliwe a ~~restrakcyjne~~ ~~bywa~~ ~~ono~~ ~~przystosowane~~

rygory

„pnelewaricem z puslego w prorne”, byle biurowa-
tycznej formuły stało się radość, na płótnie to tle
moimaby przystąpić wiele ciekawych przykładać; ogre-
nia się wskazywało do jednego, a jest to ucieczka napraw-
de ciekawy.

Konduktor drogi, Dziubiniński, będąc na
kontrolu dróg powiatowych, we wsi Tęchów zauważył
nowo postawioną kolumnę w odległości trzech metrów
od drogi. Powierzył odnośny ustęp ustawy budowa-
nej przepisów, iż w metrach odległości, a tylko w wy-
padku nieupływu płacą wstęp ten strasza, - za inter-
pretacją tenie funkcjonariusza miejscowego wójta, na
jakiś podstanie wskazać Kowalowi Kowalskiemu na budowę
kolumny. Wójt odpisał, że nie chce pozwolenia Kowalowi
nie dawać. Wice Konduktor przesłał swej władzy
pisemne sprawozdanie, wyjechał zaś i zjechał od zwiastowania.
Ici quinnaz wyjaśnienia w dwóch 14 i uśrednieniu od
tego poleca ukazać Kowala gminy, że przedrocznie
przepisów ustawy. Alternatywny termin między, a
sprawozdanie nie upływa. Wyjechał również ponawia,
nowy termin na bieżący wyznacza i gminę wójta
gminy. Ale i drugi termin mija bez skutku. Znowu
tęci urzędu wyjechał i gmina gminy, „na uciecz-
nika gminy wójta, się mać”. Teraz dopiero na-
desłał wójt lekarski odpowiedź, że Kowal ukazuje
został gminy - jednej Korony...

Fakt ten miał miejsce także w roku 1919 kiedyś to
obecna korona przedstawiała wartość kilku tysięcy
tych gmin, - łatwo się zatem domyśleć, jak wójt
zadaje wyjechał tenie sprawozdanie, smieć się
w Ratusz miasta... A dodaj tuż, że w czasie
w którym przystępna sprawa miasta, wszelkie
uśrednieniu. Wyjechał powiatowy listy podległy obo-
wiązkowo opłacie powatowej. A więc: kilnokrotna
opłata powatowa papier, pisanina, rejestrowa etc.
z rezultatem jednej Korony gminy, na Kowala na-
bierze... Ale formuły biurowatycznej stało się radość!

Wyjechał powiatowy pora swem, ujemnie na dobro-
bycie powiatu obciążającym się istnieniem jako ostry
miejscowy uprzywilejowany grupy, do ogólna ludności.

niejświeżej niechęci przychylnie się ustosunkowane, co postaram się udowodnić, biorąc miarę z wydziału powiatowego zarobkowego.

By mieć ścisłe informacje tak o ogóle ludności
danej gminy w sprawie jakości o jej porządkowych
miejscowościach, ustanowienia trybunału w różnych sprawach
tego rodzaju tak zwanych „delegatów”, którzy w
nich wprost w sprawach jako mający wie-
ści o strasznym uścisku trybunału w „opinii”. Na
delegatów wybiera trybunał tylko pierwszych, oddanych
sobie ludzi a więc leśników, nadców - ekonomów
i oficjalistów ziemianinów oraz króć pro-
fesorów, mniej part wólcian ze swego łona t.j.
członków trybunału powiatowego. Jakże oni delegaci
wzięli do interesów ludności zajmują stanowisko,
nawet zobaczymy.

Powiat tarnobrowski jest jednym z najbogatszych w łasy powiatem w Małopolsce, niekiedy natomiast i ziemie ma piasocystę, a także rwaną, drobni rolnicy są to w ścisłym określeniu wyrobniczy utrzymujący się z wyrobów serowych ~~przemian~~^{gwarantuje} regalicz, będąc bo-
żem posiadaczami ~~drobnych~~ przemian drobnych s.
ków ziemi, nie mogliby z tych lilipmich gospodarst
wyżyć. W większych lasach, będących bez wyjątku
sprywatną własnością katolickich księży, znajdowało
się obok wzniesłej wieżycy dokoła dziesięć, które
wówczas gromadnie wychowały nasier, w przyległ
punktach chłopskich czynić spustoszenie, niszczyć
wszystkie catownicę prace biednej chłopskiej rodziny.

Ninčreni u ten sprič na mieniu gospodarne
nucili do starostwa umotyrowane prosby o urzi-
nie iu pozwolenia na nownie bwni palnej,
co iu tepienia skowidow. Prosby te albi starostwo
pned / osteternuem rolatienniem / spnydichlo z rary
nydiationi pni wem do nyraienia sadu. Wydial
poniatom ~~niw~~ pnesybal pwania te szym delege-
nie lesniczym lator, do ktorych pr. . . . petentow
pnydoga, "2 u pnejna prosba o rozpinjowanie". Jele-
gaci ras - co bylo z goiy do pnenieniu - otni. rali-
sy u kaidym wypadku za uicudicleniem pownienia

i ich opsuja jako opsuja my: a pniacone,
byla miawozna.

Tan „popartyu” pner wysta pniacone chlopom
nie porostalo nie & innego, jak z dragami i wistami.
stuec uocami swj pracy pner uierzyng, co wnaie
nie na wiele si idalo, gdyz chacz, by wasta
ta skutezna byla, musieliby onwojacy trony
rwarty tancuch, co pniei bylo nera niemoili-
wa, bo ktoby w diei pnerwet, gdyby ten wnysey
crunai uocami musiel.

Nie treba chyba dodawai, jakie rozporzucenie,
jaki rozporzucenie niety wia a dwozem podobna
polityka wysta pniacone wytrana. No, ale
jakkolwiek chlopstwu dnieiom czestowci nie stalo
tego glownego poiznienia - ziemianin, to utracenie
na chlopstwu wytrana diei onwojacy

W lipcu 1919 r. z powodu pnieiznienia prace
biurowa pnerwetem sybbs rozpadai na zdrowiu, odem-
niajac gwestowna potneby spoczynku. Ale sekretarz
Bielewicz, jednolwiek nie mowt nie zauwazic mery
wyperpania, spocaci nie pnerwolit mowiaz, ze bar-
do dui jest ^{filuzji} roboty, w ktorej nie mialby my kto
restajic. Mimo niec przedstawien isny i dieci,
mimo ich prob sklonienia my, bym si poboist,
chodzilam do cortienymy moich rejei biurowytr.
Penergo dui pner pobudniem wnerw do mej
kancelarji sekretarz i ktoty mowt, nie wiam ktoty
iui rez ielic sy on pnerwetem na wrae silniz-
ne ostabienie, on w obecniui mery Kuryna Jana
Kuryna, ktoty otaczynie malastwy i w Farnobne
notajet wie odwieci, ujanzy w my stoi moja wina

jak lód rękę, zawyrokował, że nie mi nie będzie,
bo gorątki nie mam...

O Stańczyku, Stańczyku! Mimo że już blisko
cztery tygodnie upływa jak na niekwesty, ległem
spowynem, żyję do dziś dnia pamięć o tobie a
to głownie. Temu dyktu temu ires kłótni i dno-
ranom jego ^{ja}udowodnił, że najwięcej jest na imię
doktorów!

Przyjechałem do tego na obiad do domu, po
godzinowym wypoczynku. Zabrałem się ^{między} do biura,
ale po zrobieniu kilkunastu kroków mniatem
naraż do iry nawrócić i całkiem już obojętny
co namowy nie poci, wstrząsany denerwami.
położyłem się w łóżko, a wkrótce potem popadłem
w gorączkę. Całą noc przy mnie, w malow-
mojarszym, ciemnym pokoju, okładając nie-
przytomnemu szron zimnymi kompresami.

Tym razem „doktor” Bielewicz pomylił się
w dygnie, czem pewnie nie banko się strapił.
boć nawet najmłodszy doktor mył się nieraz.

Rannem następnego dnia, kiedy przytomność już
odrękołem, sprowadził mi Zofia lekarka u osoby
dra Franciszka Grochowada, który po stwierdzeniu
nysokiego stopnia gorączki i jakichś tam, po fa-
cinie nerwanych komplikacji wystawił mi na
piśmie formalne świadectwo lekarskie, zabierające
bezwzględnie reżimowiczyrnie wstrzymanie się od pracy
biurowej, i napisat receptę.

Pocieram ten i kochany doktorów otoczył mnie
mielke chodzący, i, pomimo że będąc wówczas
pod jego opieką szpital pniepelniony był chorymi,
wpadł do mnie co pewien czas umyślnie, pnie-
bując piens dwukilometrową drogę i nie przyjm-
jąc za niczyj swe ignorowanie.

Zebrałny u siebie siły napisalem do dyrektora
pniatowego podanie, w którym na podstawie dote-
czonego świadectwa lekarskiego prosiłem o reżi-
mowiczyrny urlop. Leczcie tą razą mi sprzyjało.
podanie moje boniem w sam raz trafiło na
pniekcie wydziału. Bielewicz nie było to gdzieś
za intereseem wyjechał, a zastępował go w umiarkowaniu

inżynier Moturkowski; członkiem ludności i rywności.
Na poradeniu tem uchwalono mi trymienie
urolop z tem, bym po upływie tego czasu zgłosił się
do pracy, ewentualnie przedłożył nowe świadectwo
lekarskie.

Sekretarz Bielenica, skoro wrócił ze swej podróży,
uchwalał wyjechać pomagając mi trymienie.
nierobstwo, musiał więc bardzo prosić, bo
razem wyprawił do mnie również z lekarzem, bym
się starał do pracy...

Nasze się więc wniosły: Uchwala według naczeln-
nej była dla niego w niniejszym wypadku nie
nieumiarowaność, z pruska przyszła „świadczeniem papierem”,
a miarodajna w tego rodzaju umowa mogła być
tylko jego wola, owa „dobra wola”. Ale we mnie
zrodziła się już była anarchja i wyprawy również
z poleceniem Bielenica bym się starał do pracy,
nie odwołując żadnego skatku.

~~Kiedy w parę tygodni później przejechałem się do
stacji kolejowej i tam przypadkowo spotkałem się
z Bielenicem, on, nie nie mówiąc, obrucił mi
tę samą historję, jędym się obrucił przybywając
na gorącym uczynku nerwienka.~~

To osobliwe wyłączenie mnie stanowisko Bielenica
stwierdziło powiem, że nie lubił mnie, a precy-
zyjnym braniem rzeczy nie byłby mi bronił wyłączenia
z choroby i jednocześnie że nie mógł się obejść
bez mnie, przyznając co pewna czas po mnie również.
Byłem więc dla niego cieniem w rodzaju iony,
określonej następującym aforyzmem:

„O ionie mówię, mówię ci,
Że z nią niedobrze i bez niej źle,
Prowie to samo co o cebuli,
Którą choć z plasterem, jędym się je”.

Przyjechał więc do siebie, na propozycję Kur-
na, która Kurazie wzięły z sobą żonę, przyjechał
z nim z Bielenicem do brata jego, członka
miejscowego również we mi Lidzka-Pogran-
blisko Bnostra.

Ładna to i wrota ta potkarpaska otwiera
o wyśnawach leśnych z iglicą ożywioną wonią,
z mnóstwem bystrych strumyków. Jest tu ma-
łym ogniem otto stęsknione oko jest cieniem piersi
rysunków ożywić. Wzgoryte grunta w siedliskach,
z zachowując drobnych parcel są nawróć trudna
dotyżne i cisine w uprawie. Ale lud wiejski
z kocha tę swoją ożywą rolę i ochotnie na
niej pracując, nad śpiewa i ^{na oswie} Pana Boga chwali.

Siedliska będą smutne wspomnienia. Pierwszą
ofiarą sabacji 1846 roku był właśnie diadzie-
łojie nasi Bogun. Niedaleko leży wieś Sma-
rova, miejsce urodzenia koniebnij państwa Głowka
Seli.

Byli to się, którzy na podstawie wypadków 46
roku sądził, że w okolicy tej ludzie są i ci i ciemni.
Onem, lud tu dość świątły, ucyany, gościnny i
mity w obyczajach. Miałem nawet spróbować
zestawić się z mnóstwem smutnej państwa rebeljan-
tów, a między nimi z świątłym gospodarzem, Mi-
kołajem Sydonieckim, którego diad tak smutnie
przy bólu Seli się.

Ale my, panowie politycy, którzy się między
rolą na upałach garet leśnych o przewo-
dniczo nad ludem, nie obrzucając się w rapa-
mieszkości waziej partyjnej przemian Seli.
Nie Anycie, że widzieć w roku przemiana „asi-
niebonyrka Seli”.

Nie raicie dany tego pocierze ludu wy-
pominaniem nim onych niecierpiących, bo nie
powinni mnóstwie i przemian i propa-
nowie cierpieć za niego diadów i propa-
nowie diadów tych.

Uciecie się „Choroba”.

Pro potomstwo w czterdziestym rośnym pomor-
danych nie odwróci się z taką niecierpią do
potomków „kotawów synów”, z jaką odwróci się
do potomków „ślepego miernego”.

At onych popchnięta do stania się ślepym
mierem w roku ^{na} - ciemna ^{na}

Do dawnej Kierowicy łowami kroju i przysięgi
podanego ludu miał budować dla ludu tego
młoty, stawali karmy. Miał dać zdrową karm
długą, dala trawę dla dany i ciota.

I nie wolno było podanemu chłopu bez roz-
nolenia pana oddać syna do młot.

A chłop, który wbrew woli dyedzica, syna swego
cichaczem do młot przyprowadził, przyniesiony był
przed oblicze państwa i w orzech odwołanego
i sprowadzonego przez sądy ~~państwa~~ łowczego
nauki syna, hańbiącemu plagami ciężkimi.

Ciepło się zatem można było później spóźnić
nać po synach tak pokornych chłopów?...

„Atlei, o Panie, oni nie winni;
Choć namę przynosić cofali wtece,
Tym natani tam byli ciżni,
O, rękę karoj, nie ilepy mico!”

Tronęstojąc dalej z wypoczynku, po skończonych
rehabilitacjach pojechałem do Zosi do Strzyżewic. Młodzi-
cielami niewielkiego majątku w tej wsi są pań-
stwo Karimienowie Kofackowscy, bardzo racni i
sta karoje dostępnymi ludnie. Przenieśli przez Zosi,
ranne berinterownie przysłali po mnie konie, na
stacy kolejowej w Korkowinie, dokąd tamie z powrotem
odwołany byłem.

Wiem, że w swoim czasie utworzoną została
tamie i „Dubelska republika”, do tamobniewskiej
w skutkach swych podobniściska. Mój w skutkach
można bowiem było oglądać te skutki w postaci
samowoli nieobracanych elementów.

Tak w wielu miejscowościach ten też i w Strzyż-
ewicach sturba drowa, ta sturba która nigdy
krymów od prawodawców swych nie doznała, pod
wpływem demagogicznych hasel wygłaszanych
przez zwolenników twórców tej „republiki”, rap-
tem powstała się powiem powrotem. Bez żadnego
zastrzeżenia, jakie nie tylko sta społecnej ale i
dla jej osobistej sprawy nymitować mogą skutki;

w ten sposób dla ojczyzny pracach, kiedy to nale-
żało wystąpić sity rytygi w uciece; produktowej
pracy, rebarita się w co, cośmy w potocznej mowie
„stojkiem” myśli narywać, z urupacją nieogra-
nicznej władzy nadzwyczajnej.

Tucharko i sturque potrojowe stryżenickiego dworu
zmuszonego terrorem do opuszczenia sturby, w sa-
mym zaś dworze stałat połowy i preistocysmy
się na wartownika dogładał sumiennie, by klo-
kolnie, brui Brie, drowek nie urąbał, wody
nie przyniósł, strany nie uwarzył, porządków
nie robił, dzieci nie bał, — „niech sobie
sama burynka robi”. A dodać trzeba, że
Kofaurowscy mieli wówczas dwie małoletnie córki;
z których starsza, ciekawa chore na nogi, chodząc
o starszych siostrach nie mogła. Za tego roztępn
„cierpić” domagała się owa sturba od chlebowar-
ców podwyższenia wynagrodzenia...

Nie zawadi napomknąć, że stryżenička mająt-
nowi Kofaurowskich uległa w czasie wojny znisz-
czeniu. Wystąpił rebudowanie gospodarskie i obory
a wraz z niemi stada owce stronił poślar.
Chimś tych Kłem, Kofaurowscy poświęcili się
pracy społecznej; oddali jeden z lepszych bu-
dynków mieniałych na pomieszczenie szkoły
podstawowej; dla której wznowił dziedziernia jako
prezenciacka dworu swobodnego nie sporządził pracy
i zdrowia, wyskazał przez to ogólny nacunek
ludności wsi i ogólną miłość diatwy narodowej.
Przytoczone w tem protoprawie sturby dworskiej
jest ciekawość w istocie swej niegdyś.

Cożi się z tego więcej papylaci, czy paniam
iżnom i paniom córkom sturców onej preistocysmy
„republiky lubelskiej” prunedicłous różnie podług
opiekunów nartę, niedopaszerajacą, by im kłopot-
liwych i w ciemnotkach pomagać?...

Uwaga to okolica nad wartką Bystrycą, pełna
historycznych wspomnień, jakże w tych „Pamiętnikach”
potwinnym prewarat Kojetan Kojetan, radca stanu
i senator w Królestwie Polskiem od 185 do 1859 roku,

ówczesny właściciel okolicznych włości. W pobli-
żu mi Bystrycy nad rzeką ^(z pięknym widokiem) teje uamy stoi
jeszcze stary dom, będący dawniej jego ^{niezależnym} ~~domem~~.
Zadane jest również pobojenie dworu w ^{niezależnym} ~~historii~~ ^{historii}
owego głównego rezydencji tegoż piana.

W stronach tych lubitem wbywać wrotne,
samotne nycierci, które powrotni wrovia nader
konystnie spryjały. Na cmentarzu w By-
miedzitem grob Koimiana i jego żony; niestety
oba te groby zastaleni w smutnem zaniedbaniu.

W owym czasie Bychawy steruq ciehone
ziny danego samu Stoińskiego, w którym chowała
się ora, w „Pamiętnikach” Koimiana innej opisana
starna, wrotna i wrotnepona kantelanka gosty-
ska, Eva Gaterowska, pominęła starościna zierania
Kossowska. Kłopotliwie z dalnych stron majdnie
się w Bychawie, wady mu nie pominąć wiecień
wspomnianych min zanadto, raczej, że nie
począł się tego drobny trud. Długoż te
z włością są starościna wjadłszy Budwego.

Wzany wspomnieniem lat młodości chciałem
odnieść w Bychawie owe „dobre miejsce”, gdzie
pne laty matka moja ułożyły mi w włości
głone, ziemie ja przyspywała, ale z powodu cen-
tych w ciągu tych lat zmian, miejsce tego nie
odnalazłem.

Nadległ mi dobrej mieli od Strzyżewic w gó-
Bystrycy leży Zakrówka, gdzie pne trzydziestu
kilku laty w cukierni pracowałem. Powiałem
ramias i ty miejscowi odnieść, a raczej, równo
do asyły gotony dieńcie stryżewic: użycie mi
berinteleśownie podrady. Wiece przy dniu niekiedy
w towarzystwie Zosi i Kolerianki jej, pauny Heleny
Gudzińskiej pojechałszy do Zakrówki.

Odkarasy gmach fabryki mało co pne te bilda,
dieriet lat pod wrytem zanadto wyglodu się
zmieniło, tylko zadane za meji pamięci przy głownym
trudzie dnia wrotły się w odkarasy dnia, po-
nowe powab tego astwina. Tu ugotowałem

robotnika, który od bliska potrafił usłyszeć, w fabryce petnił. Wotnik ten objawił gotowość oprowadzić nas niewątpliwie, ale miejscowy rada pomyślał na zawiadanie oświ. Oburony odrzucił tę robotnika radził nam powrócić do górnicy, trzeć, popobudzić, a radca gdzieś wyjechał, a wtedy wbrew woli niecierpłego pana po fabryce nas oprowadzi. Proszymy tej jedyną rezygnację, a braku ciem przyjaźni nie możemy. Ograniczyliśmy się zatem do rezygnacyjnego obejścia fabryki, poczem udaliśmy się do miejscowego kościoła, w pobliżu świątyni Bystnicy.

Na rezygnacyjnej ścianie kościoła, gdzie wielki ołtarz, widnieje do dziś długi napis, który w chłopięcych jeszcze latach odczytywać lubiłem i na dalsze życie zapamiętałem:

„Bóg miłości, czas miłości
Śmierć goi, niecierpić czasu”.

Hej! „Czas miłości, śmierć goi”... I to to już ciem od mego wstąpienia w tych tu stronach pobytu niekiedy! I tu różnicami towarzyszy pracy w fabryce, a z czasem i w czasie braci i rodziców miłości śmierć dogoniła!...

Od kościoła skierowaliśmy się na drogę. Na Hajdani wiodącą gdzieś odwiezionym kurhanem przy drodze. Oś kurhanem niepowtarzającym kurhanem, który mi dał impuls porwania się do ojczyzny. Na tych tu polach dawniej pracowaliśmy przy obróbce buraków cukrowych, a tu w przyległym, na szczytach walców, ładnym lesku, red po miarę i chłodnym cieniu dner ośpoczywaniem.

Tam już dalej w nocnych polu roztoczył się osobliwy, bujnie rodurowy ogród. To cmentarz parafialny. Na tym to cmentarzu ongiś matka moja mogiła dziecięcej swej ofiary brami skropiła.

Przynie ciałe budzą się z dany wspomnienia i tęsknota za tem, co przeszło i co już nigdy nie wróci. I roptem poczem się osamotnionym światem, które „śmierć goi”.

Nawracając skierowaliśmy na drogę, przy której
dawniej stały razem baraki, przemaczone na
mieszkanie dla ludności robotniczej cudzoziemskiej. Długo
już ani śladu z budynków tych nie ma, a całą
tę przestrzeń zajęły sadze, starannie uprawione ogródki.

Nierobadane murki borie. Przed Kildudriciem
laty, tutaj się w tych stronach z roztokami w posm.
Kisaniu pracy, toa się było na Kaidym niemal. Która
wykazywać pasportem przed murkami i isender.
manii; toa było tłumić w sobie cisnące się gwał-
tem na usta słowa, odnoszące się do przeszłości
i dziejów tej ziemi, na wypracowaniu których toa
można się było znaleźć w turmie, a dłużej...
Długo już jako wolny obywatel, na wolnej ojczyźnie
ziemi chłopi mogą swobodnie... O, bracie! Wymu-
jacie i doceniacie wy to krótko, a jednak pełne
jakiegoś nieokreślonego ~~ogólnego~~ słowa: „Wolność”?

Frechniewiczemu mój wypoczynek dobiegał końca.
Nie chciałem się upraszać, jenoże zupełnie zdrowe, ale
mimoć naradziłem sekretarowi na moje zbyt długo
trwające nierobstwo, postanowiłem już nie korzystać
z dalszego urlopu, jako wnieść przedłożenia no-
wego świadectwa lekarskiego sprzeciwiając się urlopowi,
byłoby sekretarowi dalszej irytacji oszczędzić.

A wreszcie, który tam wie, moim mój doktor
zbyt przesadną okazał nademną troskliwość, moim
ten paronierzeemu wypoczynek wysłał zupełnie
usunąć choroby, która mój swobodny ref. tra-
tował jako symulację i mistyfikację. Krocisz więc
do biura.

W pierwszych tygodniach urlopowej pracy
się stopniowo wzdrygałem, ale im dalej, tem bardziej
pod naradą roboty siły mi opuszczały, w Kijowie
tamato, w głowie sumy i chaos ~~pracy~~ wst. Na
domiar tego niesamowitego ciska Broni
coraz częściej na adresem zapadać poczęła, a w mien-
kanie, na półbagiety w terenie stojąc, całkiem
niekiedy wiadomo zburzyć ego domu cygnit spustoszeniem

1. *Die*
 2. *Die*
 3. *Die*
 4. *Die*
 5. *Die*
 6. *Die*
 7. *Die*
 8. *Die*
 9. *Die*
 10. *Die*
 11. *Die*
 12. *Die*
 13. *Die*
 14. *Die*
 15. *Die*
 16. *Die*
 17. *Die*
 18. *Die*
 19. *Die*
 20. *Die*
 21. *Die*
 22. *Die*
 23. *Die*
 24. *Die*
 25. *Die*
 26. *Die*
 27. *Die*
 28. *Die*
 29. *Die*
 30. *Die*
 31. *Die*
 32. *Die*
 33. *Die*
 34. *Die*
 35. *Die*
 36. *Die*
 37. *Die*
 38. *Die*
 39. *Die*
 40. *Die*
 41. *Die*
 42. *Die*
 43. *Die*
 44. *Die*
 45. *Die*
 46. *Die*
 47. *Die*
 48. *Die*
 49. *Die*
 50. *Die*
 51. *Die*
 52. *Die*
 53. *Die*
 54. *Die*
 55. *Die*
 56. *Die*
 57. *Die*
 58. *Die*
 59. *Die*
 60. *Die*
 61. *Die*
 62. *Die*
 63. *Die*
 64. *Die*
 65. *Die*
 66. *Die*
 67. *Die*
 68. *Die*
 69. *Die*
 70. *Die*
 71. *Die*
 72. *Die*
 73. *Die*
 74. *Die*
 75. *Die*
 76. *Die*
 77. *Die*
 78. *Die*
 79. *Die*
 80. *Die*
 81. *Die*
 82. *Die*
 83. *Die*
 84. *Die*
 85. *Die*
 86. *Die*
 87. *Die*
 88. *Die*
 89. *Die*
 90. *Die*
 91. *Die*
 92. *Die*
 93. *Die*
 94. *Die*
 95. *Die*
 96. *Die*
 97. *Die*
 98. *Die*
 99. *Die*
 100. *Die*

Louisa.
 Cole
 o
 itac'
 no-
 snac';

en
moie
yette
frak =
in wee

antie.
yisch
Na

mien
 vol
 tion

qu
m
ny

ea

ru

by

all

hou

e t

ber

a

we

pro

sp

sp

mo

re

mi

o'u

ria

e

sp

liey

i o

e p

Rap

ny

ne

vig

e

do

Rap

ob

pa

sp

u

ne

by

sp

gryb; chcąc rozwieść tego prawyżła elokabrowa
muniatem uawiedone nim portlogi i cęci ścian
nypębywać i kipiącym ropnem zalewać.

Żebyś za cenę tej nadmiernej pracy w biurowie,
za cenę czasu bardziej wartościowych sił i szybko
ruynowanego zdrowia, mógł bodaj wstąpić. Musiałbyś
być ucyfrować i przysłać dyrektorowi zabezpieczyć
ale gdzieś tam! Głód, niedra, choroby smutne
honoru, przed oczyma stawały. Później onidem tedy
z tą niemożliwą do dalszego trwania dolą
bezwolnego roba się kryć. H. W. K.

Zurócić się więc do miejscowego właściciela
wielkich włości, hr. Tarnowskiego, z
prośbą, by zechciał z dóbr swych odstąpić mi
spłacheć ziemi, na którejś tam samodzielnie go-
spodaruję, proponując mu w zamian na poczekaniu
moją drukarnię realności albo gotówkę, ja natomiast
nie sprzedam tej realności nigdzie. Ale prośba
moja nie była słuchana, hrabia bowiem
osiadał, że ziemi, która od niego jest w po-
siedzeniu rodu Tarnowskich, sprzedawać nie może.

Nie uchołacz w to, czy w tym kildu mogło
spłynąć wzięcie na ogromny majątek hr.
Tarnowskiego, ale to był to majątek jego
i on jeden tylko był w prawie nim rozporządzać;
jeżeli pomyśleć inną drogą w rodzinnych stronach
kupić ziemi nie mogłem, zaniechałem więc dal-
szych bezskutecznych prób na terenie rodzin-
nego powiatu i ogładszałem się za ziemią w dal-
szych stronach.

Mówi, gdybyś był jakiś jeszcze czas pojechał,
dołoby się pośpieszyć i w Warszawie szukać parę morgów
ziemi, już bowiem w tym względzie powrót 14
objawiać pełne marci. Oto Rachmielew Krawcenko,
pan na Skowierynie, który swego czasu satrym
sprzed nabył od Horocha dobra wprawdzie,
w obawie przed przymusowym wyłączeniem na
nową reformę rolnej, którą Rząd carski
był zaprojektował, całe swe dobra w Tambowskim
sprzedał ucyfrowaniem znaczenia przemysłu.

brówaruianemu, Goetzi i Ołkowi. Już tam
fakt, że Goetz dobra te kupił, namwał urasad-
nione przypuszczenie, że nowonabyta bodaj częś-
ciemi puści na spekulację, do czego później nęczy-
wiście przystąpił.

Alle trudno było wówczas przewidzieć, kiedy do tej
parcelacji przyjdzie i jaką cenę na ziemi wyzna-
czą, a z drugiej strony wznęca w domu niedra,
choroba Broni i wreszcie opadająca miś firypma
i duchowa niemoc, nie dopuszczały wahania.

Jeden z młodych dawniejszych znajomych objął
był właśnie stanowisko dyrektora spółki parcela-
cyjnej „Ziemia” z siedzibą w Ławoczu. Był nim
Młodzi Stopyra, rodem z Brzozy Stadiwickiej w
Ławoczu. Do niego zatem zwrócił się ze sprą-
wą nabycia ziemi.

Stopyra wrócił mi świetną przystoją i obie-
cywał wszelką pomoc w załatwianiu tej
sprawy kupił ziemię za pośrednictwem banku,
któremu on dyktował. Stopyra miałem
dawniej jako narodowego diabła, a jakkolwiek
niekiedy berlińskiej pomocy odeń nie odcie-
kawałem, miałem do niego pełne zaufanie,
wystarawszy się nawet o pieniądze, postawiłem mu
je na 12 morgów ziemi z będącego wówczas w par-
celacji prywatnego majątku Gólszyna w powiecie
krakowskim, a z którego to majątku Stopyra
stał się nabył 40 morgów, jak również bracie
jego, swagrowie i bliźni bracia po kilkadziesiąt i
po kilkadziesiąt morgów. Stał się ponabyczał.
Chcieliśmy więc trochę tam zwartą kupę
znajomych i poza spółdzielcem rozjść na własny
rachunek społecznie pracować.

Alle niedługo miło się sprawdziło stare przysłow-
ie, że „chłop stulecia, a Pan Bóg kaleczy”. Ujawni-
ło się bowiem, nicety już po mierzeniu, że Pan
Młodzi pracowałby sprawnie z pożytkiem dla
porządku dobre, ale tylko o tyle, o ile praca
ta w pierwszym rzędzie jest samemu pożyteczna
koupie materialne capem.

Jak powracamy stanowczy zamiar zmiany stanowiska, umiarkowanie do wydziału powiatowego prośbę o przeniesienie mnie w stały stan spoczynku, podając powody, które mi do tego skłoniły i prośbę o świadczenie. Prośba moja na jej miejscu z powodzeniem została przyjęta.

Na kilka miesięcy, poprzedzających moją rezygnację został przyjęty na stanowisko powiatowego inspektora rolnictwa przy towarzystwie rolniczym okręgowym, którego było mianem i w tym samym gminie rady powiatowej. Niejaki Jan Kaleta, z powiatu ciężkowskiego pochodził. Długoletni staż w rolnictwie, a także i w rolnictwie, byłym, pełen energii i energizacji. Jak notował Kaleta, wcale łatwo mi było, a pole działania rolnictwa, nie było moje, ale to było, skąd i prośbę rezygnacji.

Nowy ten inspektor rolnictwa, niedługo po objęciu powołań poczuł się na mnie samotnym i podał mi listy i apatji. Dość często odwiedził on do mojej kancelarii i tu - o ile czas mi pozwalał - staraniem się go rozmawiał. Złaz mi go było serdecznie to też ile tylko mogłem, wpadałem do jego domu. Pewnego razu powiedział mi się, że żyje na nowej polanie i staje się dla mnie niemożliwym, a ponieważ nie ma u nas nikogo otrzymywania gościnnego, postanowił się z zamiarem samobójstwa - i na dowód pokazał mi przygotowany list polegnącej do rodzinnego brata, wydobyt z kufelka nabity revolver i szklany kielich, a dając mi go, powiedział, że gdyby niechciał sobie głowę kłosa rostrzeźnić, dawał mi jedyną szansę do przeżycia, że będzie to „lekkie życie”.

Obserwując nierazomianę, słysząc jego oświadczenia, że nie ma to wyrażone party, jałem mu przekazywać i wykazywać absurdalność i niecelowość takiego zamiaru. - „Popętnić samobójstwo - mówisz mi - to bodaj durerowi potrafi, ale skłonić na siebie ciężar niepowodzenia i upadku i pod bremieniem tego nie ugiąć się, nie upaść - to dopiero sztuka”.

Tymi i podobnymi słowami i dotychczas Kaleta przekonywał i, choć mi dał dowód, że o samobójstwie myślał już nie będzie, list o polegnącej w moich oświadczeniach na drobne czasy potargał. Ale mnie to nie wystarczało.

palca a ręki; a w domu starała go grzebać
drobnych dzieci - nymrat się ku Warszawie, by
tam stać i w nocyach naleranych w całość ojczyzny.
I tylko słuch, lament i rozpacz opierającej się jego
słabemu porządkowi iony. Tymczasem go w domu.
Czy po naszym odjeździe z brzości porost Michał za
wotaniem ojczyzny, czy też przemogły lamenty iony
też już nie wiem. Ale jeżeli wiśniowi woszech
chłopów, tak on i myśleć będzie, jak Michał Smola,
radua mara siła Polku nie umie.

Michałka

Mieniący świat budynek w Strzyżewicach stał
nisko obok ścieżki, przez środek którego płynęła rzeka,
stad to powietrze widać było niegdyś, malownicze,
co na wstępie rdzowie Zoni składowie wpływało. Postanowiła
się więc Zonia o przeniesienie jej na taką samą drogę do
Gdeszyna, gdzie byłoby jej rzekę. Po nową drogę obita
dopiero w październiku, po upadku wrota i wyparciu
z granic Przemysłu i Wolności, zabraną z sobą siostrą
Jadą. Pieniążki nas, że względu na chorobę Broni, której
które pomału jęczyła pora myślała o dalekiej i uciążliwej
drodze podróżnej, powróciła do Wilna, skąd z najbliższą
siłą po uciążliwej podróży.

Nie chcąc doremnem ciekawieć do wionu czasu
marnować, postanowiła się o przyjęcie mnie do pracy w
akcji plebityzacyjnej na Górnym Śląsku, w celu doprowadzenia mi
Kasper Wojnar, brzości siostry na stanowisko nępa
wydziału wydziałowego przy polskim Komisarzacie plebity-
zacyjnym w Bytomiu. W Wilnie teraz wydział, mienią-
cem się w hotelu "Schlesischer Hof" przy ul. Górnej;
pracowało u niego, tj. wspomniany K. Wojnar, prof. Kar.
Sosnowski i Kredora i ja.

Ponieważ Górnym Śląsk przed wiekami okrywany wiat
od pnia mieniącego się i mieniącego była tam wiech-
stada, potw. awanturnicy, że polski Komisarzat plebity-
zacyjny, na czele którego stał poseł Wojciech Korfański,
nadanie miał doświadczenie, a propaganda
Polaka mieniący był prowadzić czy to przy pomocy
garek, brzości i słotek także w mieniącym i górnym.

Polaka ludności oswojonych fabrycznych, jednolitych
ojczyzny językiem słabo sładła, pnieci zorganizowana

W miarcech zobowiązanych, świadomości narodziła się
dla duszy; gdy natomiast ludność wzięła udział,
idąc jak zwykle cieniem, mimo że porażona
wysokim poziomem życia, pod wpływem uświadamie-
nia narodziła się na doświadczeniu.
Tem się też tłumaczy fakt, że najbardziej prężne
osiwki są Polną gromadą się opowiadają.

Sukces Polaki w Górnośląskim plebiscycie byłby o wiele
niebny, gdyby sejm warszawski nie był opóźnił uchwalenia
konstytucji; wcaem jednak raciekle pnenkaidat
móg wemgtruy. Polkie doparcie do glosowania po
stronie niemickiej Trz. emigrantów, co było jedynym
nieklkim snaiukem, bandu ujemiaie Na polskię stwuy wpy-
nefo.

„Trento co tu durs gadać? Solidarności Niemców
w tej robocie była zadziwiająca. Serejstwie niemiec-
kiej nym.-kai. durs aowawes. Wspaniale uwiesawski
Kardynał Bertram radował był duchowieństwem brania
uczucia w agitacji plebiscytowej; ale był to zwykły
manewr polityczny. Był polubich kicij spowowal, bo
niemieckim wyzstko było wolno.

Przez cały czas mego w Rytmu pobytu mieszkalem
w pierwszej górnicy wóling. Górnik ów czytywał tylko
tylko w niemieckim języku drukowane gazety, po pol-
sku bowiem ^{nie} umiał. Ale jaka za to polska w nim
była dawa! W rzygostwo polskiej sprawy wienył bez
wstanień, a siedząc w domu, ciągle wyśpiewywał „Jeszcze
Polaka nie zwycięża”, ci radość brała. Narzeko owo
górnika, o barmieniu niemieckim, myślo mi z pamięci;
jedynie imię biktwa zapamiętałem.

Nie mogę też nie wspomnieć o drugim, bliżej mi
znanym Górniku z Łabna, a którego to miłośnic
niekiedy na Hindenburg puszczali. Górnik ten was
się Florian Klose. Mimo niemieckiego nazwiska, był
Klose wrotem gorczy polaka. Przy każdej sprób-
ności pobytu węg w Bytomiu razglądał ^{on} Klose do
naszych biura. Jui to by się dowiedzieć o postępie
pracy, której gwałtem się interesował, jui też by udzielić
pewnych aktualnych wiadomości. Klose był abety-
mentem; nie pił żadnych trunków, ani nie polował tyto-
torem.

Przeglądając Kłose wojownika i wiele do zabawy
na zebranie obywateli. Powinno wojownik z powołania
wyjawić w sprawach plebejzujących przybyć na zebranie
nie mógł, ponieważ se u niego pewnego wojownika, Kłose

również podras plebicytu wśród wiejskich kobiet
górnolaskich dla sprawy Polski pracowała.

Wilkunastu polskich górników i hutników składało
się na to rebranie, któremu przewodniczył Kłose. Tam
doprawdy zbierał patnie na przedmiejnie postanątem
hutników z popalonemi, smarownikami pokrytemi tranami,
a czasem budził się cześć dla ich wytrwałej, ofiarnej
pracy. Tam zauważyłem, że rebrani z wyjątkiem
Kłosego albo nagle pisali po polsku nie umieli, albo
też pisali bardzo słabo. Sekretarz tegoż rebrania wrę-
czając do protokołu z odbytych posiedzenia odpisane przez
zorganizowanych piecni:

"Tęci niech ci niech pniekta gonała,

"Łagubę dla duszy, chowbę dla ciała" i t.d.

wpięwał ją pomalutku, sylabami, co chrząkała do Kłosego.
piecni to rozwierającej, rozglądając.

Boże, jakiej rogata duma w tych naszych górno-
laskich robotnikach siedzi, skoro mimo wszelkich,
nieprzebiegających w śródkaś wietrów, nicmy w ciągu
długich stuleci spowij jej nie zdolali!

Po zgromadzeniu rozprawił nas Kłose do swego
miejscownika. Tam pomalutku Wilku roztęch jał i ojciec
synów Kłosego i dowiedzą cobyś oraz żony jego, poranne
i miłe matkę. Wszyscy, ogólnie rade z naszych
odwiedzia, przytali się z nami tańczącym obyczajem
podania lewej ręki. Nie ma tam młodości i starości
kobiety w ręk, niecierpiec se wygłódki hygieny, co wcale
przeciwem Kłosemu nie pniekładało serce
się ze mną wycałował.

W domu Kłosego, cystri, tam poradę, że się
oory raduje. Na ścianach opisał obrazów świąt
nierzemi ślanych polaków. Zauważyłem również
spraw gurei i Kłosem polskich.

Nie wiem, co się stało z tym naszym przerwym
ludem robotniczym w szczególności z Bytomia i Zabna,
które to osiadały tylko Aicki Kłosem prusami przy
Niemcau powstali. Obowiązek naukowy ułłacze
nam utrzymać siłę Kłosem z braci górnolaskimi,
który miemnie ojczymie siłę dochowali, że
nawet gdy Polska umiera z ciemno jauno póstwa-
niekowej miemnie, w całym powstaniu z miemnie
miemnie to Kłosem przyprętwali.

Na drugi dzień po dokonany plebiscyie
z 21 marca 1921 r., w towarzystwie pp. wojanów
prof. Łomowskiego wyjechałem z Bytomia. Przewo-
żony w Krakowie u mego przyjaciela Bartłomieja
Kroja umyłem w dalszą drogę. Na stacji w Jarosław-
nem dowiedziałem się, że rodzina moja już z tych
stron wyjechała, wobec czego nie mogę na jej podro-
ż, na Romadów - Dublin - Rejoniec - Łanady poje-
chać do Łanowic, a stąd do niewiadomiej już
stoi Konin, skąd pierwsz 6 kilometrów do Gdenu.

Tu ma być przedsięwzięcie robót się do uprawy
i obsiewu pola. Ale położenie okazało się nad wyraz
skomplikowane. Nie miałem ani konia ani żadnych
niezbędnych narzędzi gospodarczych ani też wiece-
riarna do siewu. O wynajęcie siły pracowniczej jakkolwiek
kupno potrzebnych narzędzi było bardzo trudne, co-
bowiem wieś uległa była podwójnej ręką zupełnemu
spaleniu i obrabowaniu z inwentarzem rybnym. Ocalała
jedynie cerkiewka i długi murek spichlerz folwarczny.
Jednostki więc skoliczne sierpiate skrajną niedrę, zmu-
nowa w robotach z powodu braku inwentarza dawać się
w składowych napręde na grunach popalonych raz 6
promienionych chatkach albo też w ciemniach.
Precież przy takiej pomocy pole jawi obrotu i obrótu.

Największą trudność na nowem gospodarstwie sprawiał
zupełny brak budynków gospodarczych oraz odpowiednich
inwentarza. Stopyra bowiem, jakkolwiek przypominał
mi być, że „budynki, o jakich tylko słyszałem” będą
miały „bajecznie tanio, gdyż materiał mamy swój”
za doliczone mu pieniądze postanowił nieść, ciemną,
ledwie możliwą do ramienia budę, którą prędko
stanowił nieoborniane ~~od nieoborniane~~ ^{ranżowane} ~~ułożone~~
na belkach „okrajki”. Wchodząc tej, na której posta-
wienie Stopyra - mimo że „materiał wielki swój” -
dnem porządku, prędko bezprzecznie zimno, tem bar-
dziej, że i piece w niej postanowił jakżeby, byle roboty

Wtedy osadnik w Gdenu opisał swoją ciemną i
tędy nabył także odpowiednią do ilon ^{zabudowy} roli

Z pobytu mego na Górzym Stawie nie wiele mam do opowiedzenia. Pięknie tam, bo pięknie; Tad i po-
nadek zdrowy, praca we młócie, - ale pod tamczym
bladem niczem, ^{unosiłem się} razumem / wicernie z tem koninów
fabrycznym ~~unosiłem się~~ dymaniem, nie bardzo swojo
mi było. Joter skoro obaj z wygnaniem wyjechaliśmy
kiedys z Bytomia dalej na wieś, już sam widok pół-
wy zielonego lasu jakas nerkoisiz ogyniał dusę,
napotkana też tad natka w tamtych stronach chat
biała chata ~~pod~~^z st rary stomianą strechą uprawia-
ła mi w jamie radosny rachnyt, jak gdybym ~~ale~~
^{obcow} kiesz swiate do roztimnych stron wrócił. - Dziwnie
doprawdy drżała na wyobraźni cłowicka widok przedmiotów,
z jaskini od stryka się rzyło!

Tuie siinogo. Knaak i ptaak, wywołasyj sy e i
klatki na wolnoie wiwio cielowych pol cy lawo, wioie
swa ipierem objaria. To tei i mnie po tawig' nysicace
sainey brata ochota coe ~~asprawa~~ ^{wymagacie} na temoi obliagie =
saj sy plebiszta, jak ap.

† *nasristai* 'strong stamens' (It. to Korea).

Tej, cieżej, siem razow, dni ty otchyniwy
 Na porę tygodni przed głosowaniem ofiarano mi ra-
 jenie w rewolucji. Prawdopodobnie, iż charakterne po-
 mownictwa rewolucji, którym był porat Gabriel Sulich, i
 składowy byłem porat ty obywateli, po udzieleniu ple-
 bisytu nie wrócił bez rajenia - i składowy byłem porat ty
 obywateli, lecz za ciężko mi skłonijmy myśle o chęci coise i
 remie. Nic, raz, po wznowieniu głosowania, nie rezygnu-
 je promie z udziałem, w tworzeniu pp. wojusów i pp. socjalistów
~~opracowanie~~ Byłoby, podobnie, na kółko, ty...

driałuś łom, z dnerostancem budalcowym. Nientety.
las ten rosta pner spnebowe radwestjowany, który
to fajt Hopyra we stonym interesie rocznie pnerknuje
retait. To teri skors po sprowatenu si do Goleny na
chciatem z swego łom miorć dner na budow, - spne-
dancu majatku miorć nie dypatit, i las rambluag
gziac skarga i kuzminatam pod gziab skargi sad-
nej i kuzminatu "za uawuszenie cudzej kstowiti" miorć
zabrenit i las rambluag. Tożenż kaxac ten doty-
cyst mystemich uobyacoi.

Majątek Gdysyn, ogółem obnowa
Niedzielski Horodyskich z Motorjater, uległ był
podczas wielkiej wojny - jak procent niżej
majątków w nichleńskich potarbach Polski - w
wielu ruinach. Liczniki i
nie w ciężkim położeniu, nie mogące popa-
lonych i z wielką tak i wyczerpaności materii
inventarna oraz z ziem ogólnych żołnierzów
rozpraszając, - stąd to ~~zmniejszani~~ byli ziemiami
ci ziemie i byli celem uwolnienia innych go-
spodarstw, czyli ziemie sprzedając, tu czemu w do-
datku ~~po~~ ich niszczeniu nad ich gospodarstwami
groźba wystawienia na nową reformę rolną, jak
nie mniej bliższe i niepermoie gromady z Rosji,
~~przebiegającej~~ ~~z~~ ~~rozciągającej~~ ~~się~~ ~~po~~ ~~linję~~ ~~Bugu~~.

Ale skoro po pogromie bolševickov po Wornawę
 1920 r. granica Polaki poranięta została hen na wschod;
 skoro ci niemieckie wielkie latifundy
 po wyprawnieniu się bliżej w chaosie pofoicenia,
 w jakim wówczas znajdowała się nowa
 się Polska, przysli do przekonania, że może uda
 się reformie rolnej Karu skrócić, a w najgorszy
 razie stopić jej ostre przeciw nim skierowane,
 poereli widus iatoru: swęp pospiechu i wielu
 z nich ustrwało synuic nowonabyrców z prawie
 nabyty gruntów. ~~Na~~ ^{drugą} ~~stały~~ ^{prosi} ~~prosi~~ ^{rovnier}.
 Flordysej, próbując bodej ~~los~~ ^{nowonabyrcow} ~~odbreć~~.

W Kupnie - sprzedawcy majątku pośrednicząca
wspomniana już spółka pośrednicząca „Ziemia” i
ona pociągała na gruntu od nowożytności
przejmowania, - było więc jej moralny. Poniżej

dopilnować, by parcelanci nie costali potrzeb-
dreni. Tymczasem miast tego, umyta po
recie, rwalając perfidnie całą ręką na dziedzi-
ktoremu - obłożony się poradzie ^{speculacji} na parcelacyjnej
drogi restypować nie śmiała, zostawiając ostatecz-
nie samemu losowi.

At ostateczny gknył się, pochłaniając z różnych
stron Polaków: od Bublina, Ławicy, Tarnopola, Luowa,
Korosa Ława itd., stojący ~~przeciwko~~ ^{wyskane} re-
spedacji gknył się w różnych stronach ^{speculacji} ~~speculacji~~
spółki i nie mogąc z powodu samobójstwa im
sam przystąpić do stania koniecznie pabu-
dować, w nichności pmiuenci byli na pod-
bieżstwo Atkich zmienić samobójstwa z dobiegni-
dziećmi rytkowane w ciemi nowy - razem z byttem.

Na mienkajców w Gdesyn wstąpił się ludność
mieniana ty prawostawna i rymko-katolicka.
Jedną tu pociąg, pociąg, pociąg, w trudzie ~~ryt~~
rehabilitowany ~~tytuł~~. Przed rokiem 1905 było tu caledwie,
kilkę rokiem rym-katolickiego wyznania i dopien
po onym państwowym umowie tolerancyjnym, pre-
ciagnięci gwałtem na prawostawie unicy, masowo
poculi powracali do wiary ojców. Jest to nieś dół
Ładua i schludua, gęsto zabudowana, w wielom
bujnych sadów tona. Secrejski przedstawi-
one umok na wiosnę, kiedy rosnąca sady, oraz
w jejim, gdy liście drzew barw purpurowych
nabiorą.

Strony te wkrótce drzew obmierzły, po
powstały urwki, mianowicie koniokradów. Bywały
okreś, że nie było tygodnia, w którymby na tere-
nie kmbienowskiego pociągu kilka koni nie
umartwiono, wykrycie zaś stowaryców należało do
narkotyków.

Stali mienkajcy Gdesyna, jak lubo रुपетnie
pner nojy miszku, w przeciwności do nowo
dziadłej na wypancelowanym tamie majątku
ludności byli o tyle w korzystniejszem poło-
żeniu, że otrzymywali od Pradu materiały na
wbudowę spalonych ości, gdy natomiast ko-

w dowodu

lonieci oddani strasnemu losowi i odsunieci od prawa
korystania z rekupionego lasu, rzyce mieli nad
wypas cięć.

^{W październiku} W maju 1921 r. przychodzi mi poście list od nie-
zanego mi osobie poście uax sejm ustawodawczy,
Jana Sobka z Handlowki w Zaicuckiem. W liście
tym, Axiac si, ie zamiatem, namawiać mi Sobek
i rachować, bym w imię dobra ojczyzny sprawy pi-
sywał do gazet ludowych, jak to czyniłem w czasie wojny,
dowodem, że w obecnym czasie robiałem prywatny barok;
nie kiedykolwiek otuchy naród potrzebuję.

Po otrzymaniu ode mnie odpowiedzi z wyjaśnieniem,
że trudno nam być z tym, w szczególności z tego
chować ciotki, nie dowiaduję mi ja, si piora, - odpis-
uję mi Sobek, bym nie tracił otuchy, w końcu do
wytrwania.

Jakoś niedługo później do mnie przychodzi
starosta, Walenty Hlyń, i ożar mi wyświadczyć
do niego list pismo ówczesnego ministra rolnictwa,
Dr. Józefa Raczyńskiego. W piśmie tem, na skutek
interwencji poście Sobka oraz dru jego kolegi ^{Jan} Kobińskiego
i Kobińskiego, p. minister goraco prosi starostę, by mi
udzielił z moją ~~moją~~ ^{moją} moilinie jak najdalej
posunąć pomocy w uruchomieniu gospodarstwa
narucenias, że ^{jeśli by starosta nie rozumiał, to przynajmniej on da i jego radę} "starosty i rolników jego owi zgodnie".

Na skutek polecenia pociąg starosta postarł
si o przydzielenie mi parę koni z uprzążą i wozem,
dru Kobińskiego polowu na ^{warne} Ma Koni, wrenie
jednego Kobińskiego ryta na chleb - wzystko na spłatę
dogodnymi ratami. Prawda, że Koni były trochę, stare
i nymodniałe, jednak na owe czasy wprost niescożnione.

A tu nie mogę się powstrzymać od refleksji. Co
moje życie - to nieprzerwane pismo utrapień i trosk
o jutro. Mado kto mi rozumiał. Mówiono o mnie
nawet, że jestem "z natury skłonny do nanków",
choć wątpię, czy bym ciotka, któryby mnie odemnie
na los swój "nanków". Jakże inaczej pojął mnie, prosi
Jan Sobek oraz minister Dr. Józef Raczyński. Oni
mnie zrozumieć!

Starosta Hlyń, bardzo racny i sta Kobińskiego wrenyale
przyjemny, człowiek, wchyl od tego barokiem biurokratyzmu,

jeśli ku ulogom obywateli i wielkiej subtelności
państwa dążyć, muszą przysiaść się w nich
tak państwowym jakoteż autonomicznym krajom,
i stąd ciężej się ogromną sympatię ludowi powia-
tu, byłby im więcej pomógł, ale niestety, był on
już wówczas na „przymusowej roli”, a to dzięki
partyznej nieuprzedzonej i śródleśnej i ustanowionej
dokładnie pod nim kopiejącej partyznej rewolucji, i wkrótce
musiał ustąpić z rejonowania stanowiska. Kobieta
tego interwencja przez siebie jakoteż ogromnie
ministra dra Pracyńskiego tylko częściowy skutek
odniosły.

Ministrowi dr. Józefowi Pracyńskiemu moja
kolonista przysięga dużo dobrego do realizacji.
On to, ~~demokratyczny~~ ^{pracyśmowski} o ustaleniu dristców
Korowystki. Odbiera nam tam, ujął w swe
ręce tę sprawę i skierował ją na ten pomysł.
Ale kolonista rozstrzygnął. Niestety, był to już
okres galopującej devaluacji marki polskiej,
to też ^{wartości} gotówka, jaką kolonista ~~pragnął~~ ^{pragnął} zachować
na konta stawiania budynków, spadała na zero.

Stan zdrowia Broni ciągle się pogorszał, wreszcie
w wielką sobotę 15 kwietnia 1922 r. ta pełna ~~całkowicie~~
do życia śmierć, w dzień świąteczny. Odebrała nas
w ciemności. Na drugi dzień tj. w wielką niedzielę po-
jechałem do Grabowa kupić trumny. Przypadek
chciał, że pieniądze wybitem, a stół ^{złoty} ~~złoty~~
mimo solennego zapewnienia że na drugi dzień pienią-
żu odeślę, nie chciał wydać trumny, wobec czego
z niczem wróciłem do Gdeny, gdzie dopiero ustami
sąsiedzi potrzebnych pieniędzy mi pożyczli. Trzeba więc
było drugi raz do oddalonego o km. Grabowa jechać.

Wielki powieściopisarz przy licznym udziale ludności
obojga wyznań odprawił mią Broni, na wiecu
spocynem na nowo założony niekamny cmentarz w
Gdeny ^{nym. k.} parafji cmentarz, a pierwszym grobem
na tym cmentarzu był grób Broni. W najpięk-
niejszej formie rypia berlińska reka śmierci wyprata
złoty w rękaw i Majorem młotem, spocyna się
wreszcie pod dębym krzyżem w mrocznym polu, gdzie latami

Młoda i młoda. I str. 63.

~~(młodzi i młoda)~~
 O kłopoty to młodzi ~~(i wieżę młotki)~~
 młodzi młoda w ~~(i wieżę młotki)~~
 „Młoda i młoda na wspólnej ~~(i wieżę młotki)~~ wie
 Stępa śmiało
 I mój mój cięci młoda cięplino
 Pocz dół cała.
 Choć młoda młoda młoda ci
 Nie dół pomocy.
 Młoda to stojąc na polu jaboru
 I śmiał do nocy.
 I tylko czasem pobłaska młoda
 I młoda powieca,
 Młoda młoda młoda młoda
 W pnieści daleka.
 I tylko czasem młoda: „Jak ciemno!
 Wiedzi radnie?”
 Młoda z młoda młoda doremno,
 Młoda młoda”.

Chiebs... sportivo... e boria... e ch'ioa... e ch'ioa... e ch'ioa...
p... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
m... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
p... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
m... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
l... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
d... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
p... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
p... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...
p... e... e... e... e... e... e... e... e... e... e...

Nauwanie dzieci w szkole gromadziły. prowadził
żona sama jedna. Frekwencja dzieci dochodziła setki.
Trochę myśleć programowej nauki uczyła żona ponadto
dzienną sypia i kąpiel. Za sobą szkolną sypialnię
najsta ^{mi} myśla, niemożliwie ciama iść, w której
bredna ta nauka ciemna w kurni i raducha
musiała myśle siedem godzin dziennie. Ziołem i
nieporojem patrzeć na watażkę dzienną przekła-
dalem jej, by dbając o swoje zdrowie, zmniejszyć
ilość spędzanych w szkole godzin. Daremnie. Płomąca,
że w szkole uczenie nie dawało rady myśleć, a dalej
że byłoby to wykośnieniem precyzyjnym obowiązków.

Żadnym innym paiste energia wypierała ~~stąd~~ tę słabą
Tem ale mocną do ~~tego~~ istoty, skoro po obowiązkach
wieloletni nulała czas na urządzanie przedstawień ana-
tomii i organizowanie chóru śpiewackich, w czym po imieniu
pracy w szkole znajdowała rozrywkę i ~~nie~~ odurwata
wymyślone radości, iż mogła napisać ~~to~~ ożywić duchem
cywilizacji.

Młoda

Do domu szkolnego gminy Młodziejów, w skład którego
wchodził także wieś G. ~~nie~~ miał być wesołym
mianym jui na imię miłego Maciej Stopyra, w cha-
rakterze rostejacy piewdnie. Na jednym z rebran-
tegori dorow postanowiono budowę szkoły w Gderynie
i mierzymy Stopyne kmit na przygotowany na ten cel
materiał budowlany, rzeczono mu raczej się wzięcia
tegori. Jednak Stopyra nie widząc snai w tem przed-
sięwzięciu osobistej korzyści, odwołany kmit schował
do kiczeni, by go po kilku miesiącach, gdy jui niedo-
daremnie leżały materiały, zabawa i inne rzeczy, powrócił
dorowi.

Żyjącym ulegają najprzemyślniejszym wymogom
hygieny, w ciele, wylotnej i duszy, irbie
szkolnej oraz pociąganie ~~do~~ obowiązków, po-
na zdrowie żoni ~~z~~ wutki nymierac. Zapadła na
chorobę Arterii, głos jej ochrypsł, a wypowiedzenie kic-
stora sprawiło jej ból w gardle. Udała się więc
do kiczeni, gdzie lekarz ponownie w kiczeni
mystała jej ~~mi~~ lekarstwo, zalecające druty-
godniowy nymierac. Ale roztępa inspekcja szkol-
nego, żagosiwszy, przypisaną żoni przez lekarza

przebudować do czeredni 70 wyposyżku.

Skoro się Zoria spoznęła, że choroba kryje się
postępy, słono ^{z mieleniem} pojechała do ^{Lublińska} ~~Lubina~~, a stąd ra-
powiedziała lekarza do ~~Lubina~~, gdzie doktor sp. lista rba-
dawny stan choroby, polecił Zori raz wstanie nausidi
i słowami przepisaną kuracji. Wzięła się do
krucienności i inspektoratu ^{z mieleniem} powanie a zale-
czyła, douśniadectwo lekarza-specjalista ^{z mieleniem} ~~z mieleniem~~,
że ucył się moje i prawiła o urzyczeniu ^{z mieleniem} ~~z mieleniem~~ Hainego urzyczenia.

W odpowiedzi na pismo to otrzymane z impetorem,
ostrą nagane, że bez pozwolenia jeździła do Dublinu,
oraz zniechęcenie, że ze samowolne przewożenie nauki
wskazuje
zastawione przeciw niej rostała dochwytienia dyscypli-
narne, wreszcie wkrótce natychmiastowego porzucenia pro-
jektu i natychmiastowe powrót, że dla nich ty-
chobymkolwiek impetorem szkolnym, „miarodajnym
jest tylko świąteczny miłośnik, lekarnia powiatowa”

Tea potakowała przez swą bezwzględnie władzę
swobodę, w obawie represyj i utraty pracy w uni-
wersytecie. cała dusza powodziła, wolała biedę niż do-
stojność, gdzie już - nie mogła yścisnąć mównic - prosta
zginęła się w... Książki gesty kulaga...

Alle meine, ja so oja, tak besprynciarne postacie.
nie inspektoratu wolnego wyznanu chorej ciotki do
glebi wburzylo. Z otworze, juz ciotka na jej piersi
o urlop przebijalo co i w tej woli. W i jenne?
Pocieszaco wysi, ie „Ma nas miewolaj” jest tylko
sniadecko lekana pomiatowera, a drugi strony
inawestro to ~~ignora~~ sniadomie ignoruje si, jak w
pnyto. Wyzej wyprawka predukowania pncypia.
na pncip pomiatowera lekana drutygodniowera uolaj
do otereka dui! Napinsem nie do inspektora,
wilhelma Gregora, i usprawiedliwiz. W prwilem go,
by raportowane rep. ie dyscyplinarne jako niepra-
widlowe cofnat.

Jakiś młody otrzymał od tego inspektora Gre-
 gora pismo wykrzyknikami napisany list, w którym
 między innemi wyliczając, ile to jest nauczyciel-
 stwom jego podlega, napisał: „co by się stało, gdyby
 ten cały nauczycielstwo postąpiło jak pańska córka?”
 Poprawdy, „co by się stało?”... Co by się stało, gdyby

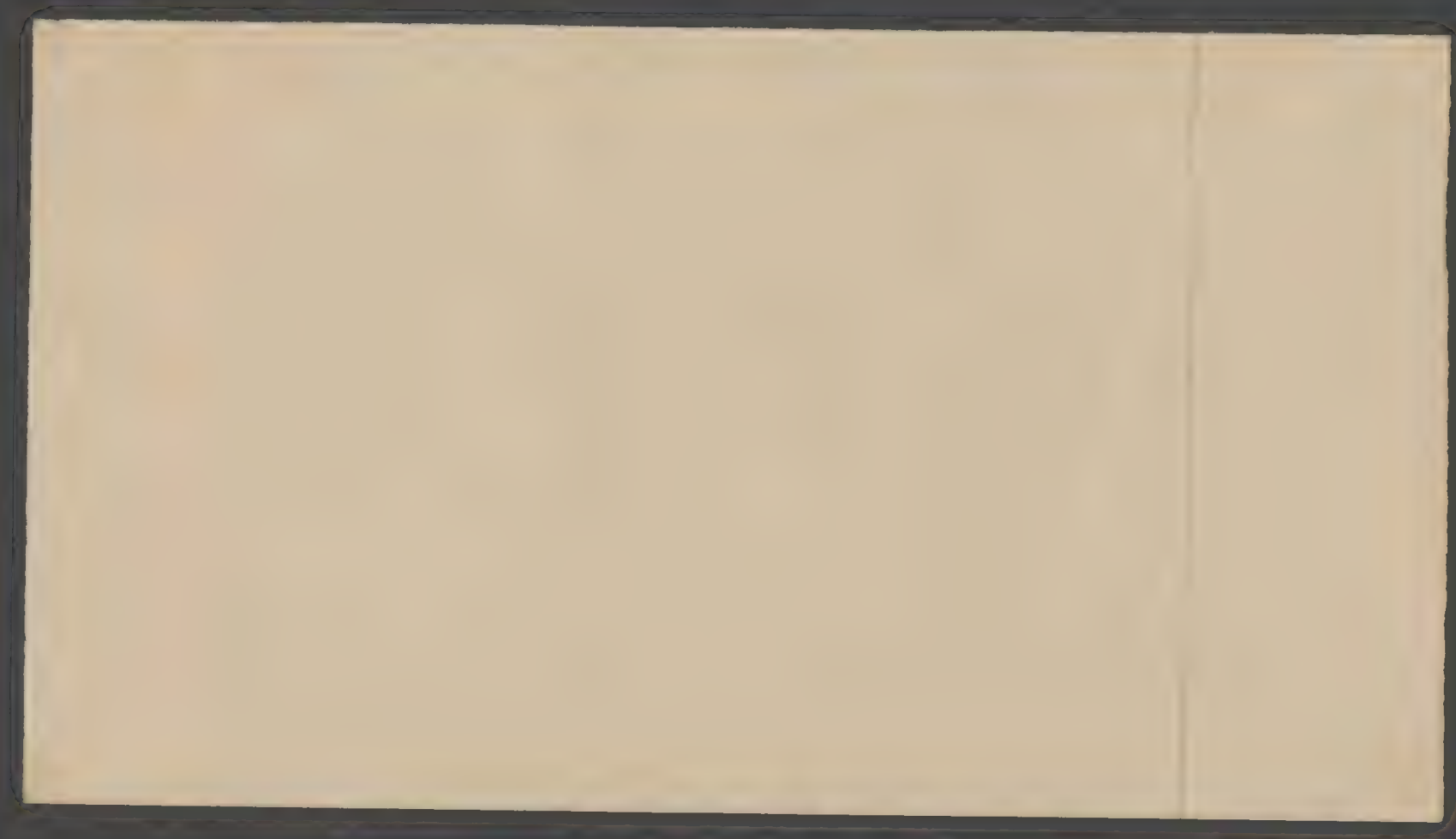

[illegible]

Tęsa dopiero mogła Loria spotykać pośród się
 kuracji. Co minęło jaskrawo na tydzień. Lwowa
 gdzie leżała specjalista chorób gorączki, w Orest Józef
 swoim powołaniu po pewnym czasie nie mógł się wycofać.
 Lwowa ten choroba Doniedriawa się że Loria walczył
 mał leczący nie chciał być z nią ~~przebiegiem~~ uleciając
 powracając. Mówiąc że chce powrócić do Lwowa i uciec
 Krasak, ale nie wypłynął. W tym czasie. Przechodził
 powrót się Loria appearance i przybył choroba. Włosa
 rezydent dłażliwsi Poleni przesłał jej listy i
 gratulacje gorące ten poprosił o ~~nowy~~ ielitura nroci
 powracając.

Trzeci twórczyni rabinowa i dyrektorem szpi-
tala doświadczeni. Dubinenskim urodziła się, dzieci swoje
nie ciężko chorowały, przeżywały i po trzech tygodniach
mogłem je z szpitala odebrać. Ale już po paru
dniach syn, córka, dziewczynki, młodszy i
starszy, położyli, gorączka wzrosła się, a ~~całe~~ ciało
upstrzygło drobne, ledwie dostrzegane plamki.

I znów jechał z nim do Krubiszowa temi samymi
przepastnymi, ~~przebiegającymi~~ drogami. Gorączki od
chorego bije jak z pieca; deszczu mży, a on usiłuje
wywołić się z ochraniających go przed zimnem płaszczem.
Wywołane gorączką przegrzanie drogi go, to też stawa
złosem przynagla: „prędzej, jeszcze prędzej!” Wice na
bardziej zwilżonych do przebycia odcinkach drogi pod-
cinamy bukające para, obryzane ~~deszczem~~ śniegiem; wóz
nieumotywnie podkłada, to mój zapada się w pełne
maristę błota doły, a biedny chory prawi: „prędzej, pomóż!”
Nawet po wielu fizycznych i duchowych udrękach, wresz-
cie przycisnęliśmy staję do szpitala, gdzie konsylium
leżary sprawdziło dur płamisty.

Tu wypadła wyjątkowa przygoda, ale z powodu której
poprostu stał w drodze, jeszcze cięższą od poprzedniej.
choroby, temu niecierpieliśmy, że codziennie opuszczony
szpital, bardzo był nysierony. Córka chorowała, jako
brat chora, parę dni wcześniej od brata szpital opuścił.
W przeddzień zaś odebrania staję po paru dniach jego
chorobie przysięgi umierano w tej samej sali nysierony
podjeżdżając o dwu płamistych. Lekomysła staję
szpitalna nie poddała ~~chorego~~ przed miernikiem jej
na sale, przepisanej Kapieli, przeniosła od niej na
staję wry, a skutki tego niebald ~~nie~~ dały
śluzu na siebie ~~nie~~.

Chorego chłopca odratować parowozem sam, roz-
nosił się zimą. Prądkiem udaliśmy się do stacji w
niedłgach, skąd koleją 26 km. do stacji Jędrzej-
ków, a stąd 2 km. do miasta. Wzięliśmy Przejecha-
liśmy narad do Konina północy, zimna wieczorem.
Na dworze ciemności iście egiptowskie, a my śliszmy,
trzymając się ~~z siebie~~, szanując, ~~blatną~~ ~~drogą~~, trzyma-
jąc się ~~z siebie~~ i tym sposobem chwiejąc jeden drugiego
od ~~upadku~~ ~~z siebie~~ w tej błotnej mazi.

Tramiony wysoka goraca, poteras i choroby i
immunony sako do zachorow i sissy diety jako glomer
w chorobie tej w... Stai wyszech na istny koscioł.
Ale chorobe wytrzymal. Dyrektor szpitala dowiedziawszy
się później i... celnosnie wyzdrowial, drimil się
odpornej naturze chłopaka, przypisując jego wydro-
wienie cudowi.

W ostatni dzień maja 1924 r. powi. Loria co-
reńską, Panunij. Co na radni ogarnęła młoda
matkę i jak bergawicena mair... i nka miłowicie
do swej dziecięcy przylgnęła wystoni...
Podało się że samo istnienie tej maleńkiej istoty
dronie chorej matki przynaca. Niestety, umarła
jedzie teraz już dwa razy w miesiącu do Suowa,
nie mogła być ciągle przy dziecku, które popało
w choroby silnej biegunki i w ciętym m... zmarło.

W końcu grudnia 1924, czy w początku stycznia 1925 r.
niepomaga... Kiedy - Loria z planem wrócić do
Suowa, dojadł do lekarza przed kilkunastu dniami była
pojechała. Serce racnego doktora Sitninowice bić
przestało. Nie zastała go już. Spoczął przedwcześnie
w mogile, ^{moim} choroba nerek. Od tam ciągle wpo-
minając go. Słota do Boga i... westchnienie o
spokoj... jego duszy i sy serdeczne ustradzieniu
ronita.

Inny lekarz do którego Loria po śmierci p. Sitni-
nowicza w celach... Kuracji jedzie... mu-
rowna, nastawia jej o... cenną metodę leczenia,
ciem ten dobaczeniem... wieńcone dzieło po-
przednika nurengi.

Nie brodo mi i na tem nowem... cieni
na drodze, którą krocyć musiałem. Najdotkliwsiemi
były dla... dzieci i śmierć Broni. Bo
gdyb nie to, byłoby mi mims... bronić całkiem
... tu rzech i świat boży przed ognia
otwart. Nie tak, jak wśród onych martwych cetera
scian biura, gdzie porbaniony wnelkie swob...
immunony... nam nad jatorami
unędowni Komunalni w upelnej głasy, domawalem

maienia jediego dornaje skaranice. ryneem ramu
co na mój stan duchow. g
wplynalo.

Okołica stron tych wale ładna - „jama”. Szwór
stosunkowo doń; pola ryne, urodajne. Właski pne-
nainie zachowały swój dawny si. charakter a nie-
które jak n.p. Korytyna wśród wielonych lasów ukryła
wprost ilicne.

Drobni rolnicy i t. wietropomnemu dieciu wielko-
dusznego ks. Stanisława Skaręca mają się tu oż danna
doń dobre i uniczytne gospodarują.

Przy drogach pełno korytów widomych wianów glebo.
Wiej wiary ludu. Kto z dalszych stron Polski piewny
raz majdzie się w tych stronach. mimowoli zapyle
na Zennartowicem: „Ciem. ty koryt stano przy
drogach?” A kardy niemal z tych korytów me
swoje odrębne drigi na tle przesładowanie lugi.

W pobliżu mego osiedla stoi dury ładny, jenne
jak nowy debory kawi, a historia jego doń ciekawa.

Którego roku wstał po awiony, nie wiem. Ufundo-
wali go katolicy, co praw. prawemu duchownemu
bardzo się nie podobalo, racem raz po wropanie
koryt przyszedł ze swemi owieczkami i poświęcił go
według prawosławnego rytuału. Ale to jenne
bardziej niepodobalo się fundatorów. Wykopali więc
ten koryt, ohyblomali go „z prawosławnego pokostu”.
Tadnie pomalowali i narad postanili; kład
katolicki donował po i. I takim koryt ten
do dris stoi. F

Wolei przed wojną w stronie tej nie było. Jenne do
roku 1923 najbliższy urząd portowy wienowie.

Do tego to czasu przed wojną transportowa piewski
droga Kolony i. gdzie koryt była. Później
powstał urząd portowy w bliższych o portowy drugi Herbko
a w końcu w oddalonym 8 km. od Gdenyna Grabow.

Mimo tej niemygdy z podroczaniem portu, kilka woi-
cian 9. w nich prenumerowało gazetę. ~~zajmującej~~

Przyjeżdżając do kł. kł. ten brat portu w
bliż. doń przykro odurwałem. Na serpie i
maganie to mynawit mi sobie stary mój znajomy
racny kł. Józef Janiszewski z J. kł. z naszkem.

przypytajac mi o ciem do ciem spore paczki kieszon-
kowe, ie rownie mialem cos iniezygo do czytani.

Z ofiar tej niezgody książka korzystala również wie-
scowa ludowi. Wskazywano jej jasnoty kolonji. Zgłoszono
o pojęcie „coś do czytania” mialem być że Karida
przyjęła sta więcej czytelników. Książka wyrosła
z ręk do ręk. Jakaś reszta pozostała w rękach
do czytania było między tymi podziwianymi. Wy-
starczy nadmienić że pierwszy stolarz to był rusin
prawosławny, nazwiskiem Frychowicz, czytać nagle nie
umiał, pojechał odemnie książkę. Stolem swoim
wyrostek odczytywał. Po przeczytaniu, a raczej po
wystudowaniu przeczytania odnosił mi książkę z podzi-
wianiem i prosił o drugą. Jakiś więc czytelnictwo
to umacniający wpływ na ludność wyznawo-
główna zastępa propaga książki gawiszczeniemi.

Stres powojenny był bardzo ciężki szczególnie
dla młodszych rolników. Ale ja, nawiedzany nie-
ciągłymi i nieprzewidywalnymi epizodami życia, nie
kto inny, nie choroba. Brałem gotowi doświadczenia
jak nigdy na nowo powstałym gospodarstwie.
Krawiec ~~z~~ tarasowski rybakowi wy-
stał mi był emeryt, za dwadzieścia pięć lat
była to jedna kłota drobna i z mieniącą się
portelajacą ~~inflanacją~~ ^{inflacją} tak, że nie udało się wrócić.

J bybym sobie nie dał tak łatwo rady gdyby
nie byli... czynności jednejs i innych sta-
nych pryncipów. Jest nim Bartłomiej Broda, dieci-
pół... w wieśach Wisły i... Wrony w Tarnobrzegu,
sierota. Od chłopiacych lat amunony był cieżko
pracował jako berdowny i berdowny najmity. ~~Jako~~
~~naprostek~~ Będąc ~~naprostek~~ zarobkował na folwarku,
poćnię chodit na... a mowa flizy uparty przyja-
stwie parobka u Feliksa Gutowniery w Nadbnerin, gdzie
pnerburt ~~...~~ lat. Nie pit isednych tran-
kwa, ~~...~~ nie polit, grom kairz onydas, wnyet.
kieru sobie odmaniat prawi do m...stwa. Donedty
atendicetki ^{miał jui quindetych} uczył ~~sobie~~ okoto trzech tyrych Woron
tfoime na krigieunę w Tarnobrzegu powiatowy kairz on-
orgnowi. W roku 1915 dostał poradę roineys p... stu-
dium rolnicem Uniwersytetu Jagiellońskiego.

[illegible]

W moim przyjeździe do miasteczka Żoria na statku.
Moi jej, Młodej ona oddała najlżejszą część
mojej duszy, pracując z poświęceniem mimo dole-
gającej jej choroby nad pogłębianiem jej edu-
kacji, w stosunkowo krótkim czasie okazała się
osobnikiem o duszy szarłatniskiej. Po nietylko
nie odmówił jej smutku na dalsze leczenie, ale
nawet na ryzyko utrzymania, naraził ją na dalsze
postępowanie swoim na własny niepokój i chorobę serca.

Wkrótce po przyjeździe do Żorii przyjechała z Za-
kopanego z dodatkowym polepszeniem
zdrowia; a kiedy nieco później przyjechała tamże na statek
riona, wypranym żołądkiem po porażce serca do poraż-
nicy, gdzie do późnej jesieni przeżyła. Wkrótce.

W drugiej połowie stycznia 1926 na reprezentację
ks. Janinekiewicz wybrano się do niego do Grabowa.
Przyjął mnie i ugościł nadzwyczaj serdecznie, stając
się mi we wszystkim dogadzać; bacznie nawet
był mi nie brakiem papierów, bez których ja obje-
dzić nie umiem, a których on jako abt nie
tylko nie pali, ale nawet nie chce mieć potajemnie...

Mimo słotki ciemny, prawiło się rześkie powietrze
nieobecne ciepło. Zaczynał się mój czwarty
gospodarstwo - wyjechać do Pomorza, chociaż
był - jako pierwszy raz na wieloletni
przyjazd - z wyjątkiem tej odnośnej duchowej sprawy.
Z Pomorza mieliśmy się udać do Gniezna, a stąd
w stronę, gdzie

Żeni i na taflę Gopla Krywica,
A nad nią jedno z najstarszych miast
Pomorza - Polan: Stania Krzywica.
Kiedy nam prosił, kołobrzę Pisan.
Głosił w tym progu ówczesni anioły,
lecz z powodu nieprzebieżanych przeszkód w Krzywicy
nie mogliśmy być.

Żeni po przyjeździe do Pomorza odwiedził mi
ksiądz Józef do swego brata Leona de Stanisława
Janinekiewicz. Tu, mimo że byłem tam tylko
przyjeżdżając i wyjeżdżając prawił po starym
Przewodownym u przyjaciela de Stanisława, na którym

dwie następne pojechałszy kolej do Guerny.

Niewystarczające domowe warunki operacji
pierwszy raz w życiu stopę w tej kolebce polubiego
narodu. Księż Guerny, to iście i Wroclaw to
miasto, które pierwsze przed innymi polubieniami
miastami ucyliem się jako siedmiu: norman
narywa i "pauzeta". Pierwsze dni skierował
ku Katedrze, - ale z powodu dobowanej w niej nie-
dawnosci i nostalgia ramu. Nie to
tu, na tej go, oś przedhistoryczny Lech,
rusalansy guerny biały orł, nęst do
tonaryny. "Guerny się tu" i rano opo 550
orade, narywa się Guerny. Tu - jak
podaje się kroniki - stała dawna świątynia
pogańska bogini Nii, a Mieczysław I. po przy-
jeździe chrześcijaństwa w roku 965 wybudował na miejscu
tem Kościół Katedralny. Tu pochowano ewangeliki
Dobrowie. W tej Katedrze spoczywa ciało św.
Wojciecha. Tu, do roku 1000, czyli apostofa, roku
1000, pielgrzymował cesarz niemiecki Otto III,
a ten był przyjeźdem i bogactwem Bolesław
Chrobrego oliniony, że stał się mu na głowę
korony.

Latą nową prentoii diejora jak żywa stągla
przed wyobraźnią, gdy w skupieniu ducha pogła-
dalem na te cięgiełne mury okarasy świątyni,
a namiętnie potęgowało przeciwnie, że norem-
cie po potężniejszej niewoli oddycha ^{złoty} polska
mowa.

~~Nie kawałek z Guerny w powrocie drogą do Poma,~~
~~nie~~ Wyjechałszy na stacji Gadki, ślad autem
pojechałszy do Kórniku. Tu wiedziliśmy oś
wspaniałe ramy, prentoii, mar z przyjeżdżającymi
~~do~~ proz ostatniego Wójcicki, Władysława
namojkiego na ulamie Prezydentów Polubie.

Jest to godna pamięci obłirui. Tam ramy,
budowane podobno XV wieku przebudowane w ubiegłym
stuleciu, otoczone otoko głęboką, wodę napelniającą
fosą, spramielby wrażeń. dawnej świątyni gdyby
nie jego lekka, młoda struktura. Do ramy przy-
jętliwny i dury jałowieńskie mury staramie

przebiegi na str. 74

memor. ad Fr. 24.

memor. ad Fr. 24.

memor. ad Fr. 24.

memor. ad Fr. 24.

F. maritima & *opuntia tosa-crayna*

F. maritima & *opuntia tosa-crayna*

Korzystając z uprzejmego towarzyszenia mi wreszcie
ks. Jamineńskiego odwieściłem w Pomaniu dawnych
znajomych z Krakowa, pp. Gruskińskich Janotów córki
ich Helenę, obecnie zam. Wileńską Kolesiową, żonę
z siołnej Łany i poimającą współpracownicę w stę-
żeniach w szkole. - Przy sposobności posadałem w Pomaniu
również dykt. ks. Jamineńskiego - ogromnie popularnego
wśród czytelników "Innowidnia Katońskiego" - Janusza
Obłocińskiego - ~~z jego stajni~~ ks. prełata
Józefa Kłos, który też przebywał, zajmując się
nauczeniem ^{o naukach} opisywaniem ^{o naukach} wieńców z podwórza do Ryjnu.

W dniu myśliczki podrykowany Łacyną
z Jamineńskim za gościnie przyjęcia, pokrepiwszy na
dachu domacem tu wieńcami wyszytym z Koig-
nem Józefem w ponowną drogę.

(Pisał ze strony 72-73)

W Grebaninie Kościółek drewniany, budowany
..... roku, jeden z tych dawnych Ko-
ściołów, jakie już coraz rzadziej spotykamy otoc-
wieniem starych lip, schludnie utrzymany, dobitnie
cały wieńcem. Tuż przy Kościółku nowa mu-
rowana plebanja powstała roku .... dykt. stare-
niom ks. Jamineńskiego. Stary drewniany plebanj
prezbiter ten wieńcem, stojący o ośmiu nych
początkach plebanji, na dom ludowy, w Kłobym ody,
roze się zabrania, odzyski i prezbiter. Smatorzki
nieco zaś od plebanji na most wysypce w samym
środku wybudowanej sadzawki wznosił pomnik ten, na
miejscu .... poległych podczas wielkiej wojny mło-
dych Grebaninianów. Czytelnictwo ludowe w pa-
roch gęstwinie. Ładnie się roznosi. Brzoźniem
normalnej łowcy prenumeracji wieńców grebanin-
scy w Kłobym .... exemplary.

Budynnek szkolny w tejże wsi, jak zwykle wień-
ców szkół w b. pruskim zabone, również gościnie
uwagi. Sale prestronne, sucha i jasna z dużymi iloraz-
nymi oknami, z specjalnymi wentylatorami do po-
mieszczenia, w porównaniu do szkół po wieśiach w rewie
Polski, naszego w b. pruskim zabone, gdzie po

Str. 72, 73

Atis' nielkowi s'wot' mieści się w obstruowanych, urządzonych najprymitywniejszym wymogom higieny norach. Imiasto nie ma innego ostatnim wyrazem postępu w tej dziedzinie.

Wienowik tejże szkoły Jan Wolanin, pochodzący z pro-
wintu niemieckiego w Chłopolce bardzo zadowolony ze
swej pracy, opowiadał mi, że nauczyciele ludowi
na wielkopolskiej ziemi dają już poźniejszego wieku.
Wiem zupełnie, a nawet przekonany jestem, że Piętra
wychodzi z tejże szkoły z wielką wiarą i z wielką
długoletnią ciekawością, skoro nie było utrzymywany
planem szkolnym, idąc się umiarkowanie do gimnazjum.
Biedne natomiast nauczycielstwo w C. Kongresówce, mu-
szone przebywać w ciastach, rękach, wyloty i
zimnych i pełnych kurne łowach, już w młodych
latach traci zdrowie i często często umiera na suchoty.

Do porzucenia gospodarstwa i dobrobytu włościan
niekropolskich przyczyniają się niemało starannie
utrzymywane, bite drogi. Po takiej gładkiej drodze jedna
para średnich koni bez wysiłku ciągnie do odległego
miasta dwa, wredur i z sobą recepcione worami słońca
wyladowane wory. Gdy przecinnie w najniebezpieczniejszych
miejscach Polski jak w Krubienowszczyźnie i w niekropolskiej,
będącej głównym szlakiem Krakowa, stan
drog niezwykle podrażnia niebezpieczeństwo porażenia jest tak
przeważnie okropny, iż przestawiać dwie pary tych
konii ledwie podobać się mogący pusty wóz. Po tej
niełatwej na drogach takich można się spotkać z obra-
żającym niedbaniem rozrywania przez psy ścieżek podług
z przemieszczania koni. Stosowne towarzystwo ochrony opieki nad
zwierzętami poruszyłyby w takich punktach nanieść
kraj porządkować się filje a pole R...
miałyby wyległe i wstępnie...

Oddarowanego Kluczkami, ranbiciem 3 lutego odwied-
nił Ks. Jamniewski do Kępna, a stąd pieszko odpo-
wiedził do stowarzyszenia odległej od miasta stacji
Lejowej gdzie prawie ze strami pojeżdżający racynego
Kępniana i podziśtowa. ma za tyle okaranej mi
serdecznej przyjaźni, wiodłem do wagonu z przy-
niem jak najrychlejszego stanięcia w domu przy-
chorej i pewnie z utęsknieniem myśladzącej mego
powrotu Loni, by się z nią podzielić domowemi
namiękami.

32
Do pomieszczenia do Karwina nauwaryłem ię tryska-
jące nieco dalej od domu oświetlone światło - pne-
crysta, ożyna Krynica - było srebrzyste - rmgone,
przyjemna reszta belowa - cembrowina narembowa
i nemiata ~~rozciągająca~~ już błotem ~~oświetlone~~, ale
ustawiona nieważno nie sporuim ~~o~~ stojące, wstawiając,
ie ktoś muiał ją nucić. Na wyjaśnienie tej
~~rozciągającej~~ ~~pracy~~ nie długo czekałem. Oto kilka ~~prze-~~
~~pomysłowych~~ myślnych karwiniaków, myślnych moją nieobecności
przytło tu pierwszej nocy i, usunawszy wienchni beton
pompując ~~z~~ ciepłe tryskające światło i kopie i
babnac i błotem w błocie, poruszkowało w jego gło-
dach ~~tryskających~~ ~~skrobót~~... Ale, nicieły, mimo
tak im ~~nie~~ i niebył przyjemnej ~~pracy~~ odcieci ~~o~~ ~~nie~~
z tem samym bogactwem, z jakim byli przytli.

~~Patna na skarżoną Krynicę oddałem~~

Na krótko przed tym wypatkiem nadszedłem dwiema
kontów i imud ~~pracy~~ ukonieczsem nylczanie re-
niebaucę i od nereg ~~nie~~ niemytce mego sława.
To teri patna na zbrukana Krynicę oddałem
się reformnemu dumanie: „Istota, ię psychiczny
strony ludzi tych nreini nie pomatem. Peroma,
niekomo w namule staru malerionem damem
monetami bysbym ich sciągnać do roboty, do której
wiras niekto mieli odraz... Nyliby mi w te
pędy niekto galants i ~~tanim~~ małym kontem
star cały orysibi, ale nawet i przyległe bagno oasnyli.

Przyjaciół mój Bartłomiej Broda, obbiegając
już pięćdziesiątą przynęst do uwiadu, ie „nie
dobrze być członkiem samemu“ i postanowił się
ożenić. Zaprosił nas więc do kielwca na dzień
18 kwietnia 1926, jako ~~nie~~ jako słaba. - Żał mi
było opuszczać ~~tego~~ ~~który~~ który bez mego łwa-
nystwa ~~to~~ także się przytliło, ale sława sama
jaka mnie namawiał bym jechał i ~~przejechał~~ ~~prze-~~
ciwemu Bartłomiejowi ~~nie~~ robił, zdecydowanie się
jechał z uplanowanym zamiarem, ie po uwzględnieniu
ślubnej jazdy prosto ~~o~~ Gderym w sprawie ostatecz-
nego ustatkowienia ~~nie~~ synich interesów.

Niezwodem ustatkowienia dnia po Bartłomiejowym

Leisachnem denticem prejinovat rectory
Cherney subicenti

I pęk róż pitlich i mienią zielony
W głowach trumien...
nie
upm
myn
sca
Rapp
rado
wier
Huz

"Ach, ona była jak teści, co ziemie
Jeduszy z niebem...
nie
Huz

Była skowronkiem dla wioski, co dremie,
Dla ducha - chlebem...
nie
Huz

I była rosa, co nęci o świcie
Ziśta młodejace...
nie
Huz

Była gwiazdka co świeci w błękitie
Kim wjeżdża słońce".
nie
Huz

Tam ona była, vestag przyniesionych stów poetki
ludu, — ~~ona~~ dla wioski gdzie była i pracowała
nem rosła była dla ojca, myślarz nie potrafił
a nyszy (nie mam ~~ty~~ już kim.
nie
Huz

Po stracie żony smutek przyszedł do domu.
W pracy fizycznej w polu i ogrodzie
miałem ukojenie, a tamże do czasu do czasu
pewnie byłem wysiadł do ~~domu~~ by bory ^{chwilowo} ~~zostawiać~~
~~zostawiać~~ wspomnień drugiej połowy serce stracił.
nie
Huz

A do Wrocławia mam słowno nie daleko. Z od-
dalonej 4 km. Stacja kursująca codziennie
między Prochowicami a Wrocławem autem dojeżdża
się do podwawelskiego grodu w ciągu godziny. Moim
również "wawotowicą" jechać z Porąbki do Wrocławia,
nowa, ślad już koleją normalną do Wrocławia.
nie
Huz

Koleją jechać wygodniej, auto bowiem bywa rzadkie,
czasem nieprzewidywalne — ale jarda pociągami trwa
wydłużenie czasu, na krótkiej bowiem dwukilometrowej
przebiegnięciu między Wrocławem a nowym głowym
w Wrocławiu zatrzymuje się pociąg na stojącym (wysła-
czając obie wymienione stacje) sześciu razach (Prochy,
Gręboszów, Pieniężno, Brygidy, Jable, Głogów).
nie
Huz

Przy okazji wjechała odjechać nas w Karwinie miły
i upragniony gość — książę Janinowski. Niestety, w tymie
czasie na wawotowicę był zastój i zjechał z powrotem
prostowawia linji tejże kolejki, która od Porąbki na
Prochowice przebiegała do Pińczowa. Tę na sta-
nie
Huz

nie myślałem, nie było o przyjęcie drugiego gonia
upamiętnionym, - musiał więc spory kawał drogi od Koc-
mynowa przebyć pieszo. Ale mimo że się w błocie - na
niektóre jęzre nie wielkiem - trochę uchlapał, no i
kapniał, nieśco go wreszcie stanął w moich progach
radosnie uśmiewając. Ale to też mimo porannej jesi-
wieny, jest to kraj w trawach zielonych zachodzący i
kuznie piene nycie. Na wieś nie nośna.

W drodze po odwiecznych Ks. Janisnewickich myślałem
się do ston rodzinnych w Janów. Gdzie odwiecznym
Kilku ^{stanowisk} ~~innych~~. Tu raobserwowałem
mianowicie na gruntach dworskich plantacji kulturowych
buraków. Wtoremi rosilaos kulturowy w Cystowicach, na
dawnym Kordonem. Mogli się więc uśmiewanie pnieć
ie produkcja kulturowego buraka optaca się i ie uś-
ronia w stonach tych miałyby być bytu i ~~zastępy~~ nene
miejscowej odwiecznej ludności. Właściwie ~~zastępy~~ w wie-
sen i niebyłyby imune tutaj się w ponudowaniu
pracy do ston obcych, - a tylko wygodnictwo odwiecz-
ich od zastawania tak porówna. Ogólnego dobra
fabryk, między których są i nieposmiernie mnogie w by-
stionach gonelnie. Do Kordonu buraków schodili się
ludzie nawet z odległych wsi, jak Stole, gdzie uśmiew-
sa się pionierzy, - Kordon, cygnące i przybywa. Kap-
ocynieronych buraków ze sobą tylko uśmiew. a uśmiew
uśmiewał ze sobą.

W Nadbneriu, tu pod Landomiczem przy głównym
trudzie, ładna pnieć gruntu z Klucza Kordonu
w pobliżu stacji Kolejowej wstąpiła dobiećmi Kordonu
rozpnieć. Ziemi tej wreszcie nie Kapieli naj-
dziej potrzebują, lecz nabyli ją ludzie do majątkowo
dobne syluowaniu a między nimi sporo Kolejowy
cena bowiem gruntu wynosiła 600 dolarów za morgę.

Ję wysoka cena ziemi Kordonu chyba należą fakt
fakt danej mi w roku 1919 przez Ks. Janisnewickich
odmowy na wystawianie do niego prośb, sprzedania
mi w tej własności stonie Kordonu.

W Kordonie odwiecznym Ks. Stomski i Michał Marzanka.
Je to uśmiewanie przygajający. Mimo wiedzy, jak
zdobyli w najnowym uśmiewaniu a Która poluolita
im rajci podnieć stanowiska społecne i mi i ie iony
ich również wobywcy uniwersyteckie uśmiewanie
uśmiew w uśmiewach średnich, - przygajają się do swego
chłopskiego pochodzenia. Ojciec Jana Stomski również
Jan B. Hajolecki wójt Kordonu, autor sławnych

„Pamietnikis wlosi”, 1928, 85 lat i
oraz ale jeszcze doii czerstwy staruszek, jest pner
syne-profesora jak równie pner renty dzieci wciąż
najwyższy otarany. Tak samą wciąż stara profesor
Marek matry mojej, niewyżle krep 88 letnia 90
roku. Tak ojciec Stanisław jakoteż matka Marianna
mają się równie z wiekiem.

Cudowna to rzecz near ogłasza w różnorodnych rep-
sach amaterializowanych czasach septycznych, prostych
nieiniciator w otoczeniu świetnie ubranych dzieci i
młodych.

At mam wielu podnędnych umiarku i dorobku.
nieco co to rozpamiętawszy ciężkiej pracy na roli
i przyrządzawszy modne, miętne ubranie, wstydę się
swego eksterioru pochwień i unikają publicznego
retenueria z własnymi rodzicami.

Ale tak właśnie „panowie” czy „panie” tego rodzaju
postępowaniem wystawiają jak najgorsze świadectwo
swej duchowej wartości. Sławny nasz poeta
poetałaimi Władysław Orkan obchodząc w roku
1927 uroczysty jubileusz swej pracy piśmniczej
w chwili składania mu pner najwyższe sfery lite-
ratury i literne delegacje iżores miał przy sobie
swoją matkę swoją w umiarku nieiniciator ubione
a ukazyjąc ją rymatycznym wyznat w pokłonie, i
całując, starsi i wciąż, jakże stis obiera ma po Bogu
tej nieiniciatorce do swoich krewnych.

Najmłodsze córka Maria, dawniej wesoła i żywa
driemyna, po śmierci Zosi popadła w melanchol-
ję i smutek. Pytana, czy jej coś mi dolega, odpowia-
da równie, że jest zdrowa. Ale już w styczniu
1927 r. nie mogło być mojej uwagi że choroba na
którą w Zakopanem już się ogłosiła, a z której
nie zupełnie wysła, pocyną się u niej nowo
objawiać. Swój na kontome leca nie
mogłem od razu zdobyć i dopiero w powrocie
Kwietnia wyprawiliem ją do Zakopanego.

10
Ale Ławropane już jej nie sturęto i siły coraz
bardziej traciła, wobec czego w końcu czerwieca
przywołanemu ją w ciężkim stanie zdrowia uwiad
do domu. Ostatnia renta się wybrała w niej
kochała i nikomu w domu tejemu już nie było
je dni jej są policzne. Utrudzenie na ciemności
cierpieć rywała, w dodatku trapiły ją dławioną
chorobą nerwów, która już obecnie ciężko pracować
ni nie dawała, przeto w cichoci Boga, by ta
najmłodszą pociechę mu nie przetrwała. Nie przyjął
Bóg mojej grzesznej prośby mojej.

Na krótko przed śmiercią ~~zmarła~~ wyrażała się
do matki, że nie boi się umrzeć, a tylko
jej iść i mieć nas opuścić, przeto prosiła, by
ją pochować obok taty. Próżno próbowała się
je nie rannym w życiu szczęściem i będąc tak
jękając ^{ten} młodość, już mieć umierać...

Żył więc w tneba heroizmowi, tej ~~drzewy~~ z jaskini
to ścieżki rannego trzęsienia ciępienia oraz sprężyn
z jaskini oświetlała ostatnią godzinę. ~~Matkę~~ ^{ojciec}
~~zmarła~~ do jej łóżka się zbliżyła, ramie obmazała, chce
się przekonać, czy nie rozciągnęła rąk na białym
ciepłego ~~przycia~~, przeto rannym bratni należała
urupieć. Sama bratem nabrała się choroby ciężkiej
~~zmarła~~ z powodu rannego przycia ~~zmarła~~ na święty
obowiązek, bawąc, by najbliższemu jej sercu osoby podobnego
losu ~~zmarła~~. Również siostrę ~~zmarła~~ upominała się
się ranną i rannego umierać.

Była chwała, że mimo całego rannego woli nie
mogłem wybuchu rannego opanować i rannego
na pierwszą drogę tej ~~zmarła~~, bólem obłąkaną ~~zmarła~~
iaby nie umierać... Wtedy ona przycia ~~zmarła~~
rannego rannego ~~zmarła~~ do pierśi swej, ranną się
~~zmarła~~ ranną, a gdy po ~~zmarła~~ chwała z objeć mi
cila rannego ~~zmarła~~ rannego odpowiadając
z bernardynem smutkiem: „murek, murek”...

W ostatnich chwilach, gdy ~~zmarła~~ przy jej łóżku
a brat na boku popła ~~zmarła~~ rannego na mnie
garnące oczy ~~zmarła~~ wargami: „mama”. Przeto
tatem z przyległej ~~zmarła~~ a słowo przed
stała umierająca ~~zmarła~~ „Juli Kowies”

i, otwory dłoń na przyjęcie rozprawy najgrom-
niej do ostatniego momentu przytomna w dniu
28 grudnia 1927 r. przed górną izbą sądu krajowego
Kneša na 10 r. dobre swe serce, z których pro-
bladej skroni spłynęła ostatnia łezka. Tra przeży-
wała, tra nigdy nie zapomniana.

Chce ciemnie mogi' objety was progi-
Tak mi się zdaje u schyłku moich lat
Że was oglądam, córki moje drogie,
Którą podniosł ducha w inny świat:
Że, spłyńnięcie na skrytych z obłoku
Tomaryście mi na kładym krowku.

Żem duszę swoją ustregi od zwątpienia
 Gdy mnie swa ręka srodze dołdowała
 I żem pohapił rucię ciętu ciępi
 Gdy mi cięnisty anit stopy głóg -
 Wam to zawdzięcam cóż moje miłe,
 Pościę mi wielce wymożliży się.

I rda je mi się, że cna na sobie,
 Piesiorych waszych ramion słotki spier.
 Jan było ongi w niepowrotnej dobie
 I rda je mi się, że górny wasz wlot
 Uwoli mię głeci w wymarzone światy
 Dokład na drogę tylko duch skryłaty.

Nieście mi, nieście, wdzięczne są córki!
I teo ogroja ten nieście mi wry
Ten niebrzymi gwiazdom w pogodnie laur.
Gdzie Phrysiado triumfuje wry
Gdzie za cierpienia na arenie świata
Beka z ręk Strony świata rozpięta.

Przenosiem w rękę wiele gwiżdżących imierczy, a
w najlepszym to ciębiem kał... i z karolej.
Leciej! gory prawie cudem cudu cało rycho.
driftem. Insi Strówa chęć mnie w północy
~~latach osiadać, wstąpił namuq on~~ by ten
ciężej w północy latach mi osiadać.

Pnytryx nie przytłacz z lat dawniejszych.

W cudowni nie więcej uciechy przy elevator
ogarniała niegłęboki pionowa sennosc gdy najcie-
moje wymagało wielkiej czujności. Teutatem nie-
wzrywni by sennosc spełnić. Podem był roz-
legły dot z gładką kamienną powłoką, a słurys na
zrywanie buraczanych i z których w dół
holisty reszty buracznych rybiarzy, same też śmieci
chłopaki na schodach po schodach gór
a stąd na osobny smutny rynek. Były to
jedynym razem przynależne jakich murów
budowie domów w t.j. do potracenia dwóch
desek poprzecznych były w różnych odległości dla oparcia
stopy ^{głęboko} ~~poprzeczne~~ npr. Było to coś w rodzaju pół-
i pół-dziury. Ponieważ by o to w uciechy z sobą
niechcieli dotychczasowej, proiny.

Na poręczy to schodów wypocząłem i zastylę
siadając na nią i uciekając w dół. Nabawiony si-
dzieć, zaczęła mi się cała jechać na poręczy, która na-
mnie i jej nie trzymała. Na niecierpliwe
chylenie schodów było zbyt słabe, to też zaledwie
metr uciekając, przechyliłem się w tył i z małej
wyższości głowę sunął w dół... Obserwując mi-
figie robotników z buraczami w ten moment poru-
cili nagle i przedem biegli ku mnie w przekonaniu
że podniosę trupa nieboszczyka... Ale ja tylko stałem,
nie odrywając powiniętego urwana. Po trzech
było cudo, że właśnie przedem leżała mała co-
mienna od sporej barwy czapki chłopcy kupka
świeci, na której sam miał głowę spać. Gdybym
był spadł o pół metra w bok ową kupkę - by-
nierazby. Czułem na nie sobie roztargnienie. Potem
solie tylko płacy, z łozą się na nie i impetem oblatując.
Podniosłem mnie i uciekłem na stół w ciepłej czo-
patryki, stąd rano przy pomocy kolejów przywrócić mi
do domu.

Innym razem pracując w kotłowni, bez konuli
w samem tyłku spodniem obłąkały nymedtem na ścianę
do masywny trójkąt "pompy". Tam nieco dalej ^{na brzo} ~~dalej~~ ^{na brzo} ~~racunarytem~~
dwóch gniejących się chłopaków. Skory do psich figlów

z ramieniem dostania się na nie. Ale skoro już było
dwumetrowa przestrzeń dzielą mnie od brzozy, nagle
napadłem w głębi do pack i już cieżnie grunt poszedł
się mi z pod nóg usuwać a tuż na metr przed
wirującą toń uprzytomniła mi się nad jej
przepasną ² i mój dźwięk. Byskniecie worientowaniem
się w położeniu. Przenieśli się napróżno i uciekając rękami
bniegu brzozy. Wprzebieżenie nagle było w rzy
odrazu pod brzozy mijsi formę albo w mogo sobie głębi
o takie rorkie i różnieli pojei na spód. Wyrzucił o
~~ratunek~~ ^{próba} byłoby ~~ratunek~~ boi tu każdy moment
drogi i tylko od przytomności umysłowi ratunek.
Jakiś po szyję w wodzie ramionami oparty brzozi
stop w poprzek prądu na usuwającym się mi gracie
tomie z pod stop nóg piaszczystym strono opadającym
gruncie z rybkami na jank tylko zdobyć się mościem
podnieść i starając pod prąd mnie napróżno przed
nogi ~~con~~ po centymetrach boi pod fale się
cofałem. Głuche to maganie się z potężnym żywiołem
wydało mi się niecierpliwością. Nareszcie udało mi się wycofać
na dwumetrową odległość od zdradnej otchłani - i byłam

Wciąż indziej w popołudniowej godzinie pośrodkem
nurka nad brzozy pod brzozy "brzozy" w Tarnob. z ra-
mieniem uprawiania się w pływaniu. Żywej dany woda
nie było. Nie dowierając już nurkom wodzi wnet
do brzozy. Tamże od głębi brzozy brzozy oddzielone
postanowiwszy już wnet od brzozy do tamy wstać przebieć.
Wiosłując rękami i pomagając sobie nogami utrzymać
się na powierzchni wody, pływając wnet do brzozy-
bniegu. Na jakie półtora metra od tamy
wycepując się siłach radząc, że woda musi tu być
już płytką, opuścił się - i w tej chwili nagle
się w przepaść...

Ocknąłem się już na dnie. Co się ze mną działo
tego ani wówczas ani teraz później wytkomacząc sobie
umiałem, ani też nie pamiętałem bym mógł wytkomaczyć
ratowania się z topieli. Takimie cudem. bo inaczej
pożka tego określić nie potrafię - z topieli na dno
tępy wycopany byłam? Fale mijsi nie wyrzuciły
bo ponierzenie wody była siła i jak wierciasto

81
gładko; z ludzi też nikt ratować mi nie mógł
bo nikogo nie było. Wice cud ożywiły. Nie wiem
również jak długo znajdował się pod wodą a
miałem tam być stosunkowo długo. bo nie
mogąc przez sturę czas temu stąpać domowa-
łem uczucia, że płaca mi pękają, że durs się.
Wto osobliwie podczas tonięcia nadmiar wody w
siebie nie nabrał nigdy nie pojmie co to za męka
nie móc stąpać temu!

Nypradek następujący miał miejsce w la-
tach mego terminowania u szewca. W grudniu
crót wyruszyłem z Jarobnoga do Wław gdzie rodzice
moi podówczas mieszkali. Wino im pole nie
były śniegiem przykryte. Wtedy zbroczyłem na
drogę z Kadbnieria. Inem na Goryce pro-
wadząc na świecie alegra i była zupełna
ciemność, a śnieg padał pocisk grubemi płatami
które wiatr wschodni w tran mi miewał. Droga
bokami pełna była grudy na którą nie chcia-
łem w ciemności potykać i chodu sobie utrudniać,
środkiem gładkim środkiem gościnną, spuszczając
głową, by tran i oru na ~~na~~ ^{śniegiem} miewał
niech nie wystawiać. Wiedziałem więc ledwie ^{się} ~~przez~~
nogami smugę drogi. Z nalem trochę mawy
ciężko usposobiony, idąc napróżd oddatem się
dumaniom, pod których wpływem rozpamiętałem że
środek drogi i to podczas nieprzełomnych nocnych
ciemności nie jest dla mnie bezpieczny. Wtedy
minutem moim na Freimówce, nag przed stopa-
mi memi migusła w poprzek smuga jakiegos nieuch-
wytnego, fosforycznego światła. To mi zbawiło
z radumy i, obejrzawszy się instynktownie pora-
siebie, raptem ukrytem w bok, a w tęże samej
chwili minęła mnie w pełnym biegu orłowonna
furmanka, a za nią takai druga... Furman w
ciemności nie mógł dostrzeć mnie, a cho by
nawet dostrzeć nie mógłby rozpoznać kogoś z
ślaczącym się po pochyl dworku worem ratymac
i gdyby nie owo cudowne a niepojęte światło pod ko-
pyłami ~~hopyt~~ ~~konia~~ i ~~kolami~~ ~~worów~~ byłym mchyba

Facich i tym podobnych rdzenie życia mego
mogę przytoczyć wiele, sąż jednak, że parę tych
przytoczonych przykładów wystarczy do wyrobienia sobie
dostatecznego pojęcia. Wśród jakich nieberpiciościw
Opatrując Krowami memi kierował.

Chociaż życie bieży mi jak po grzbiecie, nie na-
nieszczęściem, ~~na los~~ nie snawylem się na los bo śmierć
i naniekań jałowych, jako niecierpiących z godnością
mnie nie lubię. Są atoli cierpienia pod kłótnią
driataniem najbardziej nawet rozkatarowana natura
jednak musi. Darycie więc cyfry i chwilej
stałości ciałem.

Za dwunastoletnią nieprerwaną służbę podrybnego
 ungruina XI rangi w Jarosławskim wydziale powiatowym
 należało mi się po przejściu w stan spoczynku i po-
 m. silnie na: iónego odznaka doży. emerytura.
 Tej płacy spoczynkowej, którą wydział powiatowy wyzna-
 czał mi w okresie inflacji marki polskiej nie biorąc
 nawet w rachubę, bowiem wartości tejpi pięćdziesiąt
 z tygocia na tydzień ~~w Warszawie~~ ^{małgocia} ~~spadającego~~ ^{z powiatu} spadła do zero.

Z chwila pomszczenia w obrotach nowej waluty - "kotejo"
wymagal mi wydział powiatowy na cały 1924 rok
60 kotejok tj. 5 zł. miesięcznie... Na 1925 rok emerytalny
wielu z nas otrzymało 1925 rok emerytalny
tę podwyższenia mi do 180 zł. czyli 15 zł. na miesiąc,
wrenie skutkiem dalszych podwyższeń przymano mi
od 1 kwietnia 1927 r. 480 zł. wrenie czyli 40 zł. miesięcznie.

[illegible]

Coż więc było powodem opozycji pewnych członków
tarnobrowskich wydziału powiatowego przeciwko naj-
bardziej naderżającej mi się emulacji ze młodzieżą, sumi-
ernie stoletnie stawić, ze wyniki obowiązków, co mi-
mi wrócić, za pracę, która jest kancelsją i...

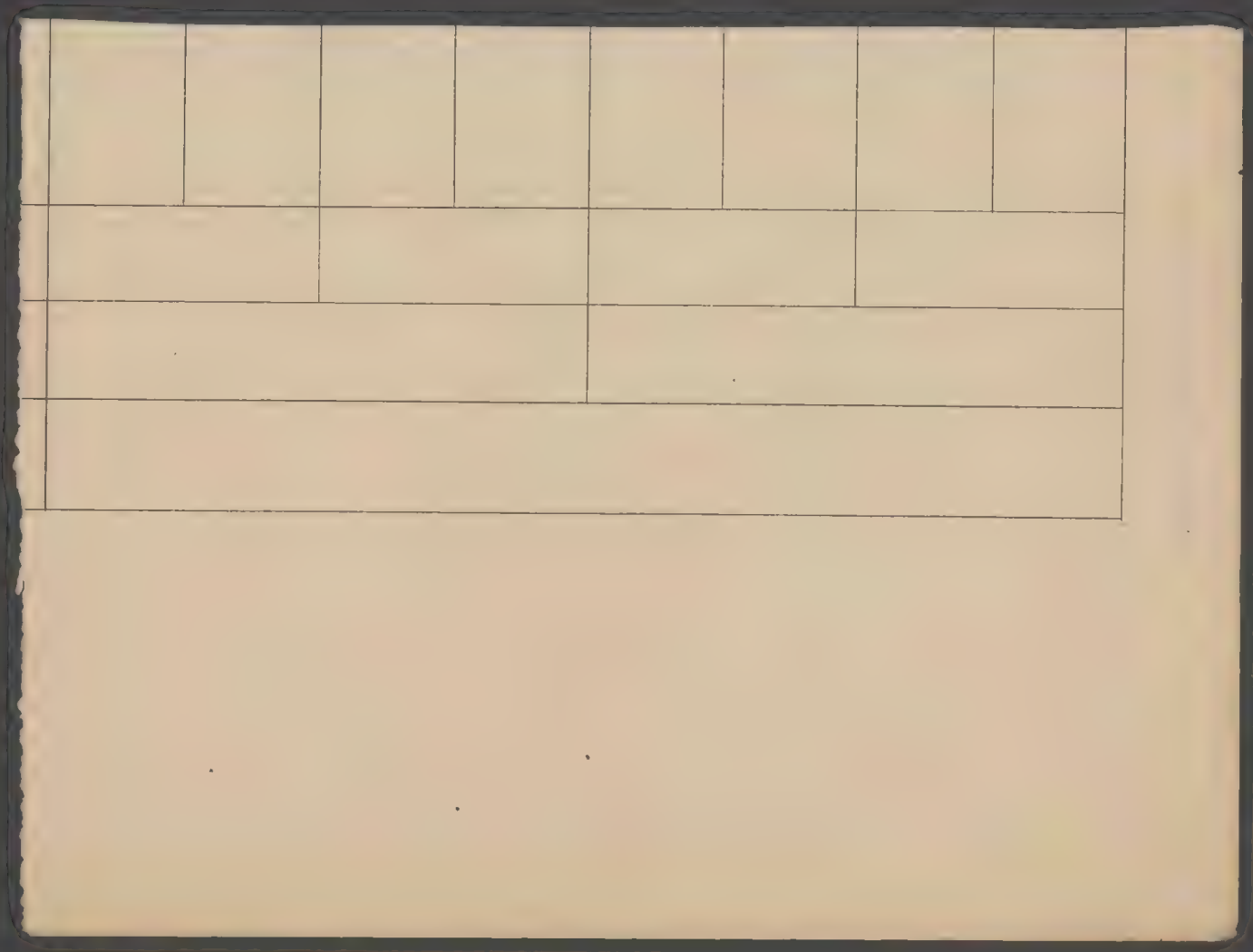

15. 2/

A jest to jednak nie ~~na~~ my rachunek.
Gniotły mi jeszcze Nuzi, jakie na skwierenie
budowy domu w r. 1912 zaciągnął muniatem.
To też poinformowana o cyrklem mojem
pobożeniu penna nysoko postawiona osobistość
radziła mi ryerlinie, bym „gorki” ~~z~~ ^{ryerlinie}
z dohodami”...

Obócie sta 8 owób i 10 krow	80 K.
Ubranie " 8 " " 10 " "	80 "
Bielina i pracie " " 5 " "	20 "
Młot, sieć, wapno i inne kowalne drobiazgi	20 "
Książki, reszty i inne przybory szkolne sta 5 kici	60 "
Opał i światło	100 "
Aspiracja budynków podatk. wkład do kasa	
Wydatki na droższe świata (głównie i wieloletnie) i 20 k.	40 "
Garety	10 "
Żywiec w seminarjum naukow. i w Kolonii	300 "
Razem	800 K.

Obócie (z raczej materjał na nie obócie sam wieno. rami robieniem) sta 8 owób i 10 krow	80 K.
Ubranie sta 8 owób i 10 k.	80 "
Bielina i pracie sta 8 owób i 4 k.	32 "
Młot, sieć, wapno i inne kowalne drobiazgi	20 "
Książki, reszty, błoty i inne przybory szkolne sta 5 kici	60 "
Opał i światło	100 "
Aspiracja budynków podatk. wkład do towarzystwa	
Kulturalnych itd	90 "
Wydatki na świata droższe (N. Namiennie i Kici) i 20 k.	40 "
Garety	10 "
Utrzymanie Żywiec w seminarjum naukow. i w Kolonii	300 "
Razem	832 K.

Jak zatem świadczyć powyższe suche cyfry, oszczędzić
moja dochodzą do ostrej granic, a mimo to na
kowalne potrzeby powstało zaledwie 378 K. krow
na cały rok czyli niecałe 15 haleny krow na owób
a w więźniach wypadków po 10 hal. krow, boć
wreszcie wypadło zapłacić doktorowi i aptekarzowi, to mój pens
garnet, miska pensy i tak lampy, światło się coś nie
rzednego w domowym gospodarstwie, ejań się krowtan, i tak
i t.d. i t.d. a wszystko to z sumie czyniło słownictwo po
wainę krow. A prawda, miałem na krow i krow, ale
też musiałem do krow i cyfr wzrostu krow i krow
porzucić na parę. miałem też mój pole, a
grania, ale i wydatki na owób i
obowiązywać itd. był mój.

Taki jest bilans mego bytowania w najpo
nym roku. Co się zaś stało podczas wojny i zaim po wojnie

Właska

skrota nawi napominał to dzieje te wspomni: rożni
dobne są miane.

Nie trój mowich dziei z ~~ornamentami~~ suchot rapmes.
tato chodzie do smut. Ja sam nietylko firypnia ale
i duchowo wynerpiany pocatem się staniai. Janari wiec
przyntou nos creneta? Miałiem chroniać dziei od
smierci głodowej: przysai je jako najmitę na cudez greck.
to jui lepiej: niechby pracowały na grze wstaniej.
ktory nie mogze porazić w stronie rozbijanej, porunkatem
na kresach. Lecz rapisno bo ośiad pnos kilka lat
wedu silsem się rotorei rygnierone na uwrin dziei
z rygnikiem parolatuiew pnestawienia im gmaczery iycia
i utratę inijnejsz Hupletuiew strumienia.

At za to, iem stony i me poruist, a raczej pnos
zanistny los wstat z nich wyprstony: wielu moralistow
nawto na mnie kamicenica protypicenia...

Jadnie są pobieranie nankiwane dzieje tej mojej
na której zakonieniu wryjs zapoizowanych u
kamicenicejsz stor:

„Ach rytem, rytem między wami dlugo
Miotan rozpazę bidenia i dziecia
I smierć mi bedzie tylko imiercia druga.
Jed Jant za iycia pnenedtem pnos piento”.

— o —

At tej wstanie chwili gdy mysl w stony rozbija
nie mię uawi przynadę mi garetę kiołową wicie
nie samee ~~nie~~ pierwna nevyptyczna rezydenaja
br. Jaruwskich plonie...

Ponieważ palac ten many jeni wscotę Police
z neyromatonych z nim berceunnych smartow polniz.
Kultury jui choiby pnos to wart jeni wspomni...

Przebieg katastrofy (ojciec wybuchł 21 grudnia 1927
o godzinie 12:15 do tneicj uod raneu) strencem
z pomienieronego z dieuwickach opira nawonnejsz iwiatka
biblioterana naniestonej wstanie uienyjsz poram
dikonuicj biblioteran. ~~Alina~~ Kwaroska.

„Nieman jui diłowa — pine Karmen — tego
centrum Polici, aneney cabej Policie i wygra
niey z berceunnych zbiorow. Po crey tu nie bylo
kypawisla biblioterana. poriadzaja najiz...

Mógłby mi kto zrobić uwagę, że jednak wielu funkcjonariuszów, pobierających także samą z nowet i nieregularną pensję, jakoś żyje. Prawda, przyjmaj. Lecz trzeba być niecierpliwym i oszczędnym. Byłoby, że owe głośne egzystujące wystąpienie z tej pensji. Chcąc pomóc niezręcznemu życiu aktora nie wystarczą samo obserwowanie występów jego na scenie, lecz trzeba zejść z wygodnej łóż i zejść także na kalitę.

[illegible]

Druków polskich z XVI. i. niewyższe cymelja, kilka
styczeń polskich intencji. Inwent 35.000 list łacni.
Dyplomy i pergamiu od r. 1305 łacni. Akta ma-
jątkowe od drugiej połowy XVII po dzień dzisiejszy.
Największy w Polsce zbiór miniatur z czasów Stanisława
Augusta i Krystyna warszawskiego. Własności cenny płóci-
nowy i pięknych pamiątek historycznych. Dni myśli-
wiec buszów, nable i nied na nowa historia. Tarnowski.

Stożki ogromne, ale ^{nie} proste, że nie wyszło
zepsute. Uratowana wielka część biblioteki w
wielu wazie i inkompletności cymeljów. Pożarna
wyszkli jak również niektóre pamiątki. Artystyczne
przedmioty jak słone - marmury i alabastry z por-
retami XIX w. z powodu którego cieżko i niedostatecznie
ratujących przesłanie nie było.

Urządzenie ramki rzeźbiarstwa niemal zupełnie. Pou-
życane meble często trudne do naprawy. Budow-
narywa prawidłowe uratowanie.

Jest niepodobna omarzyć dokładnie stożki. Uratowane
energicznie ^{nie} poświeceniem, uratowane, co w innych
warunkach było możliwe. Dowodem czego pewnym
poświecenia jest liczba ofiar w lukiach: 9
stało się. Wśród nich znajduje się młody
i słabych mój uczeń z VI kl. gimnazjalny Jan
Mastalerz. Woda uczenia tuż przed
seminarium naukielskiego. Wierchowia many
w Polsce sportmen Alfred Freyer sybarkier;
ojciec i syn Eilon. Istotnie może być myśli drama
Cieladnicki; murar Pomysłami o 620 dobuya
Ricci i paru innych. W szpitalu porostaje 3
osoby i jest nadzieja zachowania ich przy życiu.

W godzinie 3.00 zbarkita mnie zbarkita zbarkita
niadmożić. Prawie monumentalnie. malarskim się
na miejscu i nie tracąc chwili ^{nie} zbarkita się
do uratowania biblioteki po ^{nie} i wielkiej przytę-
sali z szafami na ^{nie} bieżącym wstawi-
sian do wysokości piętna. Gorące obliczenie
trzech kłopotliwych z osiem kłopotliwych z których
od innych szefy - wybranie prawa i praca
do nabycia przez by ^{nie} i ^{nie} bieżące
miejsce. Kwesty, próżni ludzie uwierali na ^{nie}

retorsi przedsięwzięcia sprząty i lampy i
popielniczki. Na szczęście Pan Bóg nadzielił mi łaskę
główną, która raz za razem skłoniła się przy mnie i ile
tylko mnie w rękach mogła wytrzymać. Wzrost jednak
przy tej pomocy Dnia zator i mebli i nade-
szedłych ludzi. Głównie najważniejsze drzwi objęte były
sferą ognia schody płonęły. Także były objęte
w jednej chwili i to również młodzi. Na
20 metrów w górę tylko jedna sosnowa drabina!

Była ta niebawem się okazała najważniejszą kon-
stytucją otrzymaną z tej chwili i po matry-
mu framug, scian i sufit. Pobiegłem do mojej pre-
ceni ratować katalogi i w końcu nieszczęśliwie straci-
łem. Długo byłem moim rezerwem 10 lat uos-
biblioteki trwającej pracy. Wydobycie i składowanie
katalogów i leżących młodzi, sam zaś młodzi
niektórzy sami by spracowali ratowanie i to
wysoko sprawne.

Wtem światła i dźwięk pożary. Ciężkie portia-
ta denerwujące na występkach. i dźwięk przebiegający co
chwila spadające i dźwięk i dźwięk oraz przesiewający
pod głównymi drzwiami płomieni. Niepewności jednak
pracy ani na chwilę. Wtem usłyszałem pierwszy
miły ryk, jakiś dźwięk chichot, równo i z dźwiękiem
wypadły wszystkie i wyleły się z dźwiękiem dźwięku na
pół sufitu. Trwało to wszystko chyba sekundę. Wtem
się pochylił przez drzwi i z dźwiękiem do wody
położył. Ktoś mi pomógł się podnieść i skierował się
na białe schody. Byli to dwaj moi uczniowie z gimnaz-
jum. Który mi uratował życie. Na sali było obecnych
około 18 osób. Z tych oprócz mnie i innych obecnych
tudzież i innych również ocalało 6 czy 7 osób,
renta malarska i z garach. Tragiczna była śmierć
i młodzi. Bieda przy mnie nogi. Wyprawy
i dźwięk. Kapitan chorążi próbował go i
Nie było się porównało się było obciążenie i
stało się ocalało. i było śmierć. A chwila
i dźwięk. bo spadły główne płomienie, i
dźwięk. Niemniej i dźwięk go broni i dźwięk
i dźwięk i dźwięk i dźwięk. Stary Gil
i dźwięk i dźwięk i dźwięk i dźwięk i dźwięk.

Takich chvil si v ryciu nie rozpominam. Zaczynam
leczym ogromnie inteligentnie wylawiać cenniejsze księgi:
osadzić po opłatach. Pierwsie teraz sortuje bibliotekę wiekową.
"Katastrofa wielkiej sali przejechała młodość od katastrof.
Z powodu ustoru ludzi i mebli na woskach i ciemnych
schodach nie mogliśmy już było wstąpić do me-
pracowni. Za 10 minut albo krakus sunął sufit i
w tym pokroju. Katastrofa: moje ponty i dymem. Patry-
tem na płonące moje. Prócz części biblioteki
udało się mi narysować obrarów i pamiątki helmanowskie.
Jest więcej pnieńcem ocalona część biblioteki i zwa-
dość stwierdziłem, że około, że drugie ocalono
więcej niż próba, ale to przynosi 8000 bursur starych
i nowych z powłoką spłonęły".

Tak opisuje klęskę naszego świata, który przez
wiele lat nad upadkiem i ruiną Biblioteki
zamiłowaniem przeszedł, by mówić patnie, jak pisał
jego praprzodek.

"Wien wrzawał me manenia,
Zniósł urok błogich lat,
Ach, inne dziś wrzawienia,
Gdy nuce obiem w świat".

Skoro obecnie cofnę myśl w ubiegłe lata
młodości, naprawdę "chmurnej" leś i "górną",
przywróci się mi na pamięć, powieśnię zwrotną
z pieśni do Anioła Św. przez moich rodziców
kaiwego dnia rano i wieczór w czasie mych pach-
leczek lat spieranej.

W błogosławie pamięci w Bogu powracając
rodziców za owe pieśni, co upoiły "młodość" w
moje jeszcze niewinne, młodościową duszę, były sta-
nie w młodościowych latach leżą od której młodo-
ści odbijało się "jak piasek od pancera".

I były jak ów nektar upojny, co nerwice
w szanliwym zmaganiu się z przeciwnościami życia

staniające się cięło i młodej duszy, podnieca siły
do wytrwałego kroczenia mimo tygielnych przeszkód
napróżd ku wytkniętemu celowi.

Powieściak mienno:

„Płomień przegrywie malowane drzewo,
Szarby miedzi spustową strasząc,
Pieśń ujdzie cała”.

I wielką prawdę powieściak. Z wysiłkiem, co
rycie mi dało, pozostała tylko pieśń. Pieśń w duszy
zakłeta.

I kiedy świat ramieniem się dla mnie w grób
milczenia, pieśń ^{ta} kładzie w duszy mi grób. Nie-
milcząca, niewyczerpana, trątyła siebie pieśnią nową.

Pieśni nieme, a jednak głośnie, tak głośnie, że
potęgą drżenia swego głuszyły goryczy słych mory
wątpienia.

Sredtem więc napróżd wytrwałe przez ciernie ry-
wota, aż u schyłku lat młok wkrucyłem w królestwo
Smutku.

~~Ale i smutek, obrany w toż pieśni, może być
pięknym.~~

I widzę świat inny, całkiem inny od świata
ongi marzonego.

„Wien rozwiast me marzenia,
Zniżył urok błogich lat”...

A jeżeli nie refatem bernadnie ręk, jeżeli
z gestem niechęci nie odwróciłem się od dziejowego
kroczenia, pasłyna to pieśni. Pieśni przez rodziców
w drzech dziejstwa mego śpiewanej.

Co jak nie wota wiarę mię z przesłonię.

„Atak, inne drist wrazenia,
Gdy innu okiem w świat”.

Inne i nieposiagające. Żyję tem, co ^{minęło} ~~nie minęło~~
i tem, co ~~przedemną~~ mnie czeka.

La ojcami stary przyjaciele w grób się potoczyli.
I zginął bez śladu czoła wielkiej wojny najmłodszy
mój brat, Władysław.

I umarł ~~na obczyźnie~~ w pięknym dniu majowym
1923 ^{na obcej, rękopis: w maju} roku młodszy brat Franciszek, a wieść o śmierci
jego doniosła mię po roku.

Zostałem sam jeden - najstarszy i utorny.

Zostaćem, bym patnał na odchodzące w trawie
niecierpliwie w krótkich po sobie odstępach córki moje-
w najpiękniejszych wiosen rosnące. Nadzieję starości
mojej. A światem wypełnianiu ciężkiego przykarmienia
wroty do nasładowania piękne.

Matki polskie! nad krótkimi dziećmi waszych
spierajcie my pieśni. Spierajcie im przez cały czas
pacholectwa ich.

Pięta ich pierś wona karmicie, a dusze ich
pieśnią kłopotcie. Pieśnią niekarmioną ojczyzną.

A mocne i na wszystko to odporne i na
wielkie niewolę hartowne będą ich dusze.

I błogostanić pamięć waszą będą.

A u brzozy życia wędrowni nie cienie ponure
a światło w głębi otory widzi przed sobą będą.
Wice spierajcie pieśni.

~~to~~ ~~to~~ ~~to~~

